

ДОКЛАД

ОЦЕНКА ЗА СТЕПЕНТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА:

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН (ОУП) НА ОБЩИНА ЕЛЕНА

ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ:

**33 BG0000280 „ЗЛАТАРИШКА РЕКА”, 33 BG0002029 „КОТЛЕНСКА
ПЛАНИНА” И 33 BG0000211 „ТВЪРДИШКА ПЛАНИНА”**

Юли, 2016 ГОДИНА

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: Община Елена

ПРОЕКТ НА: Общ устройствен план (ОУП) на
община Елена

Доклад
за оценка на степента на въздействие на планове,
програми и проекти/инвестиционни предложения
върху защитени зони

(Съгласно Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони в сила от 11.09.2007 г. Приета с ПМС N 201 31.08.2007г. ДВ бр.73 от 11.09.2007 г.)

ИЗГОТВИЛИ: ЕКАТЕРИНА ГЮЛЕМЕТОВА, ДАНИЕЛА ВЕЛЕВА, ПЛАМЕН СТАНЕВ

СЪДЪРЖАНИЕ

1. АНОТАЦИЯ НА ОУП НА ОБЩИНА ЕЛЕНА	5
1.1 Основание за изготвяне на оценката за степента на въздействие	5
1.2 Информация за Възложителя	6
1.3 Местоположение и данни за района	6
1.4 Характеристика на Проекта за ОУПО	10
2. ОПИСАНИЕ НА ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ НА ДРУГИ ППП/ИП, СЪЩЕСТВУВАЩИ И/ИЛИ В ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ ИЛИ ОДОБРЯВАНЕ, КОИТО В СЪЧЕТАНИЕ С ОЦЕНЯВАНИЯ ПРОЕКТ МОГАТ ДА ОКАЖАТ НЕБЛАГОПРИЯТНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ.	28
3. ОПИСАНИЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ОУП, КОИТО САМОСТОЯТЕЛНО ИЛИ В КОМБИНАЦИЯ С ДРУГИ ППП/ИП БИХА МОГЛИ ДА ОКАЖАТ ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ИЛИ ТЕХНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ.	37
4. ОПИСАНИЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ, МЕСТООБИТАНИЯТА, ВИДОВЕТЕ И ЦЕЛИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО НИВО И ТЯХНОТО ОТЧИТАНЕ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ОУПО.	42
4.1. Защитена зона BG0000280 „Златаришка река”	42
4.2. Защитена зона BG 0000211 „Твърдишка планина”	44
4.3. Защитена зона BG 0002029 „Котленска планина”	46
4.4 Описание на района - флористични и фаунистични характеристики на природната среда	48
5. ОПИСАНИЕ И АНАЛИЗ НА ВЕРОЯТНОСТТА И СТЕПЕНТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ПРОЕКТА ЗА ОУП ВЪРХУ ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ.	111
5.1 Описание и анализ на въздействието на ОУП за община Елена върху типовете природни местообитания и видовете, предмет на опазване в защитените зони, степен на въздействие	111
5.1.1 Очаквани влияния и степен на въздействие върху местообитанията, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”	112
5.1.2 Очаквани влияния и степен на въздействие върху ихтиофауната, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”	113
5.1.3 Очаквани влияния и степен на въздействие върху херпетофауната, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”	114
5.1.4 Очаквани влияния и степен на въздействие върху бозайниците, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”	115
5.1.5 Очаквани влияния и степен на въздействие върху безгръбначните животни, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”	116
5.1.6 Очаквани влияния и степен на въздействие върху птиците, предмет на опазване в ЗЗ BG00002029 „Котленска планина”	117
5.2 Описание и анализ на въздействието на ОУПО върху целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура, функции и природозащитни цели (загуба на местообитания, фрагментация, обезпокояване на видове, нарушаване на видовия състав, химически, хидроложки и геоложки промени и др.), както по време на реализацията, така и при експлоатацията на елементите на разглеждания ОУП	120
5.2.1 Преки въздействия	120
5.2.2 Непреки въздействия	122
5.2.3 Обобщение на очакваните неблагоприятни въздействия върху Защитените зони BG0000211 „Твърдишка планина”, BG0000280 „Златаришка река” и BG00002029 „Котленска планина” от Европейската екологична мрежа Натура 2000, с оглед предмета и целите на опазване върху тях	124

6. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА СМЕКЧАВАЩИ МЕРКИ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО ОТСТРАНЯВАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ОУПО ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СТЕПЕНТА ИМ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ПРЕДМЕТА НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ В РЕЗУЛТАТ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ СМЕКЧАВАЩИ МЕРКИ.	125
6.1 Оценка на възможните мерки и дейности за предотвратяване, смекчаване и възможно възстановяване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на ОУПО върху консервационно значимите групи организми и местообитания, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”.	125
6.2 Предложени компенсиращи мерки по чл. 34 на ЗБР.	128
7. РАЗГЛЕЖДАНЕ НА АЛТЕРНАТИВНИ РЕШЕНИЯ И ОЦЕНКА НА ТЯХНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО НУЛЕВА АЛТЕРНАТИВА.	128
7.1 Алтернативи по териториалния обхват на ОУПО.	128
7.2 Алтернативи по местоположение на отделните компоненти на ОУПО.	128
7.3 Нулева алтернатива	129
8. КАРТЕН МАТЕРИАЛ С МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ВСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ НА ОУПО СПРЯМО ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ И ТЕХНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ.	129
9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ ЗА ВИДА И СТЕПЕНТА НА ОТРИЦАТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ СЪОБРАЗНО КРИТЕРИИТЕ ПО ЧЛ. 22.	129
10. НАЛИЧИЕ НА ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ЧЛ. 33 ЗБР, ВКЛЮЧИТЕЛНО ДОКАЗАТЕЛСТВА ЗА ТОВА И ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА КОНКРЕТНИ КОМПЕНСИРАЩИ МЕРКИ ПО ЧЛ. 34 ЗБР - КОГАТО ЗАКЛЮЧЕНИЕТО ПО Т. 9 Е, ЧЕ ПРЕДМЕТЪТ НА ОПАЗВАНЕ НА СЪОТВЕТНАТА ЗАЩИТЕНА ЗОНА ЩЕ БЪДЕ ЗНАЧИТЕЛНО УВРЕДЕН ОТ РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ПЛАНА, ПРОГРАМАТА И ПРОЕКТА, И ЧЕ НЕ Е НАЛИЦЕ ДРУГО АЛТЕРНАТИВНО РЕШЕНИЕ.	130
11. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИЗПОЛЗВАНИТЕ МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ВРЕМЕТРАЕНЕ И ПЕРИОД НА ПОЛЕВИ ПРОУЧВАНИЯ, МЕТОДИ ЗА ПРОГНОЗА И ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО, ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ, ТРУДНОСТИ ПРИ СЪБИРАНЕ НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ.	131
12. ДОКУМЕНТИ ПО ЧЛ. 9, АЛ. 2 И 3.	136

1. Анотация на ОУП на ОБЩИНА ЕЛЕНА

1.1 Основание за изготвяне на оценката за степента на въздействие

Настоящата оценка се извършва на основание чл. 6 (3) и 6 (4) на Директива 92/43/ЕИО, чл. 31-34 на Закона за биологичното разнообразие и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта (ОС) на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Оценката за степента на въздействие на ОУП на община Елена е изготвена на основание изискване с писмо на РИОСВ – Велико Търново №1711/03.06.2014 г. и в съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда (Обн. ДВ. бр.91/2002г., изм. и доп.), Закона за биологичното разнообразие (Обн. ДВ. бр.77/2002 г., изм. и доп.), изискванията на Директиви 2009/1479/ЕС и 92/43/ЕИО и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., посл. изм. ДВ. бр. 94 от 2012 г. Използвана е най-добрата налична информация за провеждане на оценката. Отчетена е връзката между чл. 6 (3) на Директива 92/43/ЕИО, изискващ оценка на последствията за целостта и целите на всяка една зона и мрежата като цяло от една страна, и чл. 2 (2) на Директивата посочващ, че мерките предприети по тази директива следва да водят до опазване или възстановяване на благоприятния природозащитен статус на видовете и местообитанията.

В съответствие с целостта и целите на защитените зони от значение за общността, са тълкувани в светлината на подробните параметри за благоприятен природозащитен статус (БПС) на природните местообитания и видовете, разработени в съответствие с определенията на чл. 1 на Директивата в рамките на Българо-холандския проект по програмата МАТРА ВВІ. В тази част, особено важни са параметрите за БПС популация в зоната (само за видове), площ на местообитания в зоната (за природни местообитания и видове), структура и функции на местообитанията. Параметрите към критерии бъдещи перспективи сами по себе си в повечето случаи представляват въздействия.

Освен общите параметри за благоприятен статус на всеки вид и местообитание, са оценени и въздействията на структури, функции и роля, важни за съответните видове и местообитания.

При оценка на въздействията, по отношение на количествените параметри - площ на местообитания (природни местообитания или местообитания на видове) и популация на видове за референтни стойности са взети стойностите при научно описание на зоната, но не и преди ратифициране на договора за присъединяване към ЕС (април 2005). При оценката на възможностите за възстановяване се оценява реалистичността на това изискване. Това означава, че където в миналото е имало трайно унищожаване на площи на местообитания, дори съгласно параметрите за благоприятен статус, да се изисква възстановяване. Такива трайно увредени площи без реални възможности за възстановяване не се включват в референтните стойности за площ и популация /напр. изградена инфраструктура и други застроени територии/.

По отношение на параметрите за качество и състояние на местообитанията (параметри в рамките на критериите „структура и функции“), референтните стойности на параметрите се прилагат и спрямо вече съществуващи съоръжения. Така например въздействията от фрагментацията и унищожение на местообитанието в миналото от съществуващата инфраструктура се отчитат при оценката на кумулативните ефекти.

Предмет на ОСВ е общият устройствен план-предварителен проект на община Елена /ОУПО/. ОУПО обхваща цялата територия на общината, като в границите ѝ се включват части от 3 защитени зони по смисъла на ЗБР – 1 за защита на дивите птици и 2 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и 8 по смисъла на закона за защитените територии – 1 резерват, 1 поддържан резерват, 1 природна забележителност и 5 защитени местности.

1.2 Информация за Възложителя

Име - Община Елена;

Пълен пощенски адрес

гр. Елена, ПК 5070, ул. "Иларион Макариополски" №24

Тел., факс., e-mail

тел. : 06151/61-32

факс: 06151/65-10

e-mail: obshtina@elena.bg

1.3 Местоположение и данни за района

Предмет на оценката за съвместимост е Общият устройствен план на община Елена – предварителен проект и в частност онези негови предвиждания, които биха засегнали в по-голяма или по-малка степен територии, намиращи се в границите на защитени зони по Натура 2000.

Територията в границите на община Елена с обхват на всички землища и населените места от общината.

Основните задачи, на които оценката на оценката за съвместимост следва да намери отговор/решение са:

- да определи кои защитени зони са разположени върху и заемат части от територията на общината;
- да определи техния съществуващ статус;
- да анализира и оцени степента на въздействие от предвижданията на плана върху предмета на защита в защитените зони и да предложи мерки за преодоляването или недопускането им.

Територията на община Елена, предмет на ОУП, притежава следните основни характеристики:

- **местоположение** – Община Елена се намира в Централна Северна България, в югоизточната част на област Велико Търново. Град Елена се намира на 41 км от град Велико Търново, на 79 км от град Сливен и на 20 км от град Златарица. Община Елена влиза в състава на Северния централен район за планиране на Р България;
- **релеф** – Територията на община Елена е с преобладаващ планинско-котловинен релеф, като в посока от север на юг релефът преминава плавно от хълмисто-котловинен в планински. От по-значимите морфоструктурни елементи в обхвата на община Елена попадат Еленските височини, Еленската котловина и части от Елено-Твърдишкия дял на Стара планина;
- **площ** – 671,4 км²;
- **население** – По данни от последното преброяване на населението и на жилищния фонд в Република България, извършено през 2011г., в община Елена живеят 9434д. Броят на населението в общината съставлява само 3,6% от това на област Велико Търново. По показателя „брой на населението“ община Елена попада в категорията на много малките общини в България (с население до 10 хил. д.);
- **климат** – Климатът в община Елена е умерено-континентален с черти на планински. В климатично отношение територията на общината може да се раздели на две зони – северна и южна. Поради големите разлики в надморската височина и изложението на склоновете в тези две зони, числовите стойности на климатичните елементи варират в твърде широки граници. В двете зони валежният максимум е през май - юни, а валежният минимум е през февруари - март. Наблюдава се вторичен минимум през август - септември. Анализът на данните показва, че в северните части на общината климатът е умерено – континентален, а в южната зона климатът е с черти на планински;
- **повърхностни води** – Речната мрежа в община Елена включва основно водосборите на реките: Златаришка, Джулюница, Бебровска, Веселина и Костелска. Режимът на речния отток е с максимум през май - юни, когато са и валежните максимуми. Тогава речните води нарастват до 18-20% от годишния воден обем. Минимумът на речния отток е през месеците август и септември. Водното ниво на грунтовете води в ниските тераси е плитко разположено и е хидравлично свързано с речните води. То се покачва по време на пълноводната фаза на реките и често причинява разливания и локални заблатявания;
- **почви** – На територията на община Елена се наблюдава голямо многообразие от почвени типове и подтипове, което е резултат от разнообразието в съчетанията на литографската основа, почвената покривка, хидроложкия режим и др. Най-широко разпространените почви са сивите горски почви. Те се срещат в три разновидности – типични сиви (45-48% от почвената покривка), светло сиви (15-18%) и тъмно сиви. Вторият почвен тип са кафявите горски почви. В съчетание с кафявите горски почви, на някои места се срещат рендзини. Те са с плитка дълбочина на проявление (до 10см, а в определени случаи и до 30см) и са с ниско хумусно съдържание. В

пояса на дъбовите и смесените широколистни гори се срещат канелените горски почви. Те са представени от следните подтипове: слабо излужените, излужените и оподзолените канелени горски почви. По речните тераси се наблюдават алувиално-ливадните почви;

- **полезни изкопаеми** – В община Елена няма открити залежи на рудни подземни природни богатства. Единствено речните русла на реките Веселина, Костелска и Руховска се използват като източници за добиване на инертни материали (чакъл и пясък), които намират приложение в строителството;
- **Флора, фауна** – Растителната покривка на територията на община Елена е представена от няколко горски растителни вида. В зависимост от надморската височина горската растителност формира няколко горски пояса – дъбов, габъро-горунов и буков. Община Елена е богата на горска растителност, която попада и в двете зони: дъбовата зона и буково-иглолистната зона. Най-голямо разпространение от широколистните дървесни видове имат: дъбовете (зимен дъб, благун, цер), габърът (обикновен и кафяв), яворът, липата, букът и др. Като техни спътници се срещат бряст, клен, ясен, череша, круша, киселица и др. От храстите най-често се срещат: глог, шипка, леска, дрян и др. Някои от тези дървесни видове напоследък се изсичат и на тяхно място се засажда иглолистни видове (главно черен и бял бор). В района на буковите гори има в по-малка степен залесявания със смърч и ела. Разчита се на естествено семенно възобновяване. Дивечовото разнообразие е голямо. От едрия дивеч са разпространени сърната и благородният елен, а напоследък и дивата свиня, мечки, вълци, чакали, лисици, язовци, белки, златки и др. Представители на дребния дивеч са зайци, яребици, пъдпъдци и др. Във високите планински части на общината се срещат ястреби, соколи и множество дребни птици. В реките се срещат мряна и кефал. В пенливите и студени планински ручей се въди балканска и дъгова пъстърва. Изкуствено се развъжда речната пъстърва. В язовир „Йовковци” се развъжда шаран, каракуда, платика, толстолоб, сом, бяла риба и други видове;
- **икономическа структура** – Почвените ресурси, климатичните особености, производствените традиции на населението и пазарните изисквания формират производствения профил на аграрния сектор в община Елена. Той е растениевъдно - животновъден;
- **горски фонд** – Около 90% от горския пояс е зает от широколистни дървесни видове. Те са представени от: благун, цер, липа, зимен дъб, габър, бук;
- **зеделски фонд** – Зеделските територии заемат около 1/3 от площта на общинската територия (37,72%);
- **отдых и туризъм** – Туристическата дейност има двойствен характер. От една страна това е форма на реализация на отдыха на населението, но от друга страна се явява трудова дейност, която формира значителна част от показателите на третичния сектор на икономиката в разглежданата територия. Най-тясно свързан с развитието на туризма е отрасълът „Хотелиерство и ресторантьорство”;
- **зелена система** – Зелената система в общината може да бъде разгледана в два териториални аспекта: зелена система, изградена в рамките на урбанизираните

територии и зелена система, формирана извън границите на урбанизираните територии. населените места в община Елена е, че те са богато озеленени. Това до голяма степен е свързано и с наличието на едра дървесна растителност в дворовете на обществените и индивидуалните жилищни сгради. Зеленината присъства осезателно и в извънселищните територии на общината. От съществено значение за околорадската зона на гр. Елена е наличието на естествени или изкуствено създадени територии с едра дървесна растителност. В резултат на няколкогодишни залесителни дейности по стръмните брегове на Еленската река са засадени борови насаждения, които придават един добър вид на ерозиралите и стръмни скатове на речното корито;

- **транспортно-комуникационна мрежа** – Пътната инфраструктура на територията на община Елена включва част от трасетата на републиканската пътна мрежа и общински пътища. Главната транспортна артерия, която минава край град Елена е второкласен републикански път II-53 Поликраище - Горна Оряховица - Лясковец - Елена - Стара река - Сливен - о.п. Ямбол - Калчево - Средец. Тя свързва общината на север с главния железопътен възел в Централна Северна България - Горна Оряховица и косвено чрез първокласен републикански път I-4 София - Варна - с областния център Велико Търново. На изток чрез път II-53 се осъществява връзката на община Елена с общините Сливен, Ямбол и Бургас. Връзката на община Елена на североизток с общините Антоново и Омуртаг от област Търговище изпълнява третокласният път III-408 (Стеврек - Глоговец), който се включва във второкласния път II-53 в участъка Елена - Стара река при с. Константин. Втората косвена връзка на общинския с областния център от северозапад е третокласен път III-551 (Дебелец-Плаково-Средни колиби-Елена), който през последните години е занемарен, което създава затруднения при движението на масовия автомобилен транспорт. Друга важна транспортна артерия е третокласен път III-662 (Нова Загора - Баня - Твърдица - Елена). Освен, че осъществява връзка с хижите „Буковец“ и „Чумерна“, той е най-пряката връзка между селищата от двете страни на Стара планина;
- **въздушен транспорт** – Поради планинския характер на терена на общината, въздушния транспорт не е развит. Преди години за хеликоптерна площадка е служил дворът на гимназията в гр. Елена;
- **водоснабдяване** – Община Елена, заедно с община Златарица е най-богата на водни ресурси в областта. Водоснабдяването на населените места от областта се осигурява основно от хидровъзел „Йовковци“ - район Елена, както и от местни водоизточници. Основното водоснабдяване на гр. Елена се осъществява от ВиК „Йовковци“ - район Елена. Водата се доставя от язовир „Йовковци“, преминава през пречиствателна станция „Йовковци“ и чрез помпена станция „Елена“ се доставя посредством довеждащ водопровод 400мм, който се обслужва от ВиК „Йовковци“ ООД - В. Търново. Продължение на този водопровод с диаметър 219мм стига до с. Беброво, като водоснабдява с. Руховци, с. Христовци, с. Марян, с. Чакали и с. Беброво.;
- **канализация** – град Елена е почти изцяло свързан с обществена канализация, в поголемите села канализацията е изградена частично, а в някои такава въобще липсва

и се използват септични ями. Очаква се с изграждане на градската пречиствателна станция проблемите, свързани със замърсяване на водните течения, да бъдат разрешени. Решаването на проблема с отпадните води от млекопреработвателното предприятие в града е от решаващо значение за подобряване на екологичната обстановка в общината.;

- **защитени зони** – ОУПО обхваща цялата територия на общината, като в границите ѝ се включват части от 3 защитени зони по смисъла на ЗБР – 1 за защита на дивите птици – ЗЗ BG0002029 „Котленска планина” и 2 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна – ЗЗ BG0000280 „Златаришка река” и ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина”;
- **защитени територии** – ОУПО обхваща цялата територия на общината, като в границите ѝ се включват 8 защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии – 1 резерват - Бяла крава, 1 поддържан резерват -Хайдушки чукар, 1 природна забележителност - Водопада на река Мийковска и 5 защитени местности – Слона, Марков бук, Главите, Белокравищница и Букова гора.
- **КИН** – От дейностите на функционална подсистема „култура“ в община Елена са развити: музейната, галерийната, библиотечната и комплексната читалищна дейност. За развитието на тези дейности в общината е създадена и съответната инфраструктура на културата;
- **отпадъчно стопанство** – Организираното сметосъбиране и сметоизвозване в общината обхваща 92,9% от населените места. Непълната обхватност се дължи на големия брой махали, единични имоти в планински райони и обезлюдени населени места. За депониране на отпадъците на община Елена е определено Регионално депо за регион Велико Търново. То ще обслужва шест общини: Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Стражица, Елена и Златарица. На територията на общината е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Те се сортират в инсталация на площадка в град Горна Оряховица.
- **рискове от природни бедствия и аварии** – на територията на община Елена е възможно възникването на различни бедствия и аварии, като земетресения, наводнения, пожари, свлачища. Някои от тях могат да предизвикат значителни материални и човешки щети, ако не се вземат необходимите превантивни мерки.

1.4 Характеристика на Проекта за ОУПО

1.4.1 Цел на ОУПО

Основната цел на ОУП на община Елена е да предложи условия и решения за създаване на оптимална пространствена и функционална структура за развитие, изграждане и комплексно устройство на общинската територия в хармонично единство на урбанизираните територии със съществуващите природни и антропогенни елементи и специфични социално-икономически условия за устойчиво възпроизводство на обществото и за предлагане на възможности за пространственото “вписване” на общината в групата от съседни общини в границите на област Велико Търново.

Реализацията на така формулираната основна цел на ОУП на община Елена, предполага предлагане на устройствено решение, ориентирана в четири направления:

- развитие и трансформация на съществуващи и поява на нови функции в общината;
- развитие, преустройство и адаптиране на макропространствената структура на общината, от гледна точка на поставянето ѝ в съответствие с трансформираните и новите функции;
- осигуряване на подходяща за реализацията на функциите на населените места жизнена среда;
- осигуряване на екологичен баланс и единство при осъществяване на съществуващите и новите функции в общината.

ОУП трябва да се съобрази със съществуващите регулационни (строителни) граници на селищата попадащи в проектния обхват, да се предложат подходящи територии за отдых, свързани с водните обекти /язовири и реки/, както и обособените територии, раздавани по различни постановления на МС/§ 4 от ПЗР на ЗСПЗЗ.

1.4.2 Задачи пред ОУП

В заданието за проектиране са определени следните задачи на ОУП:

- Да очертае насоките за устройственото планиране при отчитане на комплексните социално-икономически, инфраструктурни предвиждания и на политиките за опазване на околната среда в перспективен период до 2025 -2030 година.
- Да предложи функционално зонироване на територията, чрез:
 - Пространствено структуриране на различните видове територии (зонироване на територията) в зависимост от предвиденото в ОУП бъдещо основно предназначение;
 - Определяне на допустимите и забранените дейности в определените функционални зони;
 - Регламентиране на изисквания за използване, опазване и застрояване по различните видове територии (функционални зони) чрез определяне на съответните устройствени режими;
 - Изготвяне на правила и нормативи за устройство на общинската територия, включително и специфични такива за териториите, за които това е необходимо;
 - Предлагане на подходящи насоки за развитието на системите на транспортната и техническата инфраструктура и връзките им с териториите на съседните общини и с инфраструктурните мрежи, съоръжения и обекти с национално значение;
 - Развитие на системите за отдых и туризъм, свързани с природните и антропогенните характеристики на общината и наличните паметници на културно-историческото наследство;
 - Обособяване на територии публична държавна и публична общинска собственост;
 - Определяне на териториите с разпространение на предвидими природни бедствия и мерките за устройствена защита;
 - Определяне на границите на териториите за природна защита и културно-историческа защита и начините на тяхното използване;

- Определяне на границите на нарушените територии и териториите за възстановяване;

1.4.3 Териториално-устройствена и функционална структура на ОУП

Съгласно изискванията на Възложителя, ОУП се разработва за територията на община Елена.

ОУП се изработва в съответствие с разпоредбите на Закона за устройство на територията (ЗУТ). Общите устройствени планове са основа за цялостното устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните землища. Предвижданията на общите устройствени планове, с които се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда и обектите на културно-историческото наследство, са задължителни при изготвянето на подробните устройствени планове. Неразделна част от ОУП са правилата и нормативите за неговото прилагане, които се изработват в съответствие с наредбата по чл. 13, ал. 1 от ЗУТ и се одобряват едновременно с плана. Общият устройствен план няма пряко приложение за разрешаване на строителство.

1.4.4 Функционално предназначение и устройство на извънселищните територии

Земеползване и устройство на горските територии

ОУПО създава възможност за интегриране и съгласуване на целите и взаимодействието между лесоустройствените проекти и останалите дейности в общината и в частност с нарастващата туристическа дейност при съобразяване на ограниченията линия на защитените територии и зони по Натура 2000 и санитарно охранителните зони около язовир Йовковци. Разработени са две устройствени зони и два устройствени режима:

- Устройство на зона *Курортна гора*, обозначена като **Оз1**. Това е горска територия с рекреационно значение за поддържане на ландшафта и с висока консервационна стойност съгласно чл. 5, ал. (3), т.3 от Закона за горите. Допуска се само отгледна сеч до 15 % през 10 години и залесителни дейности;

- Устройство на зона *Защитна гора*, обозначена като **Оз2**. Това е горска територия, включена в границите на защитена територия и/или защитена зона в местата с опасност от свлачища и снегонавявания около пътищата съгласно чл. 5, ал. (2), т.2 от Закона за горите. Допуска се само отгледна сеч до 30 % през 10 години и залесителни дейности;

- *Горски територии с допустима промяна на предназначението*, обозначени като **Гд**. Това са горски територии в района на х. „Чумерна“ до „Буржитска поляна“, които се резервират за евентуално бъдещо изграждане на ски писти.

- *Горски територии без промяна на предназначението*. Това са всички останали гори.

Земеползване и устройство на териториите със земеделски земи

За земеползването и устройството на земеделските земи ОУПО предвижда четири устройствени зони, както следва:

- Земеделски земи/устройствена зона за алтернативно земеделие (**За**);
- Земеделски земи/устройствена зона за експериментално земеделие (**Зе**);
- Земеделски земи/устройствена зона за изграждане на малки ферми и съпътстващите ги обекти (**Смф2**);
- Земеделски територии с допустима промяна на предназначението и
- Земеделски територии без право на промяна на предназначението.

Устройствената зона за алтернативно земеделие (За) е предназначена за земеделски дейности с прилагане на високотехнологични и екологични методи за земеделско производство. Предназначена за биоземеделие, капково напояване и отглеждане на трайни насаждения, зеленчукопроизводство, билки, етерично-маслодайни култури и други. Устройва се в съответствие с Наредба 19 за Строителство в земеделски земи без промяна на предназначението им (СЗЗБПП) на Министерство на земеделието и храните и Министерство на регионалното развитие и благоустройството на базата на специализиран подробен устройствен план съгласно чл. 111 от ЗУТ;

Устройствена зона за експериментално земеделие (Зе). Предназначена е за изграждане на опитни станции и разсадници за производство на посадъчен материал и създаване на нови сортове и провеждане на научно-изследователски и изпитателни дейности. Устройва се в съответствие с Наредба 19 за СЗЗБПП на МЗХ и МРРБ на базата на специализиран подробен устройствен план съгласно чл. 111 от ЗУТ.

Устройствена зона с многофункционално предназначение със занижени параметри на застрояване (Смф2). Предназначена е предимно за животновъдни комплекси и ферми и съпътстващите ги допълващи функции, аграрен туризъм и др. Устройствените параметри са съответно:

Зона	Височина	Плътност	Кинт.	Мин.озеленяване
Смф2	H≤8,50м	50%	0,8	30%

Земеделски територии с допустима промяна на предназначението. Обхващат ограничена част от околоселищните територии на населените места, изградени в природна среда с потенциал за развитие на разнообразни обекти с курортно-туристически и рекреативен характер. До инициране и реализиране на допустимата промяна на предназначението, тези територии запазват земеделския си характер. Промяната на предназначението се осъществява на основание чл. 17а, ал. (1), т.2, във връзка с чл. 20 от ЗОЗЗ въз основа на ПУП.

Земеделски територии със забрана за промяна на предназначението. Това са всички останали земеделски земи – обработваеми и необработваеми по начин на трайно ползване според картите за възстановена собственост, за които се запазва функцията им.

ОУПО предвижда да възстановят функциите на земеделски земи и два вида терени:

- терени на нефункциониращи населени места – те са в на санитарно-охранителните зони на язовир Йовковци с несъществуващо застрояване;
- терени за възстановяване на земеделските функции - Това са земеделски земи със променено предназначение за неземеделски нужди, но със изтекъл срок за реализиране на инвестиционните намерения, съгласно чл. 24 от ЗОЗЗ.

Други територии със забрана за промяна на предназначението им

ОУПО въвежда забрана за промяна на предназначението и на следните видове територии:

- заети от водни площи;
- заети от обекти на транспорта и комуникациите;
- заети от обекти на техническата инфраструктура;
- заети от пясъци, мочурища и дерета. Това са земеделски земи по НТП от КК или

КВС, заети от пясъци, мочурища и дерета, за които се запазва функцията им и не се допуска промяна на предназначението.

Устройствен режим на териториите и обектите, защитени по специални закони

Със своите устройствени решения ОУПО респектира границите на всички територии, защитени по специални закони и предвижда съответните режими на устройствена защита:

Територии с особена териториално устройствена защита по чл.10, ал.2 на ЗУТ.

Това са:

- Санитарно-охранителните зони около водоизточниците - на територията на общината това е СОЗ на язовир „Йовковци“ с три пояса и режими, определени от Закона за водите, респ. от Наредба № 3 за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно водоснабдяване...;

- Териториите за природозащита, включващи Защитените територии по Закона за защитените територии, каквито на територията на общината са резерватите „Бяла крава“ и „Хайдушки чукар“, природната забележителност „Водопада на река Мийковска“ защитените местности „Слона“, „Марков бук“, „Главите“, „Белокравищница“ и „Букова гора“; защитените вековни дървета; защитените зони „Котленска планина“, „Твърдишка планина“ и „Златаришка река“. Съществуващите урбанизирани територии, попадащи в границите на защитените зони не променят границите си и запазват настоящото си функционално предназначение. ОУПО не предвижда нови терени за урбанизиране в обхвата на защитени територии и зони;

- Териториите за защита и опазване на културно-историческото наследство (КИН), включващи терени с концентрация на единични НКЦ с национално и местно значение (Ткин1); терени с единични НКЦ с национално значение (Ткин2); зона с концентрация на НКЦ от местно значение и съхранена специфична урбанизирана среда (Ткин3); територии с наличие на НКЦ и съхранена специфична урбанизирана среда (Ткин4); територии без наличие на НКЦ, но със съхранена специфична урбанизирана среда (Ткин5); зони за археологическо наблюдение (Ткин6, Ткин7); охранителни зони на военни и възпоменателни паметници и знаци и обекти исторически НКЦ (Ткин8).

Територии с превантивна устройствена защита по чл.10, ал.3 на ЗУТ. Това са:

• Районите със значителен потенциален риск от наводнения, потенциални бъдещи наводнения от протичащите през територията на общината реки и налични язовири:

-от река Веселина в района на село Тодювци, където могат да бъдат наводнени дворове и селскостопански площи;

-в района на с. Марян (около „Барата“);

-с. Чакали (около „Комплекс за отдих – Чакали“);

-от р. Еленска в гр. Елена (в жилищните квартали в ниската част на града, в промишлената зона, терена на Завода за стъкло, в района на гара „Елена“ и ниските части на ул. Разпоповци);

-Язовира в с. Константин – застрашава 10 жилищни сгради и 24 жители;

-Язовира в с. Палици – застрашава 8 жилищни сгради и 14 жители;

Останалите 6 малки язовира застрашават общо 16 жилищни сгради и общо 36 жители.

Прогнозният разлив от евентуалното разрушаване на стената на язовир „Йовковци“ е извън територията на общината.

- Установените райони с потенциален риск от снегонавявания;

-по второкласен път II-53 – на завоя преди Разпоповци; на Дъбравата, на разклона за с. Давери на стария разклон за с. Беброво; на входа на с. Константин и с. Майско;

-по третокласен път III-551 – на двойния завой след старата асфалтова база; на входа на с. Яковци; на старото отклонение за с. Средни колиби;

-по третокласен път III-662 – от с. Шубеци до отклонението за с. Буйновци на всеки завой от пътя; на отклонението за с. Николовци и на почти всички завои до Предела.

- Регистрираните свлачища:

-в местността „Дъбравата“ – преди с. Марян;

-по пътя Елена – Тодювци – след отбивката от пътя Елена – Твърдица;

-по пътя Беброво – Разсоха – Росно;

-по пътя Елена – Миндя – преди „Дядовия Стоянов мост“.

- Зоните с повишена природно-ландшафтна и екологическа стойност. Това са територии, за които в процеса на разработване на ОУПО е установено, че са с повишена природно-ландшафтна и екологическа стойност и следва да се третират и доразвиват като такива;

-околоселищната територия на гр. Елена с ширина от 300 м непосредствено до строителната граница на града;

-територията от двете страни на Златаришка река с широчина 500 м от с. Марян до с. Радовци – включително околоселищната територия на с. Долни Марян;

-територията от двете страни на пътя за с. Петковци и с. Попрусевци с ширина 500 м;

-територията от с. Валето до с. Костел от двете страни на Костелска река с широчина 500 м;

-територията около с. Илаков рът, с. Продановци, с. Угорялковци, с. Хъневци и с. Лазарци в радиус от 500 м;

-целият пояс II на санитарно-охранителна зона на язовир Йовковци;

-територията около меандрите на река Веселина от с. Багалевци до с. Садината с ширина 300 м;

-територията около с. Бадевци в радиус от 500 м;

-територията около с. Тодювци в радиус от 1000 м;

-територията около с. Дрента на 500 м от строителната граница;

-територията около село Буйновци на 500 м от строителната граница;

-територията около с. Мийковци, с. Ралиновци, с. Високовци и с. Игнатовци – на 500 м от строителните им граници.

- Зони с данни за наличие на недвижими културни ценности. Това са територии, за които проучванията на ОУПО са установили наличието на НКЦ, които не са защитени по силата на специален закон.

Земеползване и устройство на нарушените територии

Нарушени терени на територията на общината са сметищата, депата за отпадъци, мините и кариерите. Предвижданията на ОУПО по отношение на тези терени са следните:

- предвижда се съществуващото сметище да бъде закрито, а теренът рекултивиран. Обработването и депонирането на ТБО от общината ще се осъществява на регионалното сметище в община Велико Търново;

- в района на завода за стъкло при гр. Елена, се предвижда временна площадка за депониране на строителни отпадъци до откриване на регионалното депо, след което екологичните качества на земята да бъдат възстановени;

- теренът на бившата каменна кариера в м. „Голямата чука“ е възстановил естествения си характер и не изисква допълнителна дейност за рекултивацията му;

- теренът за добив на инертни материали в коритото на „Костелска река“, източно от с. Марян попада във възстановеното естествено корито на реката и също не изисква допълнителна дейност за рекултивацията му.

Развитие на селищната мрежа

ОУПО интегрира предвижданията на Концепцията за пространствено развитие на общината, която предвижда следното развитие на функционално-йерархичната структура на селищната ѝ мрежа:

От първо йерархично равнище е град Елена, който ще продължи да концентрира основния демографски и икономически потенциал на общината и основните обекти на обслужването;

От второ йерархично равнище са селата Беброво, Константин и Майско със статут на кметства. Разполагат с относително добър демографски потенциал, сравнително добре развита социална инфраструктура и притежават известен икономически потенциал в селското стопанство, с възможност за разкриване на малки преработващи предприятия;

Третото йерархично равнище се представлява от основната част от опорните селища, с постоянно население от 50 до 200 д. В тях е концентрирана по-голямата част от туристическата леглова база, но социалната им инфраструктура включва само обекти за търговия и хранене. В повечето от тях има функциониращи читалища и църкви;

Четвъртото йерархично равнище са населените места с постоянно население под 50 ч. 104 към 2020 г. В тях има значителен брой туристически обекти и те постепенно ще се трансформират във вилни и ваканционни комплекси. Ще функционират като ще загубят характера си на самостоятелно функциониращи селища и ще гравитират като сателитни структури към близките опорни селища от първо, второ и трето йерархично равнище.

Развитие и устройство на населените места

Териториално развитие

ОУПО предвижда разширение на териториите на следните населени места:

- гр. Елена - за жилищни нужди, курортни дейности, производствени дейности и териториите с многофункционално предназначение;
- с. Мийковци - за обитаване и курортни дейности;
- с. Костел - за обитаване;
- с. Руковци - за обитаване;
- с. Марян (махалите Давери и Долни Марян) - за обитаване;
- с. Беброво (мах. Попска) - за обитаване и териториите с многофункционално предназначение.

Обитаване и устройство на жилищните територии

Въпреки че наличният брой жилища към 2011 г. е 7346 бр., от които 3547 бр. – обитаеми, е в състояние да покрие прогнозните потребности от жилища към 2035 г., ОУП, отчитайки факторите „снос“ на жилища, поради тяхното физическо износване, недобрите физически качества на голяма част от жилищата, изградени от сурови тухли и недоброто благоустройство на много от жилищата, предвижда изграждане през перспективния период на 100 - 120 нови жилища. Новото жилищно строителство се насочва основно към гр. Елена и няколко села, в които жилищната задоволеност е ниска – Константин, Майско и Нешевци и др.

За устройството на жилищните територии в населените места са определени 4 разновидности жилищни устройствени зони:

Жилищна устройствена зона с преобладаващо застрояване с малка височина (до 10 м), обозначена като (Жм). Приложена е за жилищните квартали в гр. Елена, застроени след 50^{те} години на XX век с предимно свободно разположени двуетажни и триетажни жилищни сгради, както и за териториите на селата Константин и Майско;

Жилищна устройствена зона с преобладаващо застрояване с малка височина със занижени показатели (до 7 м), обозначена като (Жм1). Приложена е за жилищните квартали в град Елена, определени с ОУПО като „историческа зона“ (съгласно ЗКН), както и за населените места, присъединени като улици към град Елена и останалите малки населени места със съхранена специфична селищна структура в характерна природна среда. Допустимо е в селата изграждане на стопански сгради за отглеждане на домашни животни съобразно наредбата на Общинския съвет;

Жилищна устройствена зона с преобладаващо застрояване със средна височина (до 15 м), обозначена като (Жс). Приложена е за най-източните и югозападни квартали на гр. Елена, застроени през 70те години на XX век със секционни колективни жилищни сгради и единични застроени имоти в останалите части на града;

Жилищна устройствена зона с преобладаващо комплексно застрояване, обозначена като (Жк). Приложена е за територията на кв. „Север“ в североизточната част на гр. Елена, чието застрояване е от 70/80-те години на XXв. с колективни 5 етажни секционни жилищни сгради.

Функционалното съдържание и устройството на жилищните устройствени зони е съгласно чл. 17 на Наредба № 7 на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, наричана по-долу за краткост Наредба № 7. Застрояването им е съобразено с чл. 19, 20 и 21 на същата наредба и се подчинява на следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Жилищна УЗ с малка височина	Жм	60	1.2	40	10 (3ет)	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ
Жилищна УЗ с малка височина и занижени показатели	Жм1	50	1.0	40	7 (2ет)	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ
Жилищна УЗ със средна височина	Жс	70	2.0	30	13.5 (5ет)	-
Жилищна УЗ с комплексно застрояване	Жк	50	2.0	40	15	-

Централни и обществено-обслужващи територии

В съответствие с централните функции на гр. Елена е предвидено централната част на града да се устройва като *Смесена централна устройствена зона (Ц)*. В зоната могат да се изграждат многообразни по предназначение сгради – с обществено-обслужващи, с административно-делови, жилищни и други допълващи функции. Не се допускат дейности с вредни отделения и влияния. Задължително се изисква осигуряване на достъпна среда за хора в неравностойно положение. В урегулираните поземлени имоти (УПИ) по главната улица на града минимум 30% от разгънатата застроена площ (РЗП) на приземно ниво следва да се оформи като публично пространство. Половината от процента за озеленяване е необходимо да е изпълнено с висока дървесна растителност. ОУПО предвижда зоната да се застроява съгласно следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Смесен централна УЗ	Ц	80	2.5	15	10 (3ет)	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ

За осигуряване на обектите на обществено-обслужващите дейности – образование, здравеопазване, социални грижи, култура, религия, административни и делови услуги, търговия, спорт, отдых, забавления и др.п. са предвидени *Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности, обозначена като (Оо)* и *Устройствена зона за обществено-обслужващи дейности – разновидност 1, обозначена като (Оо1)*. Разновидност 1 е приложена за териториите извън землището на гр. Елена. ОУПО предвижда устройството на зоните да се съобразява с чл.чл. 39 – 44 на Наредба № 7 и те да се застрояват съгласно следните нормативи:

УЗ за обществено-обслужващи дейности	Оо	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Училище	-	40	1.2	20	10	-
Детско заведение	-	30	0.6	40	7	-
Болница	-	40	1.2	30	10	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ
Социална дейност	-	30	1.2	40	10	-
УЗ за обществено-обслужващи дейности – разновидност 1	Оо1	50	1.2	40	10	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ

Територии за производствени и други стопански дейности

За нуждите на бизнеса са предвидени два вида устройствени зони с общо 3 модификации:

Смесена многофункционална устройствена зона (Смф);

Смесена многофункционална устройствена зона – разновидност 1 (Смф1);

Предимно производствена устройствена зона – разновидност 1 (Пп1);

Както показва наименованието й *Смесената многофункционална зона* е с многофункционално предназначение – основно за безвредни производства, логистико, обществено обслужване, търговия, специфични складови обекти, жилища, спорт, атракции и други допълващи функции. Основният вид е приложен предимно около входно-изходните комуникации на гр. Елена, а разновидност 1 – предимно извън землището на град Елена в бившите стопански дворове на населените места и около комуникационно-транспортните артерии.

Основното предназначение на *Предимно производствената зона – разновидност 1* е за производствено-складови дейности и допълващите ги административни, търговски, обслужващи и транспортни сгради и съоръжения. В зоната не се допускат производства с вредни отделения. Приложена е за град Елена. Устройват се съгласно чл. 25 на Наредба № 7. Двата вида зони и модификациите им се застрояват по следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Смесена многофункционална УЗ	Смф	70	2.5	30	15	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ
Смесена многофункционална УЗ – разновидност 1	Смф1	60	1.2	30	8.5	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ
Предимно производствена УЗ – разновидност 1	Пп1	60	1.2	20	10	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ

Територии за отдих и озеленяване

За развитието и усъвършенстването на системата от озеленени площи, територии за отдих и на инфраструктурата на спорта и атракциите са предвидени следните видове устройствени зони:

Рекреационна устройствена зона за курортни дейности - разновидност 1, обозначена като **Ок1**. Предвидена е за изграждане на курортни обекти за настаняване и подслон, жилищни сгради за постоянно обитаване, сгради за обществено-обслужващи дейности, спортни и рекреационни обекти и съоръжения, курортни паркове и други зелени площи за широко обществено ползване, обекти на транспортна и комуникациите, както и обекти и съоръжения за стопанско и инфраструктурно обслужване. Зони от този вид има, както в селищната територия на гр. Елена и с. Мийковци, така и извън строителните граници на населените места;

Устройствена зона за озеленяване, спорт, атракции и допълващи ги обслужващи дейности, обозначена като **Атр**. Приложна е в гр. Елена. Допуска се застрояване само с обекти за спорт и атракции и конкретни допълващи дейности за обслужването им. Изисква

се 2/3-ти от озеленената площ да е заета с висока дървесна растителност. Площта на откритите спортни съоръжения влиза в общата площ за усвояване;

*Устройствена зона за озеленяване, обозначена като **Оз**. Заема предимно територии в гр. Елена с предназначение за изграждане на озеленени площи (паркове и градини) без промяна на предназначението им. Устройва се по чл.32 от Наредба 7).*

Трите вида зони се застрояват по следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Рекреационна УЗ за курортни дейности – разновидност 1	Ок1	40	1.2	40	10	-
УЗ за озеленяване, спорт и атракции	Атр	50	1.0	30	7	-
УЗ за озеленяване	Оз	40	0.8	50	7	-

Доразвитие на социалната инфраструктура

Като цяло, номенклатурата на наличната социална инфраструктура в населените места и капацитетите ѝ в сферите на образованието, здравеопазването, спорта и културата задоволяват, както настоящите така и бъдещите нужди на населението и за това се предвижда само реновирането ѝ. Необходимото ѝ доразвитие включва изграждане на единични обекти.

В сферата на спорта се предвижда резервиране на терен за бъдещо устройване на ски зона в района на х. „Чумерна“.

Системата на социалните дейности се нуждае от:

- Дом за стари хора - с. Тодювци – капацитет 15-20 души;
- Дневен център за възрастни хора в гр. Елена – капацитет 15 места;
- Център „За по-добро детство“ гр. Елена – капацитет 20 места;
- Център за обществена подкрепа в гр. Елена – капацитет 20 ползватели;
- Център „Приемна грижа“ в гр. Елена – капацитет 8 места.

Благоустрояване и озеленяване

Предвижданията на ОУПО включват рехабилитация на съществуващо благоустрояване на публичните пространства – улици, площади, както и изграждане на трайни настилки на обслужващата улична мрежа във всички села. От последващите подробни устройствени планове се изисква да осигуряват достъпност на публичната среда.

Развитие и устройство на урбанизираните територии извън населените места (селищни образувания)

ОУПО предвижда устройването на три групи урбанизирани територии извън населените места. Те са:

- територии със стопанско предназначение;
- територии за рекреация и озеленяване;
- територии за обществено обслужващи дейности.

Териториите със стопанско предназначение се устройват като два типа, респ. разновидности устройствени зони:

- *Смесена многофункционална устройствена зона – разновидност 1 (Смф1).* Зоната е с многофункционално предназначение – основно за безвредни производства, логистико, обществено обслужване, търговия, специфични складови обекти, жилища, спорт, атракции и други допълващи функции. Такива зони са локализирани в землището на гр. Елена по протежение а път III-551 и в землището на с. Илаков рът;

- *Смесена многофункционална устройствена зона със занижени параметри на застрояване – разновидност 2 (Смф2).* Това са територии, предназначени предимно за животновъдни комплекси и ферми и съпътстващите ги допълващи функции, аграрен туризъм и др. Такива локализации има на много места в почти всички землища на селата като например Блъсковци, Средни колиби, Яковци, Марян, Беброво, Константин, Майско, Бойковци, Каменари, Палици, Руховци, Тодювци, Буйновци, Илаков рът, Дрента. Двата вида зони се устройват и застрояват при спазване на следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Смесена многофункционална зона – разновидност 1	Смф1	60	1.2	20	8.5	-
Смесена многофункционална зона – разновидност 2	Смф2	50	0.8	30	8.5	-

Териториите за рекреация и озеленяване се устройват като три типа, респ. разновидности устройствени зони:

- *Рекреационна зона за курорт и допълващи го дейности (Ок1).* Зоната е предназначена за изграждане на курортни обекти за настаняване и подслон, жилищни сгради за постоянно обитаване, сгради за обществено-обслужващи дейности, спортни и рекреационни обекти и съоръжения, курортни паркове и други озеленени площи за обществено ползване, обекти на транспорта и движението, обекти и съоръжения за стопанско и инфраструктурно обслужване.

- *Рекреационна зона за курорт и допълващи го дейности – разновидност 2 (Ок2).* Зоната е със съдържание, идентично с това на основния вид, но със занижени показатели. Такива зони са разположени предимно в природна среда – в района на с. Мийковци.

- *Рекреационна зона за вилен отдих (Ов).* Съдържанието и устройството на този вид устройствена зона е регламентирано с чл. 27 на Наредба № 7. Трите вида зони се устройват и застрояват при спазване на следните нормативи:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
Рекреационна зона за курортни дейности – разновидност 1	Ок1	40	1.2	40	10	-
Рекреационна зона за курортни дейности – разновидност 2	Ок2	30	0.9	50	7	-
Рекреационна зона за вилен отдих	Ов	40	0.8	50	7	-

Териториите за общественно-обслужващи дейности се устройват като *Зона за общественно-обслужващи дейности – разновидност 1 (Оо1)*. Предназначена е за изграждане на обектите на общественно-обслужващите дейности – образование, здравеопазване, социални грижи и др.п. Такава зона е локализирана източно от с. Константин. Нормативите за застрояването ѝ са:

Наименование на зоната	Код	Пзастр (%)	Кинт	Позел. (%)	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
УЗ за общественно-обслужващи дейности – разновидност 1	Оо1	50	1.2	40	7	Необходимите паркоместа се осигуряват в границите на УПИ

Културно наследство. Туризм

Режими на опазване на недвижимите културни ценности (НКЦ)

ОУПО е отразил всички територии за защита и опазване на НКЦ и съдържа специфични режими за устройството им, оформени като Специфични правила и нормативи за устройство на териториите с културно-историческо наследство. На основание чл. 10, ал. 2 от ЗУТ за тези територии е въведен режим на особена териториално-устройствена защита. За тях предстои изработване и утвърждаване на планове за опазване и управление (ПОУ) по Закона за културното наследство. До влизането в сила на ПОУ устройството на териториите и терените с НКЦ е предвидено да се устройват съгласно специфичните устройствени правила и нормативи, диференцирани по видове територии и терени. Обектите и териториите с режим на особена териториално-устройствена защита са:

- **Терени с концентрация на единични НКЦ с национално и местно значение** –

Ткин-1. Към тази категория се отнася музейният комплекс „Даскалоливницата“ в гр. Елена. В границата му има 11 обекта, от които 4 с национално значение: сградата на „Даскалоливницата“, ц-ва „Св. Никола“, ц-ва „Успение на пресвета Богородица“ и Поп Николовата къща и 5 обекта с местно значение - Камбуровия хан, Златева къща, Гуневата къща, Камбанарията с каменната ограда и портата и чешмата- пренесена от подхода към парка „Калето“. Има и 2 сгради без статут на НКЦ: жилищна сграда за семейството на свещеника и стопанска сграда със сушина към „Поп Николовата къща“. За неговото опазване и защита е определен следния охранителен режим:

-не се допуска изграждане на нови строителни обеми.

Допускат се:

-строителни работи свързани с благоустрояването на терена и изграждане на подземни инфраструктурни обекти;

-ремонтни и реставрационни работи за поддържане и възстановяване на физическите и естетическите качества на обектите НКЦ;

-за обектите НКЦ с местно значение и вътрешни преустройства без промяна във външния образ;

-паркоустройствени работи свързани с поддръжката и подобряването на физическите и естетическите качества на растителността в комплекса.

Всички разрешени дейности в границите на комплекса се съгласуват с МК – НИНKH;

- **Терени с единични НКЦ с национално значение** – **Ткин-2.** Към тази категория в гр. Елена попадат 4 терена - къща музей Иларион Макариополски; часовниковата кула;

петте разсуканови къщи; родната къща на арх. Йордан Миланов. За опазването им е определен следният охранителен режим: В границите на терени с единични обекти НКЦ от национално значение се допуска:

- О реставрационни и консервационни дейности с максимално запазване на архитектурния образ на оригинала;

- О минимални промени в плановите схеми и конструкцията на сградите за адаптирането им към съвременните функционални потребности.

- О в границите на терени с единични обекти НКЦ от национално значение не се допуска:

- О промени в отворите на прозорците;
- О смяна на наклона и традиционните материали на покрива;
- О изменение на оригиналните материали за оформяне на фасадите и цветовото им решение.

Всички проектни и допустими строителни дейности за тези обекти се съгласуват с НИНКН и одобряват от Министерство на културата;

- Зони с концентрация на НКЦ и съхранена урбанизирана среда – Ткин-3. Такива зони има в гр. Елена (границите ѝ са определени с „Директивен план – концепция за опазване и социализиране на културно-историческото наследство и предложение за обявяване на архитектурно-исторически резерват в гр. Елена“ от НИПК през 80-те години на XX век), с. Беброво и с. Долни Марян. За зоната в гр. Елена ОУПО предлага определяне на статут на „историческа зона“. Охранителният режим на тази категория включва:

- О застрояването в имотите в „историческата зона“ на гр. Елена да се осъществява въз основа на ПУП и РУП в териториален обхват съгласно чл.79, ал.4 от ЗКН;

- О разполагане на новопроектираните обекти на основното застрояване на уличната регулационна линия по традиционния начин на разполагане на сградите;

- О предвиждане на двуетажно застрояване, по изключение частично триетажно при сложни релефни условия за зона Жм1 и триетажно за зона Ц;

- О включване на обекти с обслужващ и друг обществен характер в партерните нива на сградите по главните улици на града;

- О прилагане на четирикатни и многоскатни покриви с наклон 1:3, покрити с керемиди;

- О използване на традиционни строителни материали за оформяне на фасадите;

- О прилагане на прозорци с вертикални пропорции на прозоречните отвори;

- О за обектите НКЦ от категория „местно значение“, „ансамбловое значение“ и „за сведение“ се прилага консервация, реставрация и адаптация;

- Територии с наличие на НКЦ и съхранена специфична урбанизирана среда – Ткин-4. Към тази категория е отнесени 35 самостоятелни населени места и още други 10, присъединени към град Елена през 1974 г. под формата на улици. Охранителният режим на тази категория включва:

- О застрояването на имотите с НКЦ в тези селища се осъществява въз основа на ПУП и РУП в обхват, съгласно чл.78, ал.4 от ЗКН;

- О запазване на исторически формиралата се улична мрежа;

- О едноетажно и двуетажно застрояване – (Жм1);

- О прилагане на четириискатни и многоскатни покриви с керемиди;
- О използване на традиционни строителни материали за оформяне на фасадите;
- О прилагане на прозорци с вертикални пропорции на прозоречните отвори;
- О за обектите НКЦ от категория „местно значение“, „ансамбловое значение“ и „за сведение“ консервация, реставрация и адаптация;

- **Територии без наличие на НКЦ, но със съхранена специфична урбанизирана среда – Ткин-5.** Тази категория включва 26 малки населени места, в които няма регистрирани НКЦ, но са със съхранена селищна структура, тъй като не е имало регулационна намеса. За тях е предвиден следният охранителен режим:

- О запазване на исторически формиралата се улична мрежа;
- О едноетажно и двуетажно застрояване;
- О прилагане на четириискатни и многоскатни покриви с керемиди;
- О използване на традиционни строителни материали;
- О прилагане на прозорци с вертикални пропорции на прозоречните отвори;

- **Територии с наличие на НКЦ – зони за археологическо наблюдение с режим „А“ по Наредба № 7 – Ткин-6.** Отнася се за обекти в землищата на гр. Елена и селата Беброво и Костел. Не са допустими благоустройствени, строителни, добивни, селскостопански, мелиоративни и други дейности, които биха нарушили почвения слой. Допустимо е използването за пасище;

- **Територии с наличие на археологически обекти с режим „Б“ по Наредба № 7 – Ткин-7,** който забранява всякакви действия и дейности, които биха могли да засегнат археологическата субстанция. Допустима е плитка обработка на почвата (оран) до 0,25 м. Отнася се за обекти в с. Беброво;

- **Охранителна зона около военни и възпоменателни паметници и знаци,** с режим на особена устройствена защита Ткин-8, предвиждащ благоустрояване на терена на 3 м около паметника и охраната му.

Културно-познавателни маршрути

Интеграцията на НКЦ и природни забележителности със селищната и пътна инфраструктура на община Елена е основата, върху която ОУПО е изградил мрежа от културно-познавателни маршрути, групирани в три основни части:

- маршрути в гр. Елена (къс и дълъг);
- маршрути в околградската територия (северно и южно от града);
- маршрути в територията на общината, ориентирани по географските посоки;

Обхват на маршрутите в град Елена:

- гр. Елена - кратък, 2 часа – включва всички паметници от национално значение;
- гр. Елена – удължен маршрут с 3 часа, като в него се включат допълнително всички групови паметници;

Обхват на околградските маршрути:

- Север – Долни Чукани (маршрут №1);
- Юг – Младеново → Милковци → Лапавишко → Неювци → Елена (маршрут № 2).

Обхват на общинските маршрути:

- Югоизточен маршрут : Елена – Илаков рът – Руховци – Елена (маршрут № 3);

- Северозападен маршрут, с изявена панорама на юг към билото на Стара планина: Елена – Блъсковци – Елена (маршрут № 4);
- Западен маршрут, разположен около язовир Йовковци: Елена – Средни колиби – Елена (маршрут № 5);
- Югозападен маршрут : Елена – Тодювци – Буйновци – Елена (маршрут № 6);
- Югозападен маршрут 1: Елена – Дрента и околни махали – Елена (маршрут № 7);
- Югоизточен кратък маршрут: Елена – Марян – ЗМ „Бяла крава“ – Марян – Елена (маршрут № 8);
- Югоизточен, дълъг маршрут: Елена – Мийковци – Чакали – Елена (маршрут № 9);
- Североизточен : Елена – Марян – Беброво – Елена (маршрут № 10);
- Източен маршрут: Елена – Марян – Палици – Каменари – Бойковци – Константин – Беброво – Елена (маршрут № 11);

Туризм

ОУПО възприема развитието на туризма на базата на културно-историческото наследство и природния потенциал и общинската територия като свой приоритет, така както е формулиран в Общинския план за развитие. Устройствените решения, свързани с това развитие стъпват на **туристическото зонироване на територията**, направено с Концепцията за пространствено развитие на общината, идентифицирало следните 6 зони:

- Първата (и с най-голям капацитет) е зоната на гр. Елена и селищата, присъединени към него под административната форма на улици;
- Втората туристическа зона обхваща селищата около язовир Йовковци и включва селата: Яковци, Шилковци и Средни колиби и по-малките селища, гравитираща около тях;
- Третата обособена туристическа зона е в района на село Мийковци и селищата, гравитиращи около него;
- Четвъртата обособена туристическа зона е най-голяма по територия. Тя включва хълмистата зона между главното било на Стара планина и равнинната зона около град Елена и на изток от него и обхваща землищата на селата Багалевци, Тодювци, Буйновци, Хъневци, Лазарци, Илаков рът, Руховци, Марян, Чакали, Палици и Костел. Зоната не е хомогенна, но комуникационно селищата са добре обвързани помежду си и с гр. Елена;
- Петата обособена туристическа зона включва село Бадевци с гравитиращите към него по-малки селища. Макар и административно в землището на с. Средни колиби, тя няма отношение към язовир Йовковци, а притегателен фактор е изключително красивата природна среда с панорамен изглед към главното било на Стара планина;
- Шестата обособена туристическа зона е в района на село Дрента, най-отдалечена от гр. Елена, но най-близка до главното било на Стара планина.

За развитието на туристическите зони са определени следните политики:

- стимулиране на разнообразяването на предлагания туристически продукт, чрез развитието на селски, познавателен, културен, спортен и други форми на туризъм;
- интеграция на туристическите дейности със селскостопанската, промишлената и занаятчийската продукция в общината;
- развитие на системата от пешеходни, велосипедни, културни и други маршрути в общинската територия;

-подобряване на екологичните качества на средата в община Елена, чрез изграждане на канализационни мрежи, рекултивиране на сметища, увеличаване на площта и подобряване на качествата на зелените площи в населените места, залесяване и благоустрояване на бреговете на язовирите, до които има масов достъп;

-рехабилитация на пътищата от общинската пътна мрежа;

-прилагане на устройствени мерки за съхраняване на недвижимото културно наследство и мащаба на урбанистичната структура на населените места в общината;

-резервиране на терени за изграждане на ски писти в района на село Мийковци;

-стимулиране изграждането на висококатегорийни туристически обекти.

В съответствие със спецификата на туристическите ресурси, с които разполага всяка от зоните е **предвидено развитие на съответни видове туризъм:**

-в зони 1 и 2 разновидности на познавателен и културно-исторически, кулинарен, винен, ловен и риболовен туризъм;

-в зона 3 различни възможности на селски, еко, пешеходен и вело туризъм;

-в зона 4 различни възможности на планински туризъм - еко, пешеходен, вело, ученически лагери и школи;

-в зона 5 и по линията на билото на Стара планина различни възможности на планинския туризъм - еко, пешеходен, вело, спортно катерене и зимни спортове;

-в зона 6 различни възможности на селски, еко, пешеходен, вело туризъм.

На предвиденото развитие на различните видове туризъм отговаря и прогнозата за **перспективното развитие на легловата база** по вид и обем. За реализиране на материалната база на туризма са предвидени шест вида устройствени зони, които са: жилищна зона с малка височина до 10м (Жм), жилищна зона с малка височина до 7м (Жм1), рекреационна устройствена зона за курортни и допълващи дейности (Ок), зона за вилен отдих (Ов), зона за спорт и атракции (Атр), зони за зелени площи в населените места (Оз). Показателите за допустимото застрояване в цялата община са направени така, че да не допускат презастрояване, в която и да е част от територията на общината, но да създават:

-условия за обединяване на имоти в селищата застрашени от обезлюдяване, при запазване на характерната улична мрежа. По този начин са създадени условия за формирането на по-големи имоти за изграждането на хотелски и други туристически комплекси в рамките на съществуващите населени места.

-територии, удобни и препоръчителни за създаване на къмпинги.

Предвиденото развитие на легловата база (вкл. и двете хижи) е показано на долната таблица:

Зона за туризъм	Хотели и семейни хотели		Места за настаняване		Общо легла
	Обекти	Легла	Обекти	Легла	
Зона за туризъм № 1	2	48	30	320	368
Зона за туризъм № 2	11	447	32	246	693
Зона за туризъм № 3	1	30	37	368	398
Зона за туризъм № 4	-	-	11	196	196
Зона за туризъм № 5	-	-	*4	185	186
Зона за туризъм № 6	-	-	8	56	56
Общо	14	477	122	1 419	1896

Наред с режимите за опазване на културното наследство, ОУПО включва още следните устройствени мерки, насочени към подпомагане на развитието на туризма /повишаване на капацитета на предлаганите туристически услуги и атракции/ чрез:

- ремонтиране на участъците от пътя с концентрация на конфликтни точки между автомобили, велосипеди и пешеходци;

- създаване на отбивки по пътищата с по-голям туристически трафик за разминаване на тесните участъци; кътове за пикник; панорамни площадки.

- увеличаване на туристическите и вело-маршрути, за да може мрежата от тях да покрие равномерно по-голяма част от територията на общината.

- създаване на мрежа от мобилни пунктове за предлагане на туристическа информация, храна, други стоки и услуги от първа необходимост, велосипеди под наем и т.н.;

- създаване на тематични маршрути;

- възможности за ски писта в районите на селата Мийковци, Костел и Дрента;

- създаване на експериментален къмпинг в обезлюдено село или част от такова (в което сградите са полуразрушени и нямат архитектурна или историческа стойност).

Комуникации и транспорт

Пътна мрежа

Очертани са следните четири насоки за развитие на пътната инфраструктура:

- постепенна рехабилитация на пътищата в лошо и средно състояние;

- осигуряване на велосипедни трасета по основните веломаршрути, определени в част Туризм;

- изграждане на обходни маршрути;

- продължаване на пътя от с. Мийковци до „Буржийска поляна“ по трасето на съществуващия горски път.

Осигуряването на велосипедни трасета по маршрутите дефинирани в част Туристическо развитие и НКЦ към прогнозата и концепцията за ОУПО ще доведе до обогатяването на туристическия продукт, предлаган в общината и ще повиши туристическата ѝ привлекателност.

Предвидени са следните четири обходни трасета:

- на гр. Елена, южно – продължение на околоръстния път, като част от третокласен път III-551 от началото на път III-662 за Твърдица до края на гр. Елена в западна посока и връзката със сегашното трасе на път III-551;

- обходен маршрут на ул. Разпоповци до Костадинчевци и свързване с път II-53;

- изграждане на връзката между ул. „Иван Момчилов“ и ул. „Г. С. Раковски“, предвидена в плана за регулация на града и продължението на улицата до връзката с пътя за с. Блъсковци;

- изграждане на обходен път от пътя за с. Блъсковци до края на гр. Елена и свързване с път III-551 в западна посока, като обходен път от север.

Предвидените обходи са предназначени да разтоварят главната улица на гр. Елена от тежкотоварен транспортен трафик и да се избегне събарянето на част от жилищните сгради на бившето село Разпоповци (сега улица на града), за разширяване на път II-53.

По отношение на ж.п. транспорта, линията Златарица – Елена няма перспективи да развива транспортните си функции поради липса на достатъчен товарооборот и пътникопоток. С ОУПО се осигурява нейното теренно съхранение до намиране на подходяща конверсия, основно свързана с туристическия потенциал за развитие на общината.

2. Описание на характеристиките на други ППП/ИП, съществуващи и/или в процес на разработване или одобряване, които в съчетание с оценявания проект могат да окажат неблагоприятно въздействие върху защитените зони.

За териториите на 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” към момента са налични данни за следните обекти, планове, проекти и инвестиционни предложения, с чието бъдещо изграждане или едновременна експлоатация има вероятност за поява на кумулативен ефект при реализацията и на разглеждания ОУП в неговата цялост, който ефект може да бъде свързан с пряко усвояване и увреждане на природни местообитания и местообитания на видове, фрагментация и други косвени въздействия – замърсяване с отпадъци, промяна на хидрологичния режим, увеличаване на фактора безпокойство и др.:

Информация за всички постъпили инвестиционни предложения, попадащи в границите на защитена зона BG0000211 „Твърдишка планина“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и BG0002029 „Котленска планина“ за опазване на дивите птици, за периода от януари 2007 г. до януари 2015 г.						
№	Инвестиционно предложение (ИП)	Възложител	№ имот/ координати	Землище	Площ (дка) в защитена зона	НТП / Местооб., вид по НАТУРА 2000 (засегната площ в дка)
1	Ремонт на съществуваща сграда в имот 211033, в землището на с. Костел и електрическо хранване на същия имот	ГИМЕЛ АД	211033	с. Костел, общ. Елена	1,049	Други територии за обслужване на горското стопанство
2	Три броя жилищни сгради	КРИСКОМ - 2006 ЕООД	012009	с. Чакали, общ. Елена	2,0	Изоставена нива/ 6210 (0,851), 1065 (1,966), 1193 (0,273), 1171 (1,212), 5194 (2), 1335 (2), 2635 (1,966)
3	Къщи за собствени нужди	Марко Иванов Марков	056017	с. Бойковци, общ. Елена	9,8	Нива/1171 (2,76), 1335, 2635 (9,677)
4	Изграждане на жилищна сграда за собствени нужди	Румен Сашов Юлиянов	030026	с. Майско, общ. Елена	3,0	Изоставена нива / 1065 (3 /0,16% от ефективно заетото местооб./), 1335, 2635 (2,635)
5	Две жилищни сгради	Мариана Стефанова Гвоздиева	010002	с. Костел, общ. Елена	1,5	Пасище, мера /1065 (1,347), 1193 (0,273), 1217 (0,547), 1355 (1,5), 1308 (0,273), 1323 (0,547), 1307 (0,546), 1321 (0,546), 1304(0,273), 1303 (0,820)
6	Изграждане на фотоволтаични инсталации	Вилислав Цветанов Димитров	128013,150074, 150082	с. Константин, общ. Елена	15,776	Нива; изоставена орна земя / 1078 (6,489), 1065 (9,303), 1060 (1,35), 1171 (4,799), 1335,2635 (15,776), 1306(1,35)
7	Строителство, реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежи в с. Майско, с. Беброво и с. Константин в община Елена и съоръжения (ПСОВ)	Община Елена	046012, 000535 (с. Майско)	с. Майско, Беброво, Константин, общ. Елена	100,869	Изоставена орна земя / 1088 (2,235), 1065 (19,916), 1060 (2,961), 1089(3,972), 1193 (7,156), 1171 (29,708), 1220 (17,577), 1217(6,827), 1335,2635 (100,869)

8	Изграждане на стадион в с. Майско, община Елена	Община Елена	046037	с. Майско, общ. Елена	20,0	Изоставена орна земя
9	Изграждане на обслужващ път до ваканционно селище в имот № 040005, землище с. Каменари, община гр. Елена	Би Джей Пропъртис ООД	000130, 040005, 000079, 041122, 041123, 040009, 041152, 040101	с. Каменари, общ. Елена	1,99	8230 (1,99 /0,47%/), 1078 (1,0), 1065 (1,99), 1093 (1.99), 1171 (1,99), 1217, 1219, 1335 (1,0), 2635 (1.99)
10	Първоначално залесяване на неземеделски земи в Община Елена	Община Елена	172005/023018, 076011/041030 (само имотите попадащи в защитена зона)	с. Беброво, Бойковци, Каменари, общ. Елена	52,72	4046(4,88), 1065 (50,347), 1060(18,585), 1193 (4,972), 1171 (34,278), 1220 (9,611), 1217(2,456), 1335, 2635 (45,22)
11	Въвеждане и подобряване на превантивни дейности за намаляване на опасността от горски пожари в общинските горски територии, стопанисвани и управлявани от Община Елена чрез изграждане на високотехнологична система за пасивно пожаронаблюдение” в имот № 207046 „залесена територия” по КВС на землище е. Костел	Община Елена	207046	с. Костел, общ. Елена	0,216	Залесена горска територия / 1078, 1083, 1089, 1087, 1352
12	Изграждане на къща в имот № 043071, землище на с. Майско, община Елена	Айше Хасанова	043071	с. Майско, общ. Елена	1,5	Друга селскостопанска територия / 2635 (1,406)

Информация за всички постъпили планове, програми и проекти, попадащи в границите на защитена зона BG0000211 „Твърдишка планина“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и BG0002029 „Котленска планина“ за опазване на дивите птици, за периода от януари 2007 г. до януари 2015 г.						
№	План, програма, проект (ППП)	Възложител	№ имот/ координати	Землище	Площ (дка) в защитена зона	НТП / Местооб., вид по НАТУРА 2000 (засегната площ в дка)
1	ПУП за изграждане на сгради за жилищни нужди	Би Джей Пропъртис ООД	040005	с. Каменари, общ. Елена	26,073	Изоставена орна земя / 8230 (6,441 /1,53%), 1078 (9,073), 1088 (5,731), 1065 (24,729), 1083 (2,511), 1060 (0,546), 1089(1,729), 1193 (10,595), 1171 (14,623), 5194, 1220 (8,735), 1219, 1217, 1335, 2635 (24,173)
2	Лесоустройствена програма на имот № 090009, землище на с. Майско, общ. Елена, обл. Велико Търново	Стоян Николов Стоянов	090009	с. Майско, общ. Елена	28,0	Залесена горска територия / *91G0 (25,842), 1078, 1088, 4046, 1083, 1089, 1323, 1316,1321, 1306, 1304, 1303, A072, A080, A086, A087, A089, A092, A099, A155, A234, A236, A238, A402, A429, A442
3	Лесоустройствена програма на имот № 067003, землище на с. Каменари, общ. Елена, обл. В. Търново	Веселин Георгиев Бургов	067003	с. Каменари, общ. Елена	46,091	*9Ш0 (44,243), 1078, 1065, 1083, 1171,2635 (46,091), 1308, 1323
4	Лесоустройствена програма на имот № 300009, землище на с. Каменари, общ. Елена, обл. В. Търново	Чалъков- Ходжев ООД	300009	с. Константин, общ. Елена	20,4	*9Ш0 (20,343), 1078, 1083, 1089, 2635, 1305, 1304, 1303
5	Лесоустройствена програма на имот № 089006, землище на с. Майско, общ. Елена, обл. В. Търново	Криси - 70 ЕООД	089006	с. Майско, общ. Елена	40,003	*9Ш0 (21,306), 1078, 1088,1083, 1089, 1220, 1308,1306

6	Лесоустройствена програма на имот № 238008, землище на с. Палици, общ. Елена, обл. В. Търново	Сабри Яшаров Яшаров	238008	с. Палици, общ. Елена	49,5	91M0 (46,644), 1078, 1083,1193, 1171, 1220, 2635
7	Лесоустройствена програма	КРИСИ 70 ЕООД	064002	Каменари	23.502	9180(12,66), *9Ш0 (9,718), 1078,1065,1083, 1087,1193,1217
8	Лесоустройствена програма	Начо Стефанов Гавазов	069011	Каменари	20	9150 (19,713), 1078,1083, 1089, 1193, 1217, 1352
9	Лесоустройствена програма	Стоян Иванов Стоянов	202019	Костел	21.507	91M0 (14,804), 1078, 1088, 1083,1089,1087, 1302
10	Лесоустройствена програма	Йордан Димитров Червенков	206077	Костел	63.08	9150 (62,266), 1078,4046, 1083,1060,1089, 1087, 1193, 1171,1352, 1354, 1308, 1323,1321, 1306, 1304, 1303
11	Лесоустройствена програма	Николай Михайлов	311043	Беброво	20.6	91M0 (20,165), 1078, 1088,1083,1089
12	Лесоустройствена програма	Грозданка Илиева Кръстева	094008	Майско	87.015	91G0* (85,863), 1078, 4046,1083,1089,1193, 1171,1220, 1352,1355, 2635,1308, 1306, 1303
13	Лесоустройствена програма	Катя Иванова Бургова	036012	Каменари	24.46	1078,1088, 1065,1083, 1087, 1193, 1171, 1220, 1355,2635, 1308, 1323, 1321,1306,1304, 1303
14	Лесоустройствена програма	Соня Христова Коева	016006	Майско	21.499	1078, 1083, 1089, 1087, 1308, 1304, A072, A080, A086, A087, A089, A092, A099, A155, A234, A236, A238, A402, A429, A442
15	Лесоустройствена програма	Сабри Яшаров Яшаров	089015	Майско	30.994	*91 GO (15,395), 91M0 (1.044), 1078, 1088, 1083, 1089,1220, 1308, 1306, 1304, 1302

16	Програма за управление на дейностите по отпадъците на община Елена, за периода 2011-2015	Община Елена		Общински обхват		
17	ПУП план за застрояване за промяна предназначението на земеделска земя за жилищна сграда в имот 041062, местност Екенлика, землище село Каменари	Невена Мирославова Щайнфурт	041062	Каменари	3.1	Изоставена орна земя / 1065 (3,038), 1193 (2,461), 1171 (2,461), 1335,2635 (3,1)
18	ПУП за застрояване за промяна предназначението	Невена Мирославова	041063	Каменари	3.578	Изоставена орна земя / 1078 (0,801), 1065 (3,3),
	на земеделска земя с цел изграждане на рекреационна зона за семеен отдих за собствени нужди	Щайнфурт				1171 (3,263), 1335,2635 (3,578)
19	План за промяна вида на сечта в района на ДГС "Елена" ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		Каменари, Костел	203	9150, 9170, *9180, *91G0
20	План за промяна вида на сечта в района на ДГС "Елена" ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП			705	9170, *91 GO
21	План за промяна вида на сечта в района на ДГС "Елена" ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		Каменари, Костел, Майско	864	9150,9170, *91 GO, A072, A080, A086, A087, A089, A092, A099, A155, A234, A236, A238, A402, A429, A442
22	План за промяна вида на сечта в района на ДГС "Елена" ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		Каменари, Костел, Майско		
23	Горскостопански план на горските територии, собственост на община Елена, на територията на ДГС - Буйновци	Община Елена		Буйновци		9110,9130,9170,1352, 1354,1308, 1323,1217, 1219, 1083,1088,1089

24	План за промяна вида на сечта в района на ДГС “Буйновци” ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Буйновци ДП		Буйновци	94	9150,9170, 1352, 1354, 1323, 1217, 1219, 1083, 1088, 1089
25	Горскостопанска програма на имоти №№ 088019; 088024; 089002; 089016; 093009 и 094013 в землището на с. Майско, общ. Елена, обл. В. Търново	ПИЙ ЕООД	088019, 088024, 089002, 089016, 093009, 094013	Майско	60.104	*9Ю0 (20,666), 1083, 1078, 1088, 1089, 1220, 2635, 1302, 1304, 1306, 1308
26	План за промяна вида на сечта в района на ДГС Елена ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП				9150,9170
27	ПУП - План за застрояване за промяна предназначението на земеделска земя за жилищно застрояване на имот № 070006, местност „Баира”, землище на с. Бойковци	Иван Русев Стоянов	070006	Бойковци	5,433	Изоставена орна земя / *9Ш0 (2,44), 1078, 4046, 1217, 1308, 1323, 1321, 1324,1306, 1304, 1303
28	Горскостопанска програма на имот № 092001 в землището на с. Майско, общ. Елена, обл. В. Търново	Николай Илиев Атанасов	092001	Майско	359.297	*9Ш0 (321,34), 1078, 1088,1083, 1089,1087, 1193,1171, 1220,1308, 1323,1316, 1321, 1306, 1304,1303, 1302, А072, А080, А086, А087, А089, А092, А099, А155, А234, А236, А238, А402, А429, А442
29	Горскостопанска програма на имоти с кадастрални номера 302026 и 324026 в землището на с. Константин, общ. Елена, обл. Велико Търново	ЛЕС ТРЕЙД М ЕООД	302026, 324026	Константин	43.8	*9Ш0 (43,441), 1078, 1083, 1089
30	План за промяна вида на сечта в района на ДГС “Елена” ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		Беброво, Каменари	576	9150,9170,1083,1088, 1089,1217,1219,1323, 1352,1354
31	План за частично изменение на Лесоустройствен проект в границите на защитена зона от мрежата Натура 2000 BG0000211 Твърдишка планина	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		ДГС	572	9150

32	План-извлечение за промяна вида на сечта за 2015 г. в района на ДГС "Елена" ДП за горски територии - държавна собственост	СЦДП ТП ДГС Елена ДП		ДГС	0	9150,9170, 1083, 1088, 1089, 1217, 1219,1323, 1352, 1354
33	План-извлечение за промяна вида и интензивността на сечи	ТПДГС Буйновци ДП		0	0	9150,9170
34	Общински план за развитие на Община Елена за периода 2014-2020	Община Елена		Общински обхват		

Информация за всички постъпили инвестиционни предложения, попадащи в границите на защитена зона BG0000280 „Златаришка река“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, за периода от януари 2007 г. до януари 2015 г.

№	Инвестиционно предложение (ИП)	Възложител	№ имот / координати	Землище	Площ (дка) в защитена зона	НТП/Местооб. , вид по НАТУРА 2000/ засегната площ (дка)
1	Ваканционни къщи за отдых и туризъм	Изгрев 05 ЕООД	033006	с. Родина, общ. Златарица		Нива/ 1220, 1217, 1355, 2609, 2635
2	Водоснабдяване на с. Горско ново село и с. Родина от водоснабдителната система на гр. Златарица	Община Златарица	30962.703.37, 30962.703.10, 30962.703.38/00014, 000143, 00014	гр. Златарица, с. Родина, общ. Златарица	1,000	Пасище, гори и храсти в земеделска земя, водно течение/ 91E0*, 1355

Информация за всички постъпили инвестиционни предложения, попадащи в границите на защитена зона BG0000280 „Златаришка река“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, за периода от януари 2007 г. до януари 2015 г.						
№	План, програма, проект (ИПИ)	Възложител	№ имот / координати	Землище	Площ (дка) в защитена зона	НТП/Местооб. по НАТУРА 2000/ засегната площ (дка)
1	Общинска програма за управление на отпадъците	Община Златарица	-	Общински обхват	-	-
2	Програма за управление на дейностите по отпадъците на община Елена, за периода 2011-2015	Община Елена	-	Общински обхват	-	-
3	План за промяна вида на сечта в района на ДГС Елена ДП за горски територии - държавна собственост	ТП ДГС Елена ДП	-	Общински обхват	-	-
4	Общ устройствен план на община Лясковец	Община Лясковец	-	Общински обхват	-	-
5	Общински план за развитие на Община Елена за периода 2014-2020	Община Елена	-	Общински обхват	-	-
6	Общински план за развитие на Община Лясковец за периода 2014- 2020	Община Лясковец	-	Общински обхват	-	-

В допълнение към горното, в свое писмо с изх.№1711/18.05.2016г. РИОСВ-В. Търново изисква в ДОСВ да се включи и информация за ИП/ПП, попадащи в границите на ЗЗ „Твърдишка планина“ в обхвата на други общини. Същите са дадени в приложения към настоящия доклад.

Одобрените и реализирани ИП или влезли в сила ПУП са отразени в предварителния проект на плана, т.к. това е нормативно изискване съгласно разпоредбите на ЗУТ.

ОУПО не предвижда нови устройствени зони в границите на ЗЗ което означава, че не се очаква кумулативен ефект с горепосочените планове, програми и инвестиционни предложения.

Не се следва да се очакват значими косвени въздействия които да окажат значително отрицателно въздействие върху предмета и целите на опазване на защитените зони в териториалния обхват на общината. Към това се добавя и факта, че **с ОУП не се предвиждат устройствени зони за замърсяващи производства, както и мащабно ново строителство в близост до ЗЗ.**

3. Описание на елементите на ОУП, които самостоятелно или в комбинация с други ППП/ИП биха могли да окажат значително въздействие върху защитените зони или техните елементи.

3.1 Описание на основите елементи на плана

С разработване на ОУПО Елена следва да се създадат устройствени условия за реализиране на политиките и мерките за пространствено развитие на общината в съответствие със следните направления: земеделие, горско стопанство, туризъм, бизнес, спорт и атракции, екология, опазване и социализация на културно-историческите ценности, демография, инфраструктура, жилищна политика, социални дейности и превенция от предвидими природни бедствия. Основният механизъм за осъществяването на поставената цел се явява функционалното зонироване на общинската територия съобразно нейните характеристики в отделните териториални системи. Успоредно с териториалното зонироване се разработват и специфични правила и нормативи за устройство, които налагат специфични изисквания, обусловени от конкретните характеристики на територията и обектите в нея.

ОУПО създава възможност за интегриране и съгласуване на целите и взаимодействието между лесоустройствените проекти и останалите дейности в общината и в частност с нарастващата туристическа дейност при съобразяване на ограниченията линия на защитените територии и зони по Натура 2000 и санитарно охранителните зони около язовир Йовковци

Със своите устройствени решения ОУПО **респектира границите на всички територии, защитени по специални закони** и предвижда съответните режими на устройствена защита. Тези, в контекста на биологичното разнообразие, са:

- Териториите за природозащита, включващи: Защитените територии по Закона за защитените територии, каквито на територията на общината са резерватите „Бяла крава“ и „Хайдушки чукар“, природната забележителност „Водопада на река Мийковска“ защитените местности „Слона“, „Марков бук“, „Главите“, „Белокравищница“ и „Букова гора“; защитените вековни дървета; защитените зони „Котленска планина“, „Твърдишка планина“ и „Златаришка река“. Съществуващите урбанизирани територии, попадащи в границите на защитените зони не променят границите си и запазват настоящото си функционално предназначение. ОУПО не предвижда нови терени за урбанизиране в обхвата на защитени територии и зони;

- Зоните с повишена природно-ландшафтна и екологическа стойност. Това са територии, за които в процеса на разработване на ОУПО е установено, че са с повишена природно-ландшафтна и екологическа стойност и следва да се третираат и доразвиват като такива. Към тях се отнасят:

- околоселищната територия на гр. Елена с ширина от 300 м непосредствено до строителната граница на града;

- територията от двете страни на Златаришка река с широчина 500 м от с. Марян до с. Радовци – включително околоселищната територия на с. Долни Марян;

- територията от двете страни на пътя за с. Петковци и с. Попрусевци с ширина 500 м;

- територията от с. Валето до с. Костел от двете страни на Костелска река с широчина 500 м;

- територията около с. Илаков рът, с. Продановци, с. Угорялковци, с. Хъневци и с. Лазарци в радиус от 500 м;

- целият пояс II на санитарно-охранителна зона на язовир Йовковци;

- територията около меандрите на река Веселина от с. Багалевци до с. Садината с ширина 300 м;

- територията около с. Бадевци в радиус от 500 м;

- територията около с. Тодювци в радиус от 1000 м;

- територията около с. Дрента на 500 м от строителната граница;

- територията около село Буйновци на 500 м от строителната граница;

- територията около с. Мийковци, с. Ралиновци, с. Високовци и с. Игнатовци – на 500 м от строителните им граници.

Определен е охранителен режим за недопускане нарушаване на естествените природно-ландшафтни характеристики на зоните вследствие прокарване на нови пътища, извършване на гола сеч, промяна на традиционното ползване на земеделските земи.

Устройствените предвиждания, определени с ОУПО в границите на защитените зони касаят придаване на устройствен статут на съществуващи урбанизирани територии и на практика не са свързани с въздействие върху предмета и целите на опазване в защитените зони. Независимо от това, някои от тези терени са незастроени или със саморазрушил се сграден фонд, и са определени като потенциални или ефективно заети местообитания на видове, предмет на опазване в защитена зона BG0000211 „Твърдишка планина“. Такива са определените като „Смесени многофункционални устройствени зони

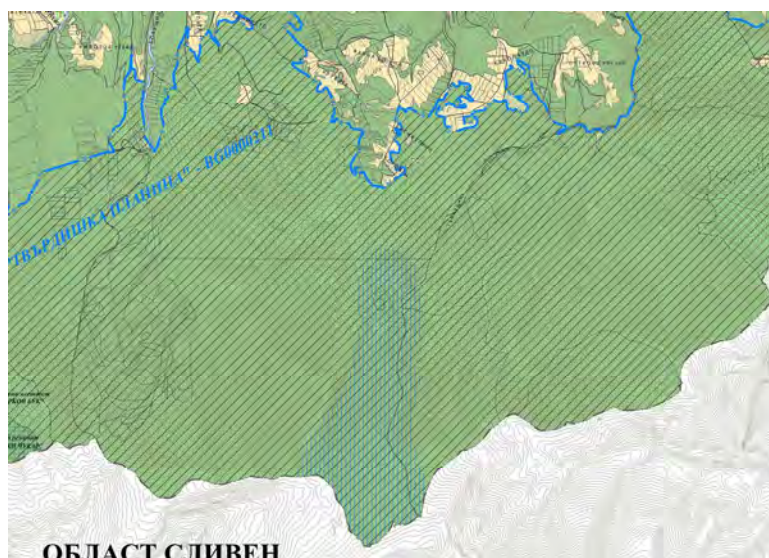
(разновидност 2) – Смф2 южно и източно от с.Палици, югозападно и североизточно от с.Каменари, северозападно от с.Светославци, южно от с.Крумчевци.

Видно от фигурата по-долу, единствената новопроектирана устройствена зона, разположена в близост до, но извън границите на 33 е устройствена зона (УЗ) 1Жм, намираща се южно от с. Костел, реализацията на която би могла да окаже косвено въздействие върху предмета и целите на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ поради близост.

Фиг. №1 Разположение на УЗ 1Жм1 в землището на с. Костел (маркирана с бял пунктир), Легенда: Границата на 33 е отбелязана със синя линия и индекс "N".

Що се отнася до територията, резервирана за бъдещо развитие на ски-зона, тя не се разглежда като устройствена зона, а като устройствен режим и не съдържа конкретни териториално насочени предвиждания. ОУПО я определя като „Горска територия с допустима промяна на предназначението за планински и зимен туризъм“ (вж. фиг.2).

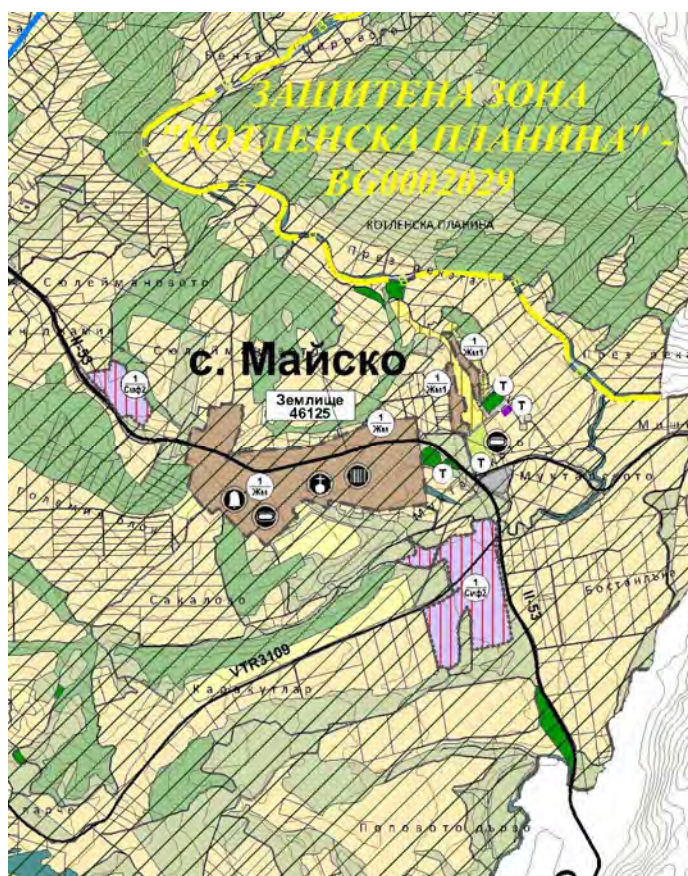
Фиг.№2 Разположение на територията с режим „Горска територия с допустима промяна на предназначението за планински и зимен туризъм“ (маркирана със син цвят)

Съгласно предвижданията на Плана, за тази територия, която възлиза на 266 ха се допуска промяна на предназначението за най-много 5% от териториалния ѝ обхват. Точното местоположение, площта и конкретните устройствени параметри на една бъдеща зона за зимни спортове ще бъде конкретизирано с Подробен устройствен план, след детайлно специализирано проучване и с последващи инвестиционни проекти за конкретни съоръжения, при спазване на екологичните изисквания и действащата законова и нормативна уредба. Подробните устройствени планове и конкретните инвестиционни проекти са проектната основа за реализиране на конкретните инвестиционни интереси и намерения, а ОУПО само дава възможност тези планове и проекти да бъдат изработени и процедирани съобразно действащото към онзи момент законодателство.

Независимо от казаното до тук, поради факта, че тази територия е с определен режим и териториално насочена (в границите на очертания полигон), същата се оценява в съответните раздели по-долу.

До инициране и реализиране на ПУП или инвестиционен проект и евентуална допустима промяна на предназначението, тази територия запазва горския си характер.

Подобен е случая и с отреденият терен Земеделска зема с допустима промяна на предназначението в землището на с.Майско. (вж. долната фигура).

Фиг.№3 Разположение на територията с режим „Земеделски земи с допустима промяна на предназначението“ (маркирана с жълт цвят и кафяв raster)

На Таблица №3.1 са обобщени възможните вероятни видове въздействия, произтичащи от реализацията на ОУП и връзката му с:

- неговия обхват по отношение местоположението му спрямо защитените зони;
- на коя фаза от изпълнение на проекта е вероятно да възникнат; по отношение ефекта върху местообитанията и видовете дали въздействията имат дълготрайно въздействие или имат временен ефект; по отношение времетраенето на въздействията дали въздействията са постоянни, краткосрочни, периодични, инцидентни (не се предполага задължително да възникнат);
- с кои други въздействия на ОУП имат комбинирано влияние върху даден параметър за Благоприятния природозащитен статус на видовете и местообитанията. Оценяват се връзките между преките въздействия. По-нататък се оценява възможния комбиниран ефект върху тях.
- с какви други планове, програми и инвестиционни намерения може да има кумулативен ефект.

Таблица № 3.1

Вид въздействие	Обхват на въздействието	Фаза на въздействие Трайност Периодичност	Възможни комбинирани въздействия	Възможни кумулативни въздействия (други проекти)
Пряко унищожаване на местообитания.	Извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000209 „Котленска планина” и на определено разстояние от тях (извън прилежащите им територии).	Строителство - дългосрочно, постоянно и необратимо.	Трайно увреждане качеството на съседни местообитания при експлоатация поради: • прогонване на индивидите заради шумово и светлинно замърсяване и/или засилено човешко присъствие. • прекъсване на важни екотони и прекъсване на достъпа до ключови местообитания (смъртност, прогонване, непреодолими инженерни съоръжения). • фрагментиране на местообитанията и изолиране на малки парчета иначе подходящи местообитания (смъртност, прогонване, непреодолими инженерни съоръжения).	Не може да се очаква кумулативен ефект с реализацията и на други ИП, планове и програми от загуба на местообитания предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000209 „Котленска планина” поради достатъчната им отдалеченост
Фрагментация на местообитания.	Извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000209 „Котленска планина”, на определено разстояние от прилежащите им територии.	Строителство и експлоатация - дългосрочно и постоянно.	• прогонване на индивиди заради шумово и светлинно замърсяване и/или засилено човешко присъствие. • пряко унищожаване на местообитания;	Възможни по отношение само на отделни животински видове, но без птици, които използват за придвижване и въздушното пространство.
Смъртност на индивиди.	Извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33	Строителство - краткосрочно	Увреждане структурата и функциите на популации на	Слаб риск – само по отношение на някои

	BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” (фрагментационен ефект на биокоридорите).	по време на строителството. Експлоатация - дългосрочно, периодично, необратимо по време на експлоатацията	типични видове и влошаване на техния БПС • фрагментирането и увреждането на местообитанията чрез прекъсване на важни екотони и достъпа до ключови местообитания. • Прекъсването на биокоридори за миграцията/разпространението на видовете.	бавно подвижни индивиди (насекоми, земноводни и влечуги), които обитават и териториите извън 33 или са във някакви взаимоотношения с индивиди от 33. Възможно е унищожаване и на гнезда и малки на наземно или нискогнездящи птици.
Прогонване на животни заради засилено човешко присъствие.	Извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина”,	Строителство/ експлоатация - дълготрайно, постоянно	Има комбинирано въздействие върху качеството на местообитанията, както и може да спомогне за увреждане и прекъсване на някои биокоридори.	Възможно е по отношение на някои видове чувствителни към фактор безпо- койство – птици и някои бозайници.
Инженерни прегради за нормалното функциониране на местообитанията	Извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” и на достатъчно разстояние от тях.	Строителство/ експлоатация - дълготрайно, постоянно.	Има комбинирано въздействие върху качеството на местообитанията (прекъсване на екотони и достъп до ключови местообитания; фрагментация и изолиране на малки парчета местообитания).	Възможно е само по отношение на някои наземно бавно придвижващи се видове - влечуги и земноводни, които може да обитават и територията на 33.
Шумово замърсяване.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” (фрагментационен ефект на биокоридорите).	Строителство/ експлоатация - дълготрайно, постоянно	Чрез прогонване на чувствителните видове има комбинирано въздействие върху качеството на местообитанията.	Безпокойство на чувствителните към човешкото присъствие видове.
Светлинно замърсяване.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” (отблъскване и безпокойство на животни или обратното - привличане им).	Експлоатация - дълготрайно, постоянно	Чрез прогонване на чувствителните видове има комбинирано въздействие върху качеството на местообитанията.	Безпокойство на нощно активни видове.
Нарушаване на водния баланс.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина”	Експлоатация - дългосрочно, постоянно, необратимо	Има комбинирано въздействие със унищожаване на местообитания, пресушаване на влажни зони и фрагментация.	Не се очаква такъв в следствие на реализацията на ОУП.

	и 33 BG0002029 „Котленска планина” (унищожаване на хранителен ресурс и подходящи места за хранене/ почивка, гнездови биотопи).	докато курортния комплекс е действащ;		
Изхвърляне на отпадъци.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” (нерегламентирани депа). Влошаване на хранителната база на животинските видове и качеството на местата за хранене, почивка, гнездене	Строителство/ експлоатация - локално, средносрочно или дългосрочно, обратимо след премахване на въздействието.	Има комбинирано въздействие със замърсяване на водите, унищожаване на местообитания.	При безразборно и неконтролирано изхвърляне на отпадъци на територията на защитените зони.
Повишена опасност от пожари	извън 33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина” и на достатъчно разстояние от тях.	Строителство/ експлоатация - временно, инцидентно.	Може да доведе до временно (възстановимо) увреждане на местообитания и популации.	Реализацията на ОУП може да доведе до увеличаване на този риск в съседните на устройствените зони територии в резултат най-вече на човешка небрежност (изхвърляне на незагасени фасове, неправилно боравене с отоплителни уреди и др.).
Опасност от инцидентни - замърсявания при аварии в изградената инфраструктура.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0002029 „Котленска планина”, на определено разстояние от прилежащите и територии.	Експлоатация - временно, инцидентно.	Може да доведе до временно (възстановимо) увреждане на местообитания и популации.	Такъв риск може да се прояви, но извън 33.
Нахлуване на чужди видове в природните местообитания.	33 BG0000280 „Златаришка река”, 33 BG0000211 „Твърдишка планина”	Строителство и експлоатация - дълготрайно, постоянно.	Може да доведе до подмяна във видовия състав на природни местообитания.	Съществува риск при масово озеленяване на по-големите комплекси с чужди и нетипични за страната, най-вече агресивни храстови и дървесни видове.

4. Описание на защитените зони, местообитанията, видовете и целите на управление на национално и международно ниво и тяхното отчитане при изготвянето на ОУПО.

4.1. Защитена зона BG0000280 „Златаришка река”

Тип В - Защитена зона по Директива за местообитанията

Площ - 67.69 ха;

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване:

Природни местообитания:

Природно местообитание 3260
Природно местообитание 6110
Природно местообитание 6430
Природно местообитание 7220
Природно местообитание 8210
Природно местообитание 9180
Природно местообитание 91G0
Природно местообитание 91M0
Природно местообитание 91S0
Природно местообитание 91E0

Безгръбначни

Алпийска розалия (*R. alpina*)
Бисерна мида (*U. crassus*)
Бръмбар рогач (*L. cervus*)
Буков сечко (*M. funereus*)
Ивичест теодоксус (*T. transversalis*)
Обикновен сечко (*C. cerdo*)

Риби

Балкански щипок (*S. aurata*)
Горчивка (*Rh. sericeus*)

Обикновен щипок (*C. taenia*)

Черна мряна (*B. meridionalis*)

Земноводни и влечуги

Голям гребенест тритон (*T. karelinii*)

Жълтокоремна бумка (*B. variegata*)

Об. блатна костенурка (*E. orbicularis*)

Смок (*E. saurogates*)

Червенокоремна бумка (*B. bombina*)

Шипобедрена костенурка (*T. graeca*)

Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*)

Бозайници, без прилепи

Видра (*L. lutra*)

Вълк (*C. lupus*)

Добруджански хомяк (*M. newtoni*)

Пъстър пор (*V. peregrina*)

4.2. Защитена зона BG 0000211 „Твърдишка планина”

Тип В - Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Площ – 38649.5295 ха

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Предмет на опазване:

Природни местообитания

Природно местообитание 4060

Природно местообитание 6210

Природно местообитание 62A0

Природно местообитание 6430

Природно местообитание 8220

Природно местообитание 8230

Природно местообитание 8310

Природно местообитание 9110

Природно местообитание 9130
Природно местообитание 9150
Природно местообитание 9170
Природно местообитание 9180
Природно местообитание 91AA
Природно местообитание 91G0
Природно местообитание 91M0
Природно местообитание 91E0
Природно местообитание 9530

Безгръбначни

E. quadripunctaria
Алпийска розалия (*R. alpina*)
Бисерна мида (*U. crassus*)
Бръмбар рогач (*L. cervus*)
Буков сечко (*M. funereus*)
Еуфидриас (*E. aurinia*)
Кордулегастер (*C. heros*)
Об. паракалоптенус (*P. caloptenoides*)
Обикновен сечко (*C. cerdo*)
Полиоматус (*P. eroides*)
Ручеен рак (*A. torrentium*)

Риби

Балканска кротушка (*G. uranoscopus*)
Балкански щипок (*S. aurata*)
Главоч (*C. gobio*)
Горчивка (*Rh. sericeus*)
Маришка мряна (*B. plebejus*)
Резовски карагъоз (*A. tanaica*)
Черна мряна (*B. meridionalis*)

Земноводни и влечуги

Голям гребенест тритон (*T. karelinii*)
Жълтокоремна бумка (*B. variegata*)
Об. блатна костенурка (*E. orbicularis*)
Смок (*E. saurogates*)
Шипобедрена костенурка (*T. graeca*)
Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*)

Бозайници, без прилепи

Видра (*L. lutra*)
Вълк (*C. lupus*)
Лалугер (*S. citellus*)
Мечка (*U. arctos*)

Пъстър пор (*V. peregrina*)

Прилепи

Голям нощник (*M. myotis*)

Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*)

Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*)

Дългопръст нощник (*M. capaccinii*)

Дългоух нощник (*M. bechsteinii*)

Малък подковонос (*Rh. hipposideros*)

Остроух нощник (*M. blythii*)

Средиземноморски подковонос (*Rh. blasii*)

Трицветен нощник (*M. emarginatus*)

Широкоух прилеп (*B. barbastellus*)

Южен подковонос (*Rh. euryale*)

4.3. Защитена зона BG 0002029 „Котленска планина”

Тип А - Защитена зона по Директива за опазване на дивите птици

Площ (дка) - 99299.7712 ха

Цели на опазване:

- Опазване и поддържане местообитанията на посочените видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние.
- Възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

Птици:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 2009/147/ЕС)

Кръстат (царски) орел *Aquila heliaca*

Орел рибар *Pandion haliaetus*

Полубеловрата мухоловка *Ficedula semitorquata*

Сирийски пъстър кълвач *Dendrocopos syriacus*

Ловен сокол *Falco cherrug*

Бяла лопатарка *Platalea leucorodia*

Белоопашат мишелов *Buteo rufinus*

Полски блатар *Circus cyaneus*

Вечерна ветрушка *Falco vespertinus*

Орел змияр *Circaetus gallicus*

Черен лешояд *Aegypius monachus*

Белоглав лешояд *Gyps fulvus*

Египетски лешояд *Neophron percnopterus*

Черна каня *Milvus migrans*
Осояд *Pernis apivorus*
Малък нирец *Mergus albellus*
Ливаден блатар *Circus pygargus*
Поеен лебед *Cygnus cygnus*
Степен блатар *Circus macrourus*
Бял щъркел *Ciconia ciconia*
Черен щъркел *Ciconia nigra*
Ръждива чапла *Ardea purpurea*
Голяма бяла чапла *Egretta alba*
Малка бяла чапла *Egretta garzetta*
Нощна чапла *Nycticorax nycticorax*
Малък воден бик *Ixobrychus minutus*
Къдроглав пеликан *Pelecanus crispus*
Розов пеликан *opocrotalus*
Малък кormоран *Phalacrocorax pygmeus*
Черногуш гмуркач *Gavia arctica*
Белоока потапница *Aythya nyroca*
Синявица *Coracias garrulus*
Късопръст ястреб *Accipiter brevipes*
Градинска овесарка *Emberiza hortulana*
Черночела сврачка *Lanius minor*
Червеногърба сврачка *Lanius collurio*
Червеногуша мухоловка *Ficedula parva*
Ястребогушо коприварче *Sylvia nisoria*
Горска чучулига *Lullula arborea*
Среден пъстър кълвач *Dendrocopos medius*
Тръстиков блатар *Circus aeruginosus*
Сив кълвач *Picus canus*
Малък креслив орел *Aquila pomarina*
Земеродно рибарче *Alcedo atthis*
Белошипа ветрушка *Falco naumanni*
Голям креслив орел *Aquila clanga*
Скален орел *Aquila chrysaetos*
Черен кълвач *Dryocopus martius*
Малък орел *Hieraetus pennatus*
Козодой *Caprimulgus europaeus*
Сокол скитник *Falco peregrinus*
Лещарка *Bonasa bonasia*
Ливаден дърдавец *Crex crex*
Сив жерав *Grus grus*
Речна рибарка *Sterna hirundo*
Бухал *Bubo bubo*

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 2009/147/ЕС)

Брегова лястовица *Riparia riparia*
Речен дъждосвирец *Charadrius dubius*
Малък гмурец *Tachybaptus ruficollis*
Черноврат гмурец *Podiceps nigricollis*
Голям гмурец *Podiceps cristatus*
Червеноклюна потапница *Netta rufina*
Клопач *Anas clypeata*
Голям корморан *Phalacrocorax carbo*
Ням лебед *Cygnus olor*
Голяма белочела гъска *Anser albifrons*
Сива гъска *Anser anser*
Фиш *Anas penelope*
Лиска *Fulica atra*
Зеленоглава патица *Anas platyrhynchos*
Среден нирец *Mergus serrator*
Кафявоглава потапница *Aythya ferina*
Качулата потапница *Aythya fuligula*
Обикновен пчелояд *Merops apiaster*
Зеленоножка *Gallinula chloropus*
Зимно бърне *Anas crecca*
Речна чайка *Larus ridibundus*
Черношипа ветрушка *Falco tinnunculus*
Орко *Falco subbuteo*
Обикновен мишелов *Buteo buteo*
Звънарка *Bucephala clangula*
Шилоопашата патица *Anas acuta*
Малък ястреб *Accipiter nisus*
Горски бекас *Scolopax rusticola*
Обикновена калугерица *Vanellus vanellus*
Сива чапла *Ardea cinerea*

4.4 Описание на района - флористични и фаунистични характеристики на природната среда.

4.4.1 Характеристика на територията и на регистрираните растителни съобщества в обхвата на въздействие, определяне на наличието или отсъствието на типове природни местообитания от Прил. I на Дир. 92/43/ЕИО в най-близката част на защитената зона.

Еленска община е богата на горска растителност. Най-разпространени от широколистните дървесни видове са: бук, габър, дъб, явор, липа и др. Като техни спътници се срещат бряст, клен, ясен, череша, круша, киселица и др.; от храстите най-често се срещат: глог, шипка, леска, дрян и др.

4.4.1.1 Местообитания, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина”.

В стандартните формуляри на 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина” са описани следните местообитания, предмет на опазване:

- **3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion***

Речни участъци в средните и долни течения (в равнини и низини от 0 до 1000 м н. в.), с прикрепена водна растителност, най-често от съюзите *Ranunculion fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*. Дъното е глинесто, тинесто-глинесто или тинесто-песъчливо, по-рядко с участие на чакъл. Скоростта на водата е бавна, дълбочината на реката – неголяма. Наблюдава се пролетен максимум и есенен минимум на оттока. В участъците с най-бавно течение – заливи и вировете се натрупват най-много тинести наноси, което създава възможност за заселване на типични хидрофити, а в крайбрежната зона и заливите, при липса или много слабо течение се срещат и ценозите на хигрофити.

Растения: Хидрофити: *Potamogeton fluitans*, *P. crispus*, *P. perfoliatus*, *Zannichellia palustris*, *Ranunculus trichophyllus*, *R. aquatilis*, *Myriophyllum spicatum*, *Ceratophyllum demersum*.

Хигрофити: *Callitriche* spp., *Spirodela polyrrhiza*, *Elodea canadensis*, *Berula erecta*, *Mentha aquatica*, *Sagittaria sagittifolia*, *Sparganium erectum*, *Butomus umbellatus*, *Typha latifolia*. В реки из цялата страна – Огоста, Вит, Янтра, Марица, Тунджа и др.

Понякога към това местообитание се включват и крайбрежните съобщества на *Butomus umbellatus*. Важно е тази особеност да се има предвид при избора на местообитания.

Природно местообитание 3260 е представено с обща площ от 8,61 ха в 33 „Златаришка река”. Това се равнява на 3,45% от общата площ на защитената зона (249,85 ха). Местообитанието е ново за зоната. Не е описано в Стандартния формуляр, изготвен при обявяването ѝ. По тази причина не може да бъде представена информация за референтната стойност за разпространението на природно местообитание 3260 в Стандартния формуляр за защитена зона “Златаришка река”.

- **4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества**

Съобщества от дребни или пълзящи храсти по алпийските или субалпийските зони на планините с преобладаващи ерикоидни видове, сребърник, дребни смрики, зановец или жълтуги.

Подтипове:

31.41 – Алпийски дребни ерикоидни съобщества от съюз *Loiseleurio-Vaccinion*. Ниски едноетажни съобщества от дребни *Vaccinium* spp. (предимно *V. uliginosum*) или други ерикоидни храстчета заедно с лишей по изложените на силни ветрове през зимата места в алпийския пояс на високите планини.

31.42 – Ацидофилни ерикоидни съобщества на *Rhododendron myrtifolium*, разпространени в Средна Стара планина по северните склонове на връх Заногалийски чал и връх Юрушка грамада и Източна Рила – по северния склон на връх Белмекен.

31.43 – Планински съобщества на *Juniperus sibirica* и *Juniperus sabina*. Съобществата на *Juniperus sibirica* се отличават с високото си покритие и са разпространени във високите части на планините над (1500) 1800-1900 м н.в. *Juniperus sabina* у нас се среща ограничено в Рила и Стара планина по скални разкрития и надморска височина от 1000 до 1600 м.

31.44 – Високопланински ерикоидни съобщества, доминирани от *Empetrum-Vaccinium*. Съобщества от *Empetrum nigrum*, *Vaccinium uliginosum*, на места с *Arctostaphylos uva-ursi*, *Vaccinium myrtillus*, *Vaccinium vitis-idaea*, *Huperzia selago*, мъхове (*Barbilophozia lycopodioides*, *Hylo-comium splendens*, *Pleurozium schreberi*, *Rhydiadelphus triquetrus*) и лишей (*Cetraria islandica*, *Cladonia arbuscula*, *C. rangiferina*, *C. gracilis*, *Peltigera aphthosa*) в субалпийския пояс. Характерни са за сравнително откритите, изложени на силни ветрове места, но които са по-малко екстремални от тези, където преобладават съобществата от 31.41. Поради това фитоценозите от 31.44 са двуетажни за разлика от

тези от 31.41, които имат един етаж. Фитоценози на *Empetrum nigrum* има в Рила и Пирин.

31.46 – Съобщества на *Beckenthalia spiculifolia*. У нас те най-често са вторични, формирани на ерозиран терени.

31.47 – Алпийски ерикоидни съобщества от *Arctostaphylos uva-ursi* от съюза *Juniperion nanae* в Стара планина, Витоша, Осогово, Беласица, Славянка, Пирин, Рила, Средни и Западни Родопи от 1000 до 2500 м н.в. Срещат се най-често на сухи, припечни, каменисти склонове.

31.49 – Планински съобщества от *Dryas*. Съобществата от *Dryas octopetala* заемат съвсем малки участъци в Рила, Пирин, Славянка, Стара планина.

31.4А – Ерикоидни съобщества съставени от боровинки в субалпийския пояс на планините. Доминиращ вид най-често е *Vaccinium myrtillus*, по-рядко *Vaccinium uliginosum* и съвсем рядко *Vaccinium vitis-idaea* или *Empetrum nigrum*. Те са по-богати на видове от съобществата на 31.44 и могат да еволюират в тревни фитоценози с храстчета. Заемат значителни площи в по-високите планини, най-често около границата на гората.

31.48 – Високопланински съобщества от зановец и жълтуги. В тази единица влизат главно фитоценозите на *Chamaecytisus absinthioides*, възможно и на някои видове *Genista*. Те са разпространени главно близо до горната граница на гората и в обезлесени участъци в иглолистния пояс на планините, но слизат и по-ниско. По-често имат вторичен произход.

Природно местообитание 4060 е развито на площ от 36,04 ха в защитена зона “Твърдишка планина”, докато референтната стойност за разпространението му в Стандартния формуляр е 3,69 ха (0,009 % от 38649,5295 ха). Това се равнява на увеличаване на заемащата площ с 32,35 ха, което е основание за положителна оценка на природозащитното състояние.

• **6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi***

Отворени, ксерофилни пионерни съобщества върху плитки варовикови или алкални почви с преобладаване на пролетни едногодишни и сукулентни растения, най-често *Sedum album*, *S. асre*, *S. hispanicum* от съюз *Alyso alyssoidis-Sedion albi*. Формират неголеми петна в карстовите райони в ниските - до 700-1000 м н.в., континентални региони на страната.

Подобни съобщества могат да възникнат върху изкуствени субстрати - депозити от кариери, но те не бива да се вземат под внимание. От тях също трябва да се изключат и терофитните средиземноморски степи - клас Thero-Brachypodietea, които се срещат в най-южните части на страната.

Растения: *Alyssum alyssoides*, *Acinos arvensis*, *Arabis recta*, *Arenaria serpyllifolia*, *Cerastium* spp., *Erophila verna*, *Jovibarba heuffelii*, *Holosteum umbellatum*, *Medicago minima*, *Minuartia setacea*, *Poa bulbosa*, *Paronychia cephalotes*, *Saxifraga tridactylites*, *Scleranthus annuus*, *Sedum* spp., *Sempervivum* spp., *Teucrium montanum*, *Syntrichia ruralis*, *Grimmia pulvinata*.

Разпространени са в ниските карстови райони в цяла България - Предбалкана, суходолията на Лудогорието, каньоните в Дунавската равнина, ниските планини в Западна България (Софийско). Навсякъде това местообитание заема малки площи и образува комплекси в зависимост от съотношението на голите скални разкрития и местата с тънката почвена покривка с многогодишните тревни съобщества от клас Festuco-Brometea и с отворените ксеротермни гори и храсталаци, които на такива места са доминирани най-често от *Quercus pubescens*, *Fraxinus ornus*, *Carpinus orientalis*, *Paliurus spina-christi*.

Природно местообитание 6110 е представено с обща площ от 0,01 ха в ЗЗ „Златаришка река”. Това се равнява на 0,004% от общата площ на защитената зона (249,85 ха). Местообитанието е ново за зоната. По тази причина не може да бъде представена информация за референтната стойност за разпространението на природно местообитание 6110 в Стандартния формуляр за защитена зона “Златаришка река”.

• **6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)**

Ксеротермни до мезоксеротермни тревни съобщества на варовикова основа от разред Festucetalia valesiacae. Представени са както от континентални или субконтинентални пасища или ливадни степи, така и от многогодишни тревни съобщества на варовити склонове от субсредиземноморските региони. Много от тези съобщества са вторични - на мястото на унищожени гори. Видовият състав е изключително разнообразен. Най-често доминират *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaemum*, *Stipa* spp., *Festuca valesiaca* и по-рядко многогодишни *Bromus* spp. в предпланините на Западна България.

Важните места с орхидеи се определят на основата на един или няколко от следните критерии:

- а) мястото дава подслон на богата група от видове орхидеи.
- б) мястото дава подслон на важна популация от поне един вид орхидеи, считани за нетипични за тази територия
- в) мястото дава подслон на един или няколко вида орхидеи считани за редки, много редки или изключително редки за тази територия.

Растения: *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaemum*, *Stipa capillata*, *S. pennata* agg., *Festuca valesiaca*, *Brachypodium pinnatum*, *Bromus inermis*, *B. erectus*, *Poa angustifolia*, *Anthyllis vulneraria*, *Coronilla varia*, *Carex caryophyllaea*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea scabiosa*, *Dianthus*

giganteus, *D. moesiacus*, *Eryngium campestre*, *Koeleria macrantha*, *Filipendula vulgaris*, *Convolvulus cantabrica*, *Salvia nemorosa*, *Leontodon crispus*, *Medicago falcata*, *Anacamptis pyramidalis*, *Gymnadenia conopsea*, *Ophrys mammosa*, *O. cornuta*, *Orchis mascula*, *O. militaris*, *O. morio*, *O. purpurea*, *O. ustulata*, *O. tridentata*, *Origanum vulgare*, *Polygala vulgaris*, *P. major*, *Primula veris*, *Sanguisorba minor*, *Scabiosa columbaria*, *Veronica prostrata*, *V. teucrium*, *Helianthemum nummularium*, *Fumana procumbens*, *Adonis vernalis*, *Euphorbia nicaeensis*, *Silene otites*, *Thymus* spp.

Животни: *Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius* (Lepidoptera); *Libelloides* spp., *Mantis religiosa* (Neuroptera).

Разпространени в цяла България до около 1000 м н.в., по места с добре развита почва на варовикова основа, но могат да заемат пясъчници и дори силикатни субстрати.

Природно местообитание 6210 е представено в ЗЗ “Твърдишка планина” с обща площ от 211,42 ха. Местообитанието е новоустановено за защитената зона. За референтна стойност за разпространение се предлага получената при теренната работа през 2012 г. - 211,42 ха (0,5% от 38649,53 ха).

• **62А0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества**

Ксеротермни тревни съобщества, близки до степните съобщества от *Festucetalia valesiacae* (6210). Развиват се при преходно-континентален климат и се характеризират с по-голямо участие на средиземноморски видове. Разпространени са в ниските части на хълмистите възвишения, предпланините и планините върху плитки, скелетни почви.

Растения: *Carex humilis*, *Bromus moesiacus*, *Centaurea chrysolepis*, *Satureja montana*, *Asphodelus albus*, *Potentilla alba*, *P. cinerea*, *Edraianthus serbicus*, *Plantago argentea*, *Chrysopogon gryllus*, *Jurinea mollis*, *Iris reichenbachiana*, *Pulsatilla montana*, *Asphodeline lutea*, *A. taurica*, *Artemisa alba*, *Anthericum liliago*, *Fumana procumbens*, *Hyssopus officinalis*, *Teucrium polium*, *Hypericum rumeliacum*, *Genista januensis*, *G. rumelica*, *Koeleria splendens*, *Stipa capillata*, *S. epilosa*, *Scorzonera hispanica*, *Euphrasia hirtella*, *Pedicularis petiolaris*, *Sesleria latifolia*, *Trinia glauca*, *Euphorbia nicaeensis*.

Главно в предпланините и ниските планини на Югозападна и Южна България до около 1000-1200 м н.в.

Природно местообитание 62А0 е представено в ЗЗ “Твърдишка планина” с обща площ от 238,87 ха. Местообитанието е новоустановено за защитената зона. За референтна стойност за разпространение се предлага получената при теренната работа през 2012 г. - 238,87 ха (0.6 % от 38649,53 ха).

• **6430 Хидрофилни съобщества от високи тревы в равнините и в планинския до алпийския пояс.**

Тук се включват съобщества на еутрофни високи тревы от 3 подтипа:

- 37.13 - Заливаеми поляни и ливади в крайречните гори, обрасли с високи тревы (*Veronica longifoliae* - *Lysimachion vulgaris*);

- 37.71 - Влажни и нитрофилни високотревни съобщества край водните течения и по границите на горите принадлежащи на разредите *Glechometalia hederaceae* и *Convolvuleta liasepium* (съюз *Aegoropodion podagrariae* и *Filipendulion*);
- 37.8 - Хигрофилни съобщества от високи многогодишни треви в планинския и алпийския пояс от клас *Betulo –Adenostyletea*.

Природно местообитание 6430 е представено с обща площ от 13,54 ха в ЗЗ „Златаришка река”. Установява се намаляване на площта на местообитанието с 20% спрямо референтната площ. Разликата в площите е резултат от по-точното картиране и прилагането на различен подход на определяне на разпространението в сравнение с 2007 г., но поради сравнително високия процент разлика в площите, състоянието се определя като незадоволително. Референтната стойност за разпространението на природно местообитание 6430 в защитена зона “Златаришка река” в Стандартния формуляр е 16,92 ха (25,00% от 67,69 ха).

Природно местообитание 6430 е представено в ЗЗ “Твърдишка планина” с обща площ от около 44,02 ха. Местообитанието е новоустановено за защитената зона. За референтна стойност за разпространение се предлага получената при теренната работа през 2012 г. - 44,02 ха (0,1 % от 38649,53 ха).

• **7220* Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion)**

Извори с твърда вода и с активно формиране на бигор в карстови райони. Тези образувания могат да се открият както в гори, така и в открити местности. Имат малки размери и точкова или линейна форма. Преобладават мъхове, привързани към варовикови терени. Отнасят се към съюз *Cratoneurion commutati*.

Подтипове:

54.1221. Бриофитни извори на твърдите води – съобщества в и край извори, просмукващи се води и разливи на варовити терени. Доминанти са мъхове - главно род *Cratoneuron* и *Philonotis calcarea* и *Hypnum luridum*, оформящи килими или завеси по отвесни скали със стичаща се вода. формират се и купчинки, пропити с варовик.

54.1222. Приизворни съобщества на *Equisetum telmateia* - влажни зони около извори или просмукваща се вода на варовити терени с глинеста почва в гористи места. *Equisetum telmateia* образува съобщества заедно с *Cratoneuron commutatum*, чисти или с участие на видове, характерни за високотревията в низините (37.1).

54.124. Илиро-Балкански приизворни мочури на варовити терени - съобщества развиващи се около извори и просмукващи се води, често образуващи шуплести (бигорни) варовикови конуси, разпространени на Деветашкото плато в Северна България, характерно е участието на *Phyllitis scolopendrium*.

Растения: *Phyllitis scolopendrium*, *Carex flacca*, *Eupatorium cannabinum*, *Silene pusilla*, *Saxifraga aizoides*, Мъхове: *Cratoneuron commutatum*, *C. commutatum* var. *faicatum*, *C. filicinum*, *C. decipiens* *Eucladium verticillatum*, *Drepanodadus vernicosus*, *Philonotis calcarea*.

Карстови райони в цялата страна - Северна България (Западен Предбалкан, Деветашко плато, Шуменско плато), Искърски пролом (Лакатник), Пирин, Средни Родопи (Бачково и др.).

Разпространени са в карстови райони в цялата страна - Северна България (Западен Предбалкан, Деветашко плато, Шуменско плато), Искърски пролом (Лакатник), Пирин, Средни Родопи (Бачково и др.). Срещат се и комплекси с преходни блата (54.5), богати мочурища (54.2) и тревни съобщества на варовити терени (разред Festuco-Brometalia).

Природно местообитание 7220* е представено с обща площ от 0,02 ха в ЗЗ „Златаришка река”. Това се равнява на 0,004% от общата площ на защитената зона (249,85 ха). Местообитанието е ново за зоната и не е описано в Стандартния формуляр, изготвен при обявяването ѝ. По тази причина не е представена информация за референтната стойност за разпространението на природно местообитание 7220.

• **8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове**

Растителност по пукнатините на голите, често отвесни варовикови скали в предпланините и планините, отнасяща се към клас *Aspleniata trichomanis*, разред *Potentilletalia caulescentis* и съюз *Ramondion nathaliae*. Характеризира се с голямо локално разнообразие и с участие на многобройни ендемични растителни видове.

Растения: Сциофилни хазмофитни съобщества с участието на *Cystopteris fragilis*, *Asplenium trichomanes*, *Asplenium viride*, *Parietaria lusitanica*, *Haberlea rhodopensis*.

Хелиофилни хазмофитни съобщества с участието на *Ceterach officinarum*, *Asplenium rutamuraria*, *Trachelium rumelianum*, *Saxifraga sempervivum*, *S. stribrnyi*, *Achillea ageratifolia*, *Draba athoa*, *D. aizoides*, *Inula aschersoniana*, *Arenaria rhodopaea*, *Micromeria dalmatica*, *Minuartia bosniaca*, *Ramonda serbica*.

Хазмофитни съобщества от алпийския пояс с участието на *Leontopodium alpinum*, *Saxifraga oppositifolia*, *Draba tomentosa*, *D. scardica*, *Alyssum cuneifolium*, *Arabis ferdinandi-coburgi*, *Kernera saxatilis*, *Androsace villosa*, *Aubrieta gracilis*.

Разпространено е в Лудогорието, Предбалкана, Пирин, Родопи, Славянка, Стара планина.

Природно местообитание 8210 е представено с обща площ от 0,51 ха в ЗЗ „Златаришка река”. Това се равнява на 0,21% от общата площ на защитената зона (249,85 ха). Местообитанието е ново за зоната. Не е описано в Стандартния формуляр, изготвен при обявяването ѝ. По тази причина не е представена информация за референтната стойност за разпространението му.

• **8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове**

Растителност по пукнатините на силикатните скали в планините, отнасяща се към съюз *Silenion lerchenfeldiana* и разред *Androsacetalia vandellii*. Растителността по гранитните скални комплекси варира главно в зависимост от изложението. Тя е съставена от отворени скални групировки с разнообразен флористичен състав.

Растения: *Silene lerchenfeldiana*, *Potentilla haynaldiana*, *Geum bulgari*, *Saxifraga sancta* ssp. *pseudosanta*, *S. Pedemontana* ssp. *cymosa*, *Haberlea rhodopensis*, *Asplenium* spp., *Rhodiola rosea*, *Minuartia bulgarica*, *Senecio glaberrimus*, *Jovibarba heuffelii*, *Symphyandra wanneri*.

Среща се в планините – Рила, Родопите, Стара планина, Витоша и др. Това местообитание се асоциира със силикатните сипеи (8110) и пионерните тревни съобщества (8230).

Природно местообитание 8220 е представено в 33 “Твърдишка планина” с обща площ от 53,22 ха. Местообитанието е новоустановено за защитената зона. За референтна стойност за разпространение се предлага получената при теренната работа през 2012 г. - 53,22 ха (0,14 % от 38649,53 ха).

• **8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii***

Пионерни съобщества от съюзите *Sedo-Scleranthion* и *Sedo albi-Veronicion dillenii*, колонизиращи повърхността на сухи силикатни, голи, вътрешни - извън крайбрежието - скали в равнинните, хълмистите и планинските райони до 1000 м н.в. Съобществата са отворени и се доминират от лишеи, мъхове и представители на сем. *Crassulaceae*.

Растения: лишеи: *Rhizocarpon* spp., *Umbilcaria* spp., *Ramalina* spp., *Cornicularia* spp., *Rhizoplaca* spp.; мъхове: *Polytrichum piliferum*, *Ceratodon purpureus*, *Grimmia* spp., *Riccia ciliifera*; висши растения: *Sedum annuum*, *S. acre*, *S. album*, *S. sexangulare*, *Veronica verna*, *V. dillenii*, *Gagea bohemica*, *G. soxatilis*, *Scleranthus perennis*, *Rumex acetosella*.

Природно местообитание 8230 е развито на площ от 42,21 ха, докато референтната стойност е 30,80 ха. Това се равнява на увеличаване на заемащата площ с 37%, което е основание за положителна оценка по този параметър. Референтната стойност за разпространението му е 30,80 ха (0,08 % от 38649,53 ха).

• **8310 Неблагоустроени пещери**

Пещери, които не са благоустроени и достъпни за широката публика, включително техните водни тела, обитавани от тясно специализирани, приоритетни за опазване или ендемични видове

Растения: Само мъхове (напр. *Schistostega pennata*) и водораслови килими на входовете на пещерите.

Животни: Изключително специализирана, високоендемична и реликтна фауна. Предимно безгръбначни, които живеят единствено в пещерите и подземните води - твърдокрили насекоми - *Carabidae* и многоножки - *Lithobiidae*. Пещерните водни безгръбначни са основно ендемични и реликтни ракообразни - *Isopoda*, *Amphipoda*, *Syncarida*, *Copepoda* и водни мекотели - *Hydrobiidae*.

Пещерите са изключително важно местообитание за прилепите - много от тях застрашени, а 10 вида в България се размножават също в тях - *Rhinolophus* sp., *Myotis myotis*, *M. blythii*, *M. caraccinii*, *M. emarginatus*, *Miniopterus schreibersii*. В някои пещери гнездят колонии на *Pyrrhocorax graculus*, а привходните части се обитават от *Columba livia*, *Hirundo daurica*, *Strix aluco*, *Bubo bubo*.

Карстовият релеф, включително пещерите, са характерни за района на Североизточна България - Поломието, суходолията - Суха и Хърсовска река, долините на реките Искър, Вит, Осъм, Янтра; Предбалкана; Стара планина; Краището - Конявска, Земенска, Осоговска

планина; Северен Пирин; части от Южен Пирин и Славянка; Западни Родопи - Доброостански масив, Триградско-Ягодински район, горно поречие на р. Арда. На територията на Източни Родопи са разпространени вулкански пещери в андезити.

Природно местообитание 8310 е представено в ЗЗ „Твърдишка планина“ с общо 15 пещери съобразно данните от проведеното картиране и данните от ГКП.

- **9110 Букови гори от тина *Luzulo-Fagetum***

Букови гори, развиващи се на бедни (понякога ерозирали), кисели (във Врачанска планина и на карбонатни) сухи до свежи почви. Заемат както сенчести, така и слънчеви изложения.

Преобладаващ дървесен вид е *Fagus sylvatica*. Често пъти на по-големи надморски височини букът образува смесени съобщества с *Abies alba* и *Picea abies*. Съотношението между бука, елата и смърча е променливо, като видовете имат най-често групово разположение. Като съпътстващи дървесни видове се срещат *Sorbus aucuparia*, *Populus tremula* и *Pinus sylvestris*.

Подтипове:

Типични ацидофилни букови гори – асоциация *Luzulo-Fagetum*. Ацидофилни букови гори върху сипеи и каменисти терени – групировка *Geranium macrorrhizum-Fagus sylvatica*. Отличават се с голямо участие на мъхове (*Isoetecium alopecuroides*, *Plagiomnium affine*, *Homalothecium lutescens*, *Polytrichum juniperinum*, *Brachythecium velutinum* и др.) и мезофилни видове (*Galium odoratum*, *Mycelis muralis*, *Cardamine bulbifera* и др.).

Растения: *Fagus sylvatica*, *Abies alba*, *Picea abies*, *Luzula luzuloides*, *Polytrichum formosum*, *Lerchenfeldia flexuosa*, *Calamagrostis arundinacea*, *Vaccinium myrtillus*, *Pteridium aquilinum*, *Poa nemoralis*, *Oxalis acetosella*, *Dicranum scoparium*, *Polytrichum juniperinum*, *Leucobryum glaucum*.

Срещат се в Стара планина, Рила, Родопи, Беласица, Средна гора, Лозенска планина, Осогово, Врачанска планина.

Природно местообитание 9110 е развито в ЗЗ „Твърдишка планина“ на площ от 30,91 ха. Референтната стойност е 5,64 ха, което представлява увеличение с 25,27 ха и съответства на условието „постоянна или нарастваща и не по-малка от референтната площ за зоната“ и оценяване съответно на ПС по Критерий 1, като благоприятно. Референтната стойност за разпространението на му е 5,64 ха (0,01 % от 38649,53 ха).

- **9130 Букови гори от тина *Asperulo-Fagetum***

Мезофилни букови гори, развиващи се на неутрални или близки до неутралните почви на надморска височина от около 800 до около 1800 (2100) м. и при типичен планински климат. Характеризират се с по-богат и по-разнообразен видов състав в т.ч. и редица бореални и средноевропейски видове, което ги прави сходни със средноевропейските букови гори. В по-високите части на планините букът образува смесени насаждения с *Abies alba* и *Picea abies*. Доминиращи видове в тревния етаж са: *Galium odoratum*, *Anemone nemorosa*, *Lamium galeobdolon*, *Cardamine bulbifera*, *Aremonia agrimonoides* и *Melica uniflora*.

Подтипове:

Типични мезофитни букови гори – асоциация *Asperulo-Fagetum*. Представяват най-разпространения тип букови гори в България. Заемат главно средната част на буковия пояс в диапазона 1000–1500 м н.в. Отличават се със сравнително ниско покритие на тревния синузий, в който най-често доминират *Cardamine bulbifera*, *Galium odoratum* и *Mycelis muralis*.

Мезофитни букови гори върху сравнително бедни почви – асоциация *Festuco drymejae-Fagetum*. Етажът на дърветата, в който често субедификатори са *Carpinus betulus* и *Quercus dalechampii*, е със сравнително по-ниско покритие. Основен доминант е *Festuca drymeja*. Постоянно присъствие имат *Galium odoratum*, *Prenanthes purpurea* и *Rubus hirtus*.

Букови гори с горска светлика - групировка *Luzula sylvatica-Fagus sylvatica*. Заемат много стръмни склонове във височинния диапазон от 850 до 1500 м и имат преходен характер между ацидофилните и неутрофилните букови гори.

Характерният облик на тревния синузий се определя от *Amblystegium serpens*, *Hieracium sabaudum* gr., *Luzula sylvatica*, *Polypodium vulgare*, *Mycelis muralis* и *Poa nemoralis*.

Смесени елово-букови и смърчово-букови гори - групировка *Abies alba-Fagus sylvatica*. В тази група се включват смесени гори на *Fagus sylvatica* с *Abies alba*, *Picea abies* и *Pinus sylvestris*. Съотношението между дървесните видове е динамично, като се наблюдава тенденция на изместване на иглолистните от бука. Смесените иглолистно-букови гори имат фрагментарно разпространение в пояса на иглолистните гори във височинния диапазон 1000–1500 м (1800). Хигромезофилни и мезохигрофилни букови гори – асоциация *Umbilico erecti-Fagetum*.

Това са най-влажните букови гори в България. Разпространени са по речните брегове и на сенчести склонове в долините с надморска височина от 800 до 1600 м. Заедно с редица мезохигрофилни видове (*Cardamine pectinata*, *Carex remota*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Circaea lutetiana*, *Lunaria rediviva*, *Petasites albus*, *Phyllitis scolopendrium*), тук участват и много балкански и източно-субсредиземноморски видове като *Angelica pancici*, *Daphne blagayana* и *Umbilicus erectus*. Към този подтип се отнасят и реликтните гори с *Laurocerasus officinalis* – субасоциация *laurocerasetosum*.

Растения: *Fagus sylvatica*, *Abies alba*, *Picea abies*, *Anemone nemorosa*, *Lamiastrum* (*Lamium*) *galeobdolon*, *Galium odoratum*, *Festuca drymeja*, *Melica uniflora*, *Aremonia agrimonoides*, *Cardamine bulbifera*, *C. pectinata*, *Mycelis muralis*, *Sanicula europaea*, *Viola reichenbachiana*, *Symphytum tuberosum*, *Allium ursinum*, *Mercurialis perennis*, *Corydalis* spp., *Pulmonaria* spp.

Разпространени в планините Стара планина, Витоша, Рила, Родопи, Пирин, Руй, Осогово, Беласица, Средна гора, Влахина, Конявска и Лозенска, в диапазона от 800 до 1800 (2100) м н.в.

В ЗЗ „Твърдишка планина“ природно местообитание 9130 е развито на площ от 3733.81 ха, докато референтната стойност е 3581,65 ха. Това се равнява на увеличаване на заеманата площ с 152,16 ха или 4,2 %, което води до оценка на състоянието по този параметър като благоприятно. Референтната стойност за разпространението му е 3581,65 ха (9,3 % от 38649,53 ха).

- **9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*)**

Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плиткочувни почви. Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* ssp. *moesiaca* и *Fagus sylvatica* ssp. *sylvatica*). В състава на дървесния етаж често участват *Tilia tomentosa*, *T. cordata*, *Carpinus betulus* и *C. orientalis*. Към това местообитание се отнасят и реликтните гори с участие на *Pinus nigra*. Храстовият етаж е изграден от *Acer campestre*, *Ligustrum vulgare*, *Cornus mas* и *Fraxinus ornus*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори – *Physospermum cornubiense*, *Brachypodium pinnatum*, *Mycelis muralis*, *Lathyrus niger* и др. Специфично е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalanthera* spp., *Neottia nidus-avis*, *Orchis pallens*, *Epipactis* spp., *Dactylorhiza cordigera*).

Известни за територията на България са две асоциации от съюз *Cephalanthero-Fagion*. Буковите гори от асоциация *Tilio tomentosae-Fagetum sylvaticae* имат фрагментарно разпространение сред гори и храсталаци с участие на дъбове, келяв габър и сребролистна липа с надморска височина 150–900 м в Североизточна България, Витоша, Източен Предбалкан и Стара планина. Калцифилните гори от обикновен бук, отнасящи се към асоциация *Galio pseudarsistati-Fagetum sylvaticae*, са разпространени предимно в Западна и Централна България.

Характерна особеност е наличието на сравнително добре развит храстов етаж и участието на видове, типични за термофилни дъбови гори от съюз *Quercion frainetto*.

Растения: *Fagus sylvatica*, *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Quercus frainetto*, *Q. cerris*, *Physospermum cornubiense*, *Lathyrus niger*, *L. laxiflorus*, *Galium pseudaristatum*, *Mycelis muralis*, *Euphorbia amygdaloides*, *Viola odorata*, *Hedera helix*, *Carex sylvatica*, *Brachypodium pinnatum*, *Epipactis* spp., *Neottia nidusavis*, *Cephalanthera* spp., *Dactylorhiza cordigera*, *Ruscus* spp., *Melica uniflora*, *Rubus hirtus*, *Helleborus odorus*, *Glechoma hederacea*, *G. hirsuta*, *Tamus communis*.

Среща се в Шуменско плато, Централен и Източен Предбалкан, Стара планина, Витоша, Голо бърдо, Люлин, Руй планина, Лозенска планина, Средна гора, Родопи на надморска височина от 100 до 1300 м н.в.

Природно местообитание 9150 заема площ от 7220,46 ха, докато референтната стойност за разпространението му е 7237,89 ха (18,7 % от 38649,53 ха). Това се равнява на намаляване на заемащата площ с 17,42 ха или 0,2 % от референтната, което води до оценка на състоянието по този параметър като неблагоприятно-незадоволително.

- **9170 Дъбово-габърски гори от тина *Galio-Carpinetum***

Смесени мезофилни гори с преобладаване на *Quercus petraea* agg. и *Carpinus betulus* и с участието на *Fagus sylvatica*, *Tilia cordata*, *T. platyphyllos* и др., и по-рядко *Quercus cerris* и *Q. frainetto*. В тревния етаж най-често преобладават *Cardamine bulbifera*, *Festuca heterophylla*, *Melica uniflora*, *Galium odoratum* и *Mercurialis perennis*.

Формирани са на границата между нископланинския район на смесените широколистни гори и пояса на горуните, буковите и иглолистните гори при надморска височина над 500 м.

Имат тясна връзка с мезофилните букови гори. Характерно е развитието на пролетен тревен синузий. Различават се от панонските гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus* (91G0) чрез преобладаващо участие на планински и европейски флорни елементи.

Растения: *Quercus petraea* agg. (вкл. *Quercus dalechampii*), *Carpinus betulus*, *Tilia cordata*, *T. platyphyllos*, *Acer platanoides*, *A. campestre*, *Sorbus torminalis*, *S. domestica*, *Ligustrum vulgare*, *Cardamine bulbifera*, *Convallaria majalis*, *Festuca heterophylla*, *Mercurialis perennis*, *Corydalis* spp., *Scilla bifolia*, *Poa nemoralis*, *Stellaria holostea*.

Разпространени са в Стара планина, Предбалкана, Витоша, Люлин, Лозенска планина, Средна гора, Североизточна Рила, северните склонове на Западните и Централните Родопи, Западните гранични планини и др., на надморска височина над 500-600 м.

Природно местообитание 9170 в защитена зона "Твърдишка планина" заема площ от 4389,02 ха, докато референтната стойност за разпространението му е 4305,94 ха. Това се равнява на увеличаване на заемащата площ с 83,08 ха или 1,9 % спрямо референтната, което съответства на условието "нарастваща и не по-малка от референтната площ за зоната" и оценяване съответно на ПС по Критерий 1, като благоприятно.

• **9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове**

Смесени вторични гори от *Acer pseudoplatanus*, *Fraxinus excelsior*, *Fagus sylvatica*, *Ulmus glabra*, *Tilia cordata* от съюз *Tilio-Acerion*. Развиват се в пониженията с отложени почви на сипеи и стръмни скални склонове - най-често варовикови и по-рядко силикатни. В тревния етаж участват видове, характерни за буковите гори.

Подтипове:

Хигрофилни и сциофилни гори, доминирани главно от *Acer pseudoplatanus* и отнасящи се към подсъюз *Lunario-Acerenion*.

Ксеротермофилни гори, типични за сухи и по-топли сипеи, доминирани главно от липи (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos*) и отнасящи се към подсъюз *Tilio-Acerenion*.

Растения:

Lunario-Acerenion: *Acer pseudoplatanus*, *A. hyrcanum*, *Fraxinus excelsior*, *Lunaria rediviva*, *Ulmus glabra*, *Allium ursinum*, *Mercurialis perennis*, *Actaea spicata*.

Tilio-Acerenion: *Tilia cordata*, *T. platyphyllos*, *Carpinus betulus*, *Corylus avellana*, *Quercus* spp., *Anemone nemorosa*, *Corydalis* spp., *Primula veris*.

Среща се в Стара планина, Западните Родопи, Рила и вероятно и на други места в планините. Промени в почвените условия или във влажността водят до преход към букови гори (9150, 9110) или към термофилни дъбови гори (91MO).

Природно местообитание 9180* в защитена зона "Твърдишка планина" заема площ от 1111,25 ха, докато референтната стойност за разпространението му е 2797,45 ха (7.2 % от 38649,53 ха). Това се равнява на намаляване на заемащата площ с 1686,2 ха или 60%. Тъй като не са регистрирани неблагоприятни фактори, които да са причина за това, отклонението

може да се дължи на факта, че при изготвяне на Стандартния натура формуляр, не е била налична най-актуалната горска база данни. Но поради фактът, че картирането не е обхванало 100% от територията, а е използван и индуктивен модел, оценката е неблагоприятно незадоволително състояние.

Референтната стойност за разпространението на природно местообитание 9180 в защитена зона “Златаришка река” в Стандартния формуляр е 2,25 ха (0,9% от 249,85 ха). Природно местообитание 9180 е представено с обща площ от 0,08 ха в 33 “Златаришка река”. Установява се намаляване на площта на местообитанието с 86% спрямо референтната площ. Разликата в площите е резултат от по-точното картиране и прилагането на различен подход на определяне на разпространението в сравнение с 2007 г. Не са установени следи от загуба на площ на местообитанието в резултат на човешка дейност или природни нарушения.

• **9530* *Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор***

Ксерофитни и мезоксерофитни гори, доминирани от *Pinus nigra ssp. pallasiana*, срещащи се главно върху варовикови почви. Характерни са за ксеротермни местообитания до 1300 м н.в. На по-малка надморска височина в южните райони на България в състава им влизат видове като *Juniperus oxycedrus*, *Genista rumelica* и др.

Растения: *Pinus nigra ssp. pallasiana*, *P. sylvestris*, *Abies alba*, *Fagus sylvatica*, *Dorycnium herbaceum*, *Ostrya carpinifolia*, *Carex humilis*, *Cephalanthera longifolia*, *C. damasonium*, *Brachypodium pinnatum*, *Sesleria latifolia*, *Laser trilobum*.

Основно в Пирин, Славянка, Родопите, Осогово и ограничено в Рила, Стара планина и Влахица планина.

Природно местообитание 9530 е новоустановено за защитена зона „Твърдишка планина”. Референтната стойност за разпространение е установената от теренна работа през 2012 г. – 30,68 ха (0,08 % от 38649,53 ха).

• **91AA* *Източни гори от космат дъб***

Светли дъбови гори, доминирани от *Quercus pubescens*, на каменисти места с разнообразна скална основа (варовици и силикати). Често заедно с косматия дъб могат да съдоминират и други дървесни видове с подобна екология – *Quercus virgiliana*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*. Срещат се в условията на преходно-континентален, преходно-средиземноморски и евксински климат. Видовият им състав е много богат, често включва топлолюбиви средиземноморски елементи.

Растения: *Quercus pubescens*, *Q. virgiliana*, *Q. frainetto*, *Q. cerris*, *Fraxinus ornus*, *Acer monspessulanum*, *Carpinus orientalis*, *Pistacia terebinthus*, *Geranium sanguineum*, *Pyrus amygdaliformis*, *Juniperus oxycedrus*, *Phillyrea latifolia*, *Colutea arborescens*, *Coronilla emerus*, *Cistus incanus*, *Hypericum olympicum*, *Asparagus acutifolius*, *Ruscus aculeatus*, *Carex michelii*, *Limodorum abortivum*, *Orchis purpurea*, *Crocus pulchellus*, *Potentilla micrantha*, *Tanacetum corymbosum*, *Viola suavis*, *V. hirta*, *Anemone pavonina*.

Среща се в Южна България и по Черноморското крайбрежие. Това местообитание е свързано с 91НО, като последното е разпространено само при континентални климатични условия и на варовикови субстрати.

В 33 „Твърдишка планина“ природно местообитание 91АА* е развито на площ от 9,00 ха, докато референтната стойност за разпространението му е 9,01 ха (0,02 % от 38649,53 ха). Поради незначителната разлика, може да се приеме, че има съвпадение между двете площи и състоянието по този параметър да се оцени положително.

• **91Е0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)**

Крайречни гори в низините и планините. Развиват се на богати алувиални почви, периодично наводнявани от сезонното прииждане на реката. Могат да бъдат разграничени **три подтипа**:

А) Монодоминантни гори на *Alnus glutinosa* с единично участие на *Fraxinus oxycarpa* (съюз Alno-Padion) в долните течения на реките от Черноморско-Средиземноморския басейн;

Б) Крайречни съобщества на *Alnus glutinosa* и/или *Alnus incana* в горните и средните течения на реките (Alnion incanae).

В) Крайречни, заливни гори или галерии, доминирани основно от *Salix alba*, *Populus alba* и *Populus nigra* и по-малко от *Salix fragilis*, които принадлежат към съюза Salicion albae.

Природно местообитание 91Е0* е представено в 33 “Твърдишка планина” с обща площ от 2,01 ха. Референтната стойност за разпространение на природно местообитание 91Е0* в защитена зона “Твърдишка планина” е установена от теренна работа през 2012 г. – 2,01 ха (0,005 % от 38649,53 ха).

Природно местообитание 91Е0 е представено с обща площ от 115,43 ха в 33 “Златаришка река”. Референтната стойност за разпространението му е 16,92 ха. Установява се увеличаване на площта на местообитанието с 52,97 ха (84,81%) спрямо референтната площ. Разликата в площите е резултат от по-точното картиране и прилагането на различен подход на определяне на разпространението в сравнение с 2007 г.

• **91ГО Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus***

Мезофилни гори с доминиране на *Carpinus betulus* и/или *Quercus petraea* agg. върху колувиални – свлечени от горната част на хълмовете, свежи, плитки почви, на варовикова основа. Те се срещат на сенчести, влажни склонове и долове, в суходолията и каньоните на Северна България. Имат характер на интразонална растителност в пояса на ксеротермните дъбови гори, защото са силно фрагментирани и са на малка надморска височина (150-500 м н.в.). В състава им участват, както типични мезофилни видове от съюза Carpinion, така и поксерофитни видове от околните дъбови гори.

Растения: *Carpinus betulus*, *Quercus petraea* agg. (вкл. *Quercus daleschampii*), *Q. robur*, *Q. cerris*, *Tilia cordata*, *Acer campestre*, *Ruscus aculeatus*, *R. hypoglossum*, *Carex pilosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Symphytum tuberosum*, *Dentaria bulbifera*, *Glechoma hirsuta*, *Festuca heterophylla*, *Evonymus verrucosus*, *Sorbus torminalis*, *Galium pseudaristatum*, *Viola mirabilis*, *V.*

reichenbachiana, Convallaria majalis, Hedera helix, Galanthus elwesii, Lathyrus vernus, Doronicum orientale, Corydalis spp., Anemone ranunculoides.

Разпространени са в Северна България - Предбалкана, южните части на Дунавската равнина и в Лудогорието, по-рядко на други места в страната.

Природно местообитание 91G0* е представено с обща площ от 2,33 ха в ЗЗ "Златаришка река". Референтната стойност за разпространението му е 0,35 ха (0,5% от 67,69 ха). Установява се увеличаване на площта на местообитанието с 1,98 ха спрямо референтната площ. Разликата в площите е резултат от по-точното картиране и прилагането на различен подход на определяне на разпространението в сравнение с 2007 г.

В ЗЗ „Твърдишка планина“ природно местообитание 91G0* е развито на площ от 2092.00 ха. Референтната стойност за разпространението му е 2085,14 ха (5,4 % от 38649,53 ха). Това е с 6,86 ха или 0,3 % повече от референтната стойност 2085,14 ха и отговаря на условието „постоянна или нарастваща и не по-малка от референтната площ за зоната“ и оценяване съответно на ПС по Критерий 1, като благоприятно.

• **91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори**

Субконтинентални ксеротермни дъбови гори, доминирани основно от *Quercus cerris* и *Q. frainetto*. Формират ксеротермния дъбов пояс между 150 - 600 (800) м в цялата страна. Формират плавни преходи с евросибирските степни гори (91I0) в Северна България, с горите на космат дъб в Южна България; и с източния бук в Странджа и Източна Стара планина. Срещат се на сухи, но сравнително богати сиви горски и канелени почви.

Флористичният им състав е разнообразен и зависи от екологичните условия. Условно могат да бъдат разделени на **три групи**:

- А) Континентални смесени дъбови гори – срещат се по местата с континентален и преходно-континентален климат.
- Б) Субсредиземноморски смесени дъбови гори – те са разпространени в южните части на страната и в състава им участват много средиземноморски елементи.
- В) Евксински гори на *Quercus polycarpa* – разпространени са само в Странджа и Източна Стара планина. В състава им участват много вечнозелени видове.

Природно местообитание 91M0 е представено с обща площ от 5,97 ха в ЗЗ "Златаришка река". Референтната стойност за разпространението му е 5,73 ха (8,47% от 67,69 ха). Установява се увеличаване на площта с 0,24 ха.

Природно местообитание 91M0 в защитена зона "Твърдишка планина" е развито на площ от 1752,76 ха. Референтната стойност за разпространението му е 1714,49 ха (4,4 % от 38649,53 ха). Това е с 38,27 ха или 2,23 % повече от референтната стойност (1714,49 ха) и съответства на условието „постоянна или не по-малка от референтната площ за зоната“ и оценяване съответно на ПС по Критерий 1, като благоприятно.

- **91S0* Западно понтийски букови гори**

Гори от *Fagus orientalis* в Странджа и Източна Стара планина. Те са коренни, с реликтен произход и с висока концентрация на южноевксински флорни елементи и терциерни реликти. Имат инверсно разположение спрямо дъбовите гори и са свързани с най-сенчестите и влажни участъци на доловете, пониженията и склоновете. Почвите са лесивирани и жълтоземи – само в Странджа, и са добре развити, богати и овлажнени. Особено характерни за подлеса на тези гори в Странджа са вечнозелените храсти от лавровиден тип – *Rhododendron ponticum*, *Ilex colchica*, *Laurocerasus officinalis*, *Daphne pontica* и *Vaccinium arctostaphylos*. В тревната покривка наред със средноевропейски видове на места изобилстват и южноевксински видове като *Trachystemon orientalis*, *Primula acaulis* ssp. *rubra*, *Salvia forskahlei*, *Symphitum tauricum* и *Cyclamen coum*. Синтаксономично се отнасят към съюза *Fagion orientalis*.

Подтипове:

41.1E11 – Гори от източен бук в Източна Стара планина Чисти или смесени (с *Quercus polycarpa*) съобщества на *Fagus orientalis* с по-слабо изразен южноевксински флорен елемент. Липсват вечнозелените храсти от лавровиден тип. Характерни доминанти в тревната покривка са *Trachystemon orientalis*, *Primula acaulis* ssp. *rubra*, *Salvia forskahlei* и *Cyclamen coum*.

41.1E121 – Странджански гори източен бук с *Vaccinium Arctostaphylos* Смесени с *Quercus polycarpa* и по-рядко чисти съобщества на *Fagus orientalis* с подлес от *Vaccinium arctostaphylos*.

41.1E122 – Странджански гори от източен бук с *Rhododendron ponticum*

Монодоминантни и по-рядко смесени съобщества на източен бук с ясно обособен подлес от вечнозелени храсти. Най-често в подлеса преобладава *Rhododendron ponticum*, който образува гъсти обраствания и заема склоновете на влажни долове до билата и по тях. В най-ниските части на доловете вечнозеленият подлес се изгражда от *Ilex colchica* и *Laurocerasus officinalis*. Характерни за подлеса са също така и *Daphne pontica* и *Ruscus hypoglossum*.

Растения: *Fagus orientalis*, *Quercus polycarpa*, *Rhododendron ponticum*, *Laurocerasus officinalis*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Ilex colchica*, *Daphne pontica*, *Hypericum androsaemum*, *Trachystemon orientalis*, *Cyclamen coum*, *Teucrium lamifolium*, *Symphitum tauricum*, *Primula acaulis* ssp. *rubra*, *Ruscus hypoglossum*, *Salvia forskahlei*, *Polystichum setiferum*.

Разпространени са в Източна Стара планина и Странджа. Асоциират се с различни дъбови гори, (91M0).

Природно местообитание 91S0* е представено с обща площ от 0,03 ха в ЗЗ “Златаришка река”. Местообитанието е ново за защитената зона. Не е описано в Стандартния формуляр, изготвен при обявяването ѝ. По тази причина не може да бъде представена информация за референтната стойност на разпространението му. Това се равнява на 0,012% от общата площ на защитената зона (249,85 ха).

4.4.2 Характеристика на регистрираните видове в обхвата на въздействие, определяне на наличието или отсъствието на видове от Прил. II на Дир. 92/43/ЕИО и Прил. I на Дир. 2009/147/ЕС

В методически аспект, за всички анализирани по-долу местообитания и видове е приложен еднакъв подход при оценяване степента на характеристиките на хабитата, които имат значение за възстановяване, а именно: „Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване (добре запазени елементи, независимо от оценката на възможностите за възстановяване и елементи в средно или частично деградирано състояние и лесно възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение”.

4.4.2.1 Ихтиофауна, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина”.

В стандартните формуляри на 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина” са описани следните видове риби, предмет на опазване по Прил. II на Дир. 92/43/ЕИО:

- 1134 Европейска горчивка (*Rhodeus sericeus amarus*). Среща се в долните и средни течения на повечето реки в България. Хайвера си поставя чрез специално яйцепологало в мантията на живи речни миди.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) 2% $\geq p > 0\%$; Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) 2% $\geq p > 0\%$; Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО – Приложения 1 и 2, IUCN 2010.4 – категория слабо засегнат.

– 1137 Маришка мряна (*Barbus plebejus*). Видът е разпространен в България, Турция и Гърция. Обитава сладководни басейни, морета и реки. Популацията на вида е стабилна.

В Стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **липсват данни** за популацията на вида и той не присъства в зоната.

– 1149 Обикновен щипок (*Cobitis taenia*). Щипокът принадлежи към сем. Вионови. В България са разпространени 5 вида: обикновен щипок, малък щипок, голям щипок, балкански щипок, дунавски (български) щипок. Дължина до 15 см, тегло до 10 - 15 гр. **Разпространение:** в почти цяла Европа и Азия до Япония. У нас навсякъде, с изключение на горните течения на реките. Щипокът е малка, дънна, сладководна риба. **Местообитания.** Предпочита бавнотечащи и стоящи води с тинесто песъкливо дъно, в което през деня се заравя така, че само главата и опашката му се вижда. Нощем е активна. **Биология.** Храни се с дребни дънни безгръбначни. Понася остър недостиг на разтворен във водата кислород. Живее 3 - 4 години. Полово съзрява на 2 г. Размножава се през април до юни. Расте твърде бавно.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$; Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория непроучен вид.

– 1146 Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*). В миналото е установен в горните и средните течения на повечето дунавски притоци, както и в много от притоците на р. Марица. Среща се в р. Струма и притока и Рилска река, в реките Доспат и Камчия. Впоследствие видът е потвърден многократно за реките от дунавския басейн – Искър и притоците й, Огоста, Вит, Осъм и Янтра. Установен е и в реките Арчар и Лом. Постепенно изчезва от реките в Егейския басейн. Първоначално е съобщен за р. Струма под и над яз. "Студена", както и за притока й р. Мътница, но при последващи изследвания в района не е намерен. В басейна на р. Марица е потвърден само за р. Мечка, р. Арда и притоците й, и Бяла река. В реките Места и Камчия не е потвърден. През последните години балканският щипок е установен в реките Войнишка, Видбол, Арчар, Лом, Цибрица, Огоста, Искър и Вит (наши данни).

Местообитания. Средните и горните течения на постоянни реки с пясъчно-чакълесто дъно и бързо течение. **Биология.** Бентосен, реофилен вид. Размножителният период е от края на април до началото на юни. Плодовитостта на женските е ниска – около 300 хайверни зърна, които се отлагат направо върху камъните. Храни се с дънни безгръбначни животни и хайвер.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (В) 15% $\geq p > 2\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (А) отлична стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) 2% $\geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (В) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория непроучен вид.

– 1138 Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*). Стаден вид, който в зоната обитава горните и средните течения на реките, непосредствено след пъстървовата зона.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (В) 15% $\geq p > 2\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (А) отлична стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (C). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (B) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория почти застрашен.

- 1122 Балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*). Среща се само в горните течения на постоянни реки с пясъчно и чакълесто дъно и бързи, студени води. Биологията на вида е много слабо позната. Типичен реофилен вид. През последните 20 години е установен само в р. Вит и р. Палакария (басейна на р. Искър), както и в р. Скът; р. Лом, при с. Ружинци и в басейна на р. Янтра (р. Негованка, при с. Емен и р. Белица, над Килифарево). Храни се с бентосни безгръбначни животни и диатомови водорасли. Продължителността на живота е до 6 години. Размножаването се извършва в плитки участъци с бързо течение, като не е известна възрастта, на която индивидите съзряват полово.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като новоустановен, рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (B) $15\% \geq p > 2\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (A) (почти) изолирана популация; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория слабо засегнат.

- 1163 Главоч (*Cottus gobio*) **Разпространение и численост в България.** В България е установен в горните течения на някои дунавски притоци – Огоста, Искър, Вит, Осъм и Янтра. В последните години е много рядък вид с намаляваща численост. Изчезнал е в много от предишните си местообитания. Сега се среща в следните реки: р. Дългоделска Огоста над с. Дълги Дел, р. Берковска над Берковица, р. Малки Искър над Етрополе, р. Бели Вит при

Рибарица, р. Топля (приток на р. Вит) и р. Бели Осъм над Троян (непубликувани данни). **Местообитания.** Горните течения на реките са с пясъчно и чакълесто дъно и с бързотечащи, студени води. **Биология.** Бентосен вид. Полово съзрява през втората година. Размножителният период е през април–май. Плодовитостта на женските е много ниска – между 100–300 хайверни зърна. След оплождането хайверът се отлага и прикрепя по долната страна на големи камъни и се охранява от мъжките индивиди. Храни се с различни безгръбначни животни и малки риби.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (C). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория незастрашен.

4.4.2.2 Херпетофауна, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина”.

Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване (добре запазени елементи, независимо от оценката на възможностите за възстановяване и елементи в средно или частично деградирало състояние и лесно възстановяване);

Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение.

В стандартните формуляри на 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина” са описани следните видове земноводни и влечуги, предмет на опазване по Прил. II на Дир. 92/43/ЕИО:

Клас Земноводни (Amphibia):

– 1193 Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*). Въпреки че зимува на сушата, през активния си период (топлата част от годината) видът обитава различни водоеми, както с течащи, така и със стоящи води – реки, блата, канали, корита на чешми и дори малки локви, като много рядко се отдалечава от водата на повече от 0,5-0,6 (max 1,0) м.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (C). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, IUCN 2010 – категория слабо засегнат.

– 1188 Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*). Въпреки че зимува на сушата, през активния си период (топлата част от годината) видът обитава различни водоеми, както с течащи, така и със стоящи води – реки, блата, канали, корита на чешми и дори малки локви, като много рядко се отдалечава от водата на повече от 0,5-0,6 (max 1,0) м.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (C). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, IUCN 2010 – категория слабо засегнат.

– 1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*). Местообитанията му са свързани с водните екосистеми. В България е разпространен до надморска височина от 1400 m. Обитава блата, наводнени изкопи и други застояли водоеми, като предпочита изобилстващите с подводна растителност.

В стандартните формуляри на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **липсват всякакви данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за

възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, IUCN 2010 – категория слабо засегнат.

Клас Влечуги (Reptilia):

– 1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*). В повечето области от ареала си, Европейската блатна костенурка може да бъде открита в разнородни бавнотечащи води или блатисти местности, някои от които напълно могат да пресъхнат по време на лятото. Типични примери са дренажни канали, рибарници, блата, езерца, реки и малки потоци, бракичните води на естуарите, крайбрежни водни площи. Характерно за местообитанията е наличието на богата водна растителност. Новоизлюпените малки предпочитат плитки води с не повече от половин метър дълбочина.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан наличен (Р). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, IUCN 2010 – категория слабо засегнат.

– 1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Разпространение у нас: Среща се в цялата страна до около 1300 м.н.в., с изключение на Северозападна България и високите полета (и околните планини) на Западна България. Вследствие на интензивното земеделие е почти напълно изчезнала от Тракийската низина и от много райони на Дунавската равнина. Местообитание: Обитава както и открити пространства с разпръсната дървесна и храстовидна растителност, така и разредени гори и храсталаци. Храна: През пролетта и есента е активна почти целодневно, а през летните месеци само сутрин и вечер. На много места се наблюдават сезонни миграции – в началото на лятото към по-гористи места, а в края на лятото към по-открити. Храни се с тревисти растения, по-рядко с опадали плодове и др. Копулацията обикновено е през април и първата половина на май. Яйцата се снасят в началото на лятото, а малките се излюпват в края на лятото или началото на есента.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни** за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като много рядък (V). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **липсват данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория уязвим.

– 1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

Разпространение у нас: Среща се в цялата страна до около 1300 м.н.в., с изключение на Северозападна България и високите полета (и околните планини) на Западна България. Вследствие на интензивното земеделие е почти напълно изчезнала от Тракийската низина и от много райони на Дунавската равнина. Местообитание: Обитава както и открити пространства с разпръсната дървесна и храстовидна растителност, така и разредени гори и храсталаци. Храна: През пролетта и есента е активна почти целодневно, а през летните месеци само сутрин и вечер. На много места се наблюдават сезонни миграции – в началото на лятото към по-гористи места, а в края на лятото към по-открити. Храни се с тревисти растения, по-рядко с опадали плодове и др. Копулацията обикновено е през април и първата половина на май. Яйцата се снасят в началото на лятото, а малките се излюпват в края на лятото или началото на есента.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **липсват данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) 2% $\geq$ $p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване;

Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **липсват данни за популацията** и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория почти застрашен.

–5194 Смок (*Elaphe sauromates*) **Разпространение и численост в България.** Установен е само в Петричко-Санданската котловина, долината на р. Струмешница и южната половина на Кресненския пролом. В равнинните части на Петричко-Санданската котловина е почти унищожен поради големия дял на обработваемите площи и е останал предимно в подножието на околните планини и някои островно разположени скалисти възвишения. В Кресненския пролом е намиран до 600 m н. в.. Числеността и плътността на популациите са неизвестни. През 1971–1975 г. в района на с. Горна Брезница (общ. Кресна), всред 437 неизбирателно събирани змии този вид е на 7-мо място по честота на намиране. **Местообитания.** Предимно нискостъблени гори и храсти в скалисти и други места с добре развит микрорелеф, на огрявани от слънцето склонове. **Биология.** Във втората половина на юни–началото на юли снася 5–14 яйца. Храни се главно с птици и техните яйца, по-рядко гризачи, понякога поглъща новородени зайчета, таралежчета и новоизлюпени сухоземни костенурки. Достига 180, рядко 200 cm дължина. Не е отровен.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **липсват данни за популацията** и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

В стандартния формуляр 33 BG0000280 „Златаришка река” е отчетено, че **липсват всякакви данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, IUCN 2010.4 – категория почти застрашен.

4.5.2.3 Бозайници, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река”.

Разред Прилепи (Chiroptera):

- 1308 Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*, Schreber, 1774). Разпространение у нас: Рядък вид, намиран в горски ландшафти, предимно в планинските и полу - планинските райони. Местообитание: Залесени райони, главно в планините. Ловува в крайнини на гори, над пътища и алеи в гори и паркове. През лятото женските формират малки колонии в цепнатини на кората на дърветата. Зимният сън е главно в подземни убежища - студени пещери, с температура около 0 градуса. Храна: Малки насекоми, които често лови над водни басейни или събира от повърхността на листата.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че местната популация на вида наброява 176-302 индивида и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (C) средно или слабо опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2002, категория уязвим.

- 1303 Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*). Разпространение у нас: Местообитание: Храна: Малки насекоми, които често лови над водни басейни или събира от повърхността на листата.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че броят на индивидите е 101-250 и видът е отбелязан като типичен (C). Установени са общо 13 находища. В известните находища за зимуване в зоната са били установени общо 24 екземпляра, а в летните общо 104 екземпляра. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана

популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2002, категория уязвим.

- 1324 Голям нощник (*Myotis myotis*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **няма цифрови данни за популацията** и видът е отбелязан като рядък (R). Установено е общо 1 находище. В зоната не са установени находища за зимуване на вида. Причината е недостатъчна информация, поради което състоянието се определя като неблагоприятно – незадоволително. В известните летни находища в зоната е бил установен общо 9 екземпляра. Стойността се приема като референтна и благоприятна. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $15\% \geq p > 2\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория почти застрашен.

- 1304 Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че местната популация на вида наброява 101-250 индивида и видът е отбелязан като типичен (C). В известните находища за зимуване в зоната е бил установен 1 екземпляр, а в летните - 9 екземпляра. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория почти застрашен.

– 1310 Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че липсват всякакви цифрови данни за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация. В зоната не са установени находища за зимуване и летни находища на вида. Отчетено е, че по експертна оценка може да се направи заключението, че популацията в зоната (ако съществува въобще) е с незначителни размери.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II и III, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория уязвим.

– 1316 Дългопръст нощник (*Myotis capaccinni*)

Обитава Карстови райони, често – близо до гора в гористи ландшафти. Изключително пещерен вид – през цялата година обитава пещери и подземни галерии. В повечето случаи летните убежища са малки, сухи и проветриви пещери. Зимни убежища са големи водни пещери с висока влажност и температура от 2 до 6 градуса. Извършва сравнително дълги миграции между летните и зимните си убежища. Ловува нощем край реки, главно с насекоми, уловени над водната повърхност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че липсват всякакви данни за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация. В зоната не са установени находища за зимуване и летни находища на вида.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория уязвим.

– 1307 Остроух нощник (*Myotis blythii*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че липсват всякакви данни за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация. В зоната не са установени находища за зимуване и летни находища на вида.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория почти застрашен.

– 1306 Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че липсват данни за популацията на вида. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна

популация. Описано е, че зоната се намира извън съвременния ареал на вида в България. Установяването на вида в района е изключително слабо вероятно

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория уязвим.

– 1321 Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **липсват данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2002, категория уязвим.

– 1305 Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че **липсват данни** за популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация. В зоната не са установени находища за зимуване и летни находища на вида. У нас е установено, че зимуват само единични екземпляри, поради което показателят не е специфичен за този вид. В известните находища за зимуване в зоната са били установени общо 3 екземпляра. Стойността приемаме като референтна и благоприятна. В известните летни находища в зоната са били установени общо 28 екземпляра. Стойността приемаме като референтна и благоприятна.

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2007, категория уязвим.

– 1321 Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*)

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че местната популация на вида наброява 211-422 индивида и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (C) добро или слабо опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк

обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност. Установени са общо 2 находища. Стойността ще считаме за референтна и благоприятна. След проведените проучвания и анализиранияте литературни данни е установено 1 място за струпване. Стойността ще считаме за референтна и благоприятна.

Мерки за защита: Уязвим вид. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Бонска конвенция – Приложение II, EUROBATS, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4. IUCN 2002, категория уязвим.

Разред Хищници (Carnivora):

– 1355 Видра (*Lutra lutra*, Linnaeus, 1758). Местообитанията ѝ са свързани с разнообразни водни басейни. Предпочита водоеми, обрасли с гъста крайбрежна растителност или с труднодостъпни скалисти брегове. Активна е през нощта, но на труднодостъпни за човека места – и през деня. Храни се с риба, водни полевки, птици, жаби, раци.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златариска река” е отчетено, че местната популация на вида е представена от 1 индивид. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (D) незначителна популация. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (C) добро или слабо опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че местната популация на вида е представена от 4-5 i и видът е отбелязан като типичен (C). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, CITES – Приложение I, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, Червена книга на България – Уязвим, IUCN 2007 – категория почти застрашен.

– 1352 Европейски вълк (*Canis lupus*, Linnaeus, 1758). Вълкът е изключително мобилен хищник, който за денонощие изминава до 70 км, което му. Местообитанията му са свързани с лесистите терени, където вида се чувства спокоен. Този едър хищник избягва човешкото присъствие, както и въздействия от неговата жизнена дейност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река“ е отчетено, че липсват всякакви данни за популацията на вида. Зоната е определена като “stepping-stone” за вида.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ няма данни за популацията на вида.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, ЗЛ, Бернска конвенция – Приложение II, CITES – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 4, Червена книга на България – Уязвим, IUCN 2007 – категория незастрашен.

– 2635 Пъстър пор (*Vormela peregusna*, *Guldenstaedt*, 1770). Видът освен гори и храсталачни съобщества, обитава и открити територии.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ е отчетено, че липсват всякакви данни за популацията и видът е отбелязан като наличен (Р). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река“ е отчетено, че липсват цифрови данни за популацията на вида и видът е отбелязан като наличен (Р). Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (С) добро или слабо опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (С) значима стойност

Мерки за защита: Строго защитен. Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, Червена книга на България – Уязвим, IUCN 2010 – категория Уязвим.

– 1335 Лалугер (*Spermophilus citellus*) Обитава открити необработваеми места, покрити с ниска тревна растителност (ливади, пасища, сухи степи, покрайнините на обработваемите полета, покрай пътища и др.). Предпочита черноземни почви, канелени горски почви, планинско ливадни и др. Видът обитава необработваеми земи (целини, пасища, ливади и др.), покрити с ниска тревиста растителност, върху еднородни, слабоуплътнени водопрпускливи почви. Не заселва обработваеми площи, макар да навлиза в тях за хранене (Стефанов, 2006).

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ е отчетено, че липсват всякакви данни за популацията и видът е отбелязан като наличен (Р). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се

оценява на (D) незначителна популация. Отчетено е още и, че според местоположението и релефа на защитената зона може с голяма вероятност да се предположи, че видът не обитава защитената зона

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕЕС – Приложение 2 и 4, Червена книга на България – Уязвим, IUCN 2010 – категория Уязвим.

– 1354 Кафява мечка (*Ursus arctos*) **Разпространение:** В България кафявата мечка е представена от две субпопулации обитаващи двата най-големи планински масива в страната - Старопланинския и Рило-Родопския. Общата територия на разпространение на вида е около 1 100 000 ha. Западната част на Средна гора служи като своеобразен мост, чрез който двете субпопулации са свързани. **Местообитания:** Иглолистни и широколистни гори обикновено над 600–1000 m н. в., субалпийски храсталаци, скални масиви и ждрела.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отчетено, че местната популация на вида е представена от 3 (i). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (B) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2 и 4, БЕК-II; CITES-II, Червена книга на България – Застрашен, IUCN 2010 – категория Незастрашен.

–2609 Добруджански хомяк (*Mesocricetus Newtoni*). Разпространение - среща се само по десния бряг на река Дунав на територията на България в Южна Добруджа (Силистренско и Добричко). Обитава сухи степни райони с необработваеми площи, целини и обработваеми площи – люцернови и житни посеви, лозя и др. Живее в подземни дупки с 1 или 2 отвора към повърхността.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река“ е отчетено, че липсват цифрови данни за популацията на вида и видът е отбелязан като много рядък (V). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

4.4.2.4 Безгръбначни животни, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”

Клас Ракообразни (Crustacea):

- 1093 Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*). Обитава потоци, ручеи и горните течения на реките в планинските райони.

В стандартния формуляр на ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като типичен (С). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (В) $15\% \geq p > 2\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (А) отлична стойност.

- 1032 Бисерна мида (*Unio crassus*)

Обитава реките и потоците в зоната с чисти течащи води богати на кислород с корита, покрити с дребен чакъл или пясък. Този вид е много чувствителен към еутрофикацията.

В стандартния формуляр на ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

В стандартния формуляр на ЗЗ BG0000280 „Златаришка река” няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (С) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (С) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Клас Насекоми (Insecta)

- 1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*). Жизненият цикъл на вида е свързан със стари дъбови дървета, където се развива ларвата му. Предпочита изложени на слънце, болни или умиращи стари дъбове (най-вече летен дъб, по-рядко зимен дъб, бук или бряст). Предпочитани са овлажнени стволоче на слънчеви места в гори на фаза на старост и разпадане.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване (добре запазени елементи, независимо от оценката на възможностите за възстановяване и елементи в средно или частично деградирано състояние и лесно възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕИО– Приложение 2 и 4, IUCN 2010.4 – категория уязвим.

- 1083 Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*). Жизненият цикъл на вида е свързан със стари дъбови гори. Женската снася яйцата си в стари дъбови пънове. Ларвите се хранят с полуизгнила дървесина.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не

изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение III, Директива 92/43/ЕИО– Приложение 2, IUCN 2010.4 – не фигурира.

- 1089 Буков сечко (*Morimus funereus*). Видът е свързан със старите букови гори. Ларвата се развива в мъртвата дървесина в буковите дървета.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река” е отбелязано, че няма никакви цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) 2% $\geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Директива 92/43/ЕИО– Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория уязвим.

- 1087 Алпийска розалия (*Rosalia alpine*). Рядък вид, обитаващ стари букови масиви с надморска височина 500 – 1000 м. Ларвата е изключително свързана с тези гори.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) 2% $\geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (В) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (В) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕИО– Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория уязвим.

- 1065 Еуфидриас (*Euphydryas aurinia*). Рядък вид пеперуда, която се среща предимно в южна България.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R).

Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (A) (почти) изолирана популация; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория непроучен вид.

-4053 Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*). Този представител на шипогърдите скакалци се среща по тревистата растителност на ливади и пасища, в ниските части на страната.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (B) добро опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (B) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2.

- 4042 *Polyommatus eroides*. Рядък вид пеперуда, срещана при тревни съобщества.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма никакви цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като наличен (P). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (C) добро или слабо опазване; Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2 и 3, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2.

- 1078 *Calimorpha quadripunctaria*. Видът, както гъсениците, така и имагото, обитават райони със засолен почви - степи, равнини, блата и плитки засолен езера в условията на топъл климат и засушаване през лятото.

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че видът е новоустановен за зоната но, няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като много рядък (V). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (C) не изолирана популация в широк обхват на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2.

- 4046 *Cordulegaster heros*

В стандартния формуляр на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като рядък (R). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (A) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (A) почти изолирана популация; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория непроучен вид.

- 4045 Ивичест теодоскус (*T. transversalis*)

Предпочита твърд субстрат - каменисто дъно, по-рядко дребен чакъл, води с високо съдържание на кислород (5.5-9.5 mg/l), по-ниска скорост на течението (0.29-1.01 m/s), температура на водата 9-22°C и pH 7.5-8.3 (Angelov 2000). Видът е чувствителен към замърсяване.

В стандартния формуляр на 33 BG0000280 „Златаришка река” е отбелязано, че няма цифрови данни за размера/плътността на популацията и видът е отбелязан като много рядък (V). Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Степента на опазване на

характеристиките на хабитата, които са от значение за вида и възможности за възстановяване се оценява на (А) отлично опазване (елементи в отлично състояние, независимо от оценката на възможностите за възстановяване); Степента на изолираност на популацията, съотнесена с естествената степен за вида се оценява на (В) не изолирана популация, но на границата на района на разпространение; Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (А) отлична стойност.

Мерки за защита: Закон за биологичното разнообразие – Приложение 2, Бернска конвенция – Приложение II, Директива 92/43/ЕИО – Приложение 2, IUCN 2010.4 – категория непроучен вид.

4.4.2.5 Птици, предмет на опазване в 33 BG0002029 „Котленска планина”.

Част от територията на Община Елена попада в защитена зона **33 BG0002029 „Котленска планина”** за опазване на дивите птици от Натура 2000, и включва землищата на селата: Божурово, Бяла река, Винаца, Иваново, Конево, Крайгорци, Кьолмен, Ловец, Маломир, Менгишево, Нова Бяла река, Станянци, Староселка, Сушина, Тушовица, Чернооково и гр. Върбица.

На територията са установени 182 вида птици, от които 51 са включени в Червената книга на България /1985/. От срещаните се видове 81 са от европейско природно значение /2004/. Като световно застрашени са включени 10 вида, а като застрашени в Европа са 71 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 65 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. Котленска планина е място от световно значение за гнезденето на „ливадният дърдавец” и едно от най-значимите места в страната от значение за европейския съюз за опазване на видове, гнездящи в голяма численост „черен щъркел”, „осоюд”, „орел змияр”, „малък креслив орел”, „Скален орел”, „малък орел”, „сокол скитник”, „лещарка”, „полубеловрата мухоловка”, „среден пъстър кълвач” и др. През територията на общината преминава най-западната част на черноморския прелетен път Via Pontika. Тук се образува типично място с тесен фронт на миграция, където ежегодно по време на есенна миграция преминават над 3000 грабливи птици. Най-многобройни от тях са осяда, обикновения мишелов, вечерната ветрушка и блатарите. По време на миграция е установен и сивия жерав. През есенно-зимния период язовир „Тича” поддържа значителни количества водолюбиви птици, включително червеногушият гмуркач, големия корморан, зеленоглавата патица и др.

По-долу е направен подробен самостоятелен анализ по отношение на разпространението, екологията, регистрираното присъствие или вероятното такова за всеки отделен вид, който е предмет на опазване в 33 BG0002029 „Котленска планина”.

В Стандартния формуляр на 33 BG0002029 „Котленска планина” са описани следните видове птици, включени в Приложение I на Директива 2009/147/ЕС, които са предмет на целенасочено опазване:

- A215 Бухал (*Bubo bubo Linnaeus, 1758*).

Разпространение в България: Планини, предпланини, стари широколистни гори, скалисти терени в ниски части на страната, открити територии в равнини и планини (при ловуване), части от Черноморското крайбрежие. **Гнездови местообитания:** Основно непристъпни скални масиви, рядко и стари широколистни гори. **Хранителни местообитания:** Основно открити територии, а рядко и проредени гори и храсталачни съобщества. **Характер на пребиваване:** Местен (постоянен) вид. **Хранене:** бозайници, птици, влечуги, насекоми, както и мърша.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация се състои от 2-4 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

- A246 Горска чучулига (*Lullula arborea Linnaeus, 1758*).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на страната – в ниските и равнинни части, в предпланини и хълмисти територии, в планини. **Местообитание:** Открити територии в равнини, котловини, хълмисти терени, до и сред гори и горски масиви и комплекси. **Характер на пребиваване:** Гнездещ прелетник. **Хранене:** Дребни безгръбначни, основно насекоми, и семена.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация се състои от 180-1000 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

- A224 Козодой (*Caprimulgus europaeus Linnaeus, 1758*).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на страната. **Местообитание:** Равнинни, полупланински и нископланински гори, най-често широколистни. **Характер на пребиваване** Прелетен (гнездещ прелетник) и преминаващ. **Хранене:** Летящи насекоми.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация е представена от 80-160 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

- A122 Ливаден дърдавец (*Crex crex Linnaeus, 1758*).

Разпространение в България: През размножителния период и по време на сезонните миграции в открити територии на различни места в ниските части на страната, по време на миграции по Черноморското крайбрежие, Ловешка област, Плевен, Софийско. **Местообитание:** Обработваеми площи в равнини и полупланински райони. Предпочита по – влажни терени в съседство, покрити с избуяла тревна растителност. **Характер на пребиваване:** Прелетен (гнездещ прелетник) и преминаващ.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация е представена от 100-120 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (В) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (А) значима стойност.

- A234 Сив кълвач (*Picus canus Gmelin, 1788*).

Разпространение в България: Среща се в различни части на страната. Регистриран е на н. в. не по-големи от 800-900 m, като над тази граница (900 m н. в.) срещането на индивиди и регистрирането на случаи на гнездене следва да се смята за твърде малко вероятно. **Местообитание:** Обитава основно стари и средновъзрастни широколистни гори в равнини и в нископланински части, а също и паркове, в т. ч. и вътрешноградски (напр. редки случаи на гнездене и опити за гнездене са регистрирани в големите вътрешноградски паркове на гр. София (Кючуков, 1995, 2000, 2001а,б, 2002). **Характер на пребиваване:** Постоянен вид. **Хранене:** Основно насекоми, а през есенно-зимния период и плодове и семена.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 15-100 гнездящи двойки. Този брой гнездящи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (С) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- A236 Черен кълвач (*Dryocopus martius*).

Разпространение и численост в България. Постоянен вид. До 50-те години на ХХ в. е широко разпространен в планинските и равнинните гори. Към 1980 г. има данни за срещането му в Стара планина, Рило-Родопския масив, Странджа, Средна гора и по-рядко в равнините. Проучванията след това сочат по-широко разпространение в планините и нови находища в равнините. **Местообитания.** Предпочита обширни стари иглолистни, букови и смесени гори. **Природозащитен статус в България:** уязвим.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 17-110 гнездящи двойки. Този брой гнездящи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (С) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (В) – отлична стойност.

- A338 Червеногърба сврачка (*Lanius collurio Linnaeus, 1758*).

Разпространение в България: Наблюдава се по цялата територия на страната. **Местообитание:** Открити територии с малко количество ниска и некомпактна дървениста растителност, храсталачни съобщества, проредени участъци на гори, паркове, градини, населени места, промишлени зони. **Характер на пребиваване:** Прелетен(гнездещ прелетник). **Хранене:** Основно насекоми, в т. ч. и едри, и други безгръбначни, като индивидите проявяват и хищничество към себеподобни – регистрирани са случаи на хранене с малки на дребни птици, а също и с дребни бозайници, влечуги, земноводни.

В Стандартния формуляр е отчетено, че зоната се посещава за размножаване от 440-2570 гнездящи двойки и 10 преминаващи индивида. Размерът и плътността на популацията на

вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност;

- A238 Среден пъстър кълвач (*Picoides medius*) У нас се среща в широколистни и смесени гори, паркове и стари овощни градини, рядко в стари гори сред открити пространства и по-обширни крайречни насаждения. Постоянно пребиваващ вид. През зимата се среща по-често в равнини. Гнезда с яйца /през май/, а в началото на юни - излюпени малки. Малките напускат гнездото на 20-23 дневна възраст. Насекомоядна птица, която се храни специализирано с вредни за горското стопанство насекоми. Рядко използва за храна яйцата и личинките на мравки. Защитен вид.

В Стандартния формуляр е посочено, че територията на ЗЗ е постоянно обитавана от 300-690 гнездящи двойки. Тези двойки спрямо числеността на вида в страната се оценяват на (A) – $100\% \geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазването на вида в ЗЗ е оценена на (A) – отлична стойност.

– A511 Ловен сокол (*Falco cherrug*). Постоянен и преминаващ вид, в миналото значително по-често срещащ се, за разлика от сегашното му състояние в страната. В края на XX и началото на XXI в., е установен катастрофален спад на числеността му. В страната за вида са били характерни два типа гнездови местообитания – заливни гори и скални комплекси в равнинни и планински райони в близост до открити територии. С намаляването на влажните зони и заливните гори двойките се установяват по-често в планините. Гнезди по скали и дървета в гнезда на други видове птици или по скални корнизи и ниши (не строи гнезда, яйцата по скални масиви биват снасяни и мътени върху самата скална подложка или върху навети, свлечени или отронени от скалата прахови, пясъчни или други материали). Храни се главно с дребни гризачи (лалугерите заемат важен дял от храната на вида, в т. ч. и при изхранването на малките) и влечуги, а също и с птици.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на миграционната популация на вида в зоната е представен от 1-4 преминаващи индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

– A080 Орел змияр (*Circus gallicus*). Регистриран е, в т. ч. и като гнездец, в различни части на страната - в равнинни, предпланински и нископланински части. Двойките гнездят по високи дървета, обикновено в гори и в гористи територии, но индивидите ловуват в открити и полуоткрити територии, в скални и каменисти терени, в проредени гори, в т. ч. с поляни, просеки, сечища, но не и в гъсти горски или храсталачно-горски участъци. Гнездец прелетник. Храни се основно с влечуги, но и със земноводни, дребни бозайници, насекоми.

В Стандартния формуляр е отчетено, че миграционната популация на вида в ЗЗ е представена от 20-42 преминаващи индивида. Този брой гнездещи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A091 Скален орел (*Aquila chrysaetos*) **Разпространение в България:** У нас се среща във високите части на планините, предимно в Централна и Западна Стара планина, Рила, Пирин, Родопите, Осогово. **Храна и местообитания:** Храни се с разнообразни дребни животни, но предпочита лалугери и сухоземни костенурки, които разчупва, като ги пуска отвисоко върху скали. Лови и врани, кеклици, зайци, лисици, змии и др. Обитава скали в близост до открити пространства. **Гнездене:** Гнездото е най-често в скална ниша, но гнезди и по големи дървета. Снася 1 – 3 яйца, има едно поколение годишно през периода март-юли. **Миграция и зимуване:** Постоянен вид. През зимата скита в търсене на храна, особено младите индивиди. **Природозащитен статус в България:** Уязвим вид.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 4-6 гнездящи двойки. Този брой гнездящи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (В) – 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- A103 Сокол скитник (*Falco peregrinus*) **Разпространение в България:** Има разпръснато разпространение в планинските и полупланинските части на страната. По-чест в Стара планина, Предбалкана, Рила, Пирин и Родопите. **Храна и местообитания:** Храни се с птици, които лови във въздуха. Обитава скални стени и ждрела от морското равнище до високите части на планините. Среща се и в градове с високи сгради. **Гнездене:** Гнезди в скални ниши и по корнизи на високи сгради в градовете. Снася 2 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода март-юни. **Миграция и зимуване:** Постоянен вид. През зимата у нас зимуват птици от Северна Европа. **Природозащитен статус в България:** Застрашен.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 4-6 гнездящи двойки. Този брой гнездящи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (В) 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- A136 Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*) **Разпространение в България:** Среща се по Черноморското крайбрежие и по поречията на големите реки в ниските части на страната. Отсъства в планините и сухите райони на Добруджа и Лудогорието. **Храна и местообитания:** Храни се с насекоми и други дребни безгръбначни животни. Обитава чакълести и пясъчни брегове на водоеми, включително по морския бряг и кариери за чакъл. При наличие на подходящи местообитания се среща и в покрайнините на населените места. **Гнездене:** Гнезди на земята. Яйцата се сливат отлично с камъчетата и пясъка и е трудно да бъдат забелязани, затова често биват смачквани по невнимание от преминаващи хора. Снася до 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. **Миграция и зимуване:** Зимува в Африка. Пролетната миграция е през април, а есенната – през септември-октомври. **Природозащитен статус в България:** Уязвим.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на миграционната популация на вида в зоната е представен от 1-10 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен на (С) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (С) – значима стойност.

- A099 Орко (*Falco subbuteo*) **Разпространение в България:** У нас се среща най-вече в Дунавската равнина, Добруджа и Тракийската низина. На територията на България е изключително рядък и защитен от закона вид. Предпочита степи и други подходящи открити местности покрити нарядко с дървета. Не се среща в градски или заселени от човек зони. Соколът орко се счита за най-добрият ловец в откритото въздушно пространство, в открито небе той е това, което ЯСТРЕБЪТ е в гората. **Храна и местообитания:** Храни се в полет с насекоми и дребни пойни птици. Обитава крайречни гори, ивици от дървета сред пасища и обработваеми земи, често в близост до водоеми. Предпочита низините и хълмисти райони, но отделни двойки гнездят и в планините. **Гнездене:** Гнездото е на дърво, най-често заема гнезда на вранови птици. Снася 1 – 3 яйца, има едно поколение годишно през периода май-август. **Миграция и зимуване:** Зимува в Африка. Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през септември-октомври. **Природозащитен статус в България:** Уязвим.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на миграционната популация на вида в зоната е представен от 6 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A096 Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*) **Разпространение в България:** Намаляващ вид в много части на Европа. У нас е разпространен в цялата страна, включително във високопланинската безлесна зона. Отсъства само в обширни горски масиви без открити площи. **Храна и местообитания:** Храни се гризачи (предимно полевки), насекоми и дребни птици. Обитава открити пасища, ливади, обработваеми земи в близост до скални масиви, ивици от дървета или самотни дървета. Среща се и в градска среда, където гнезди по високи сгради в близост до паркове, градини и други незастроени площи. **Гнездене:** гнезди в скални ниши, по дървета в гнезда на вранови птици, по стълбове от електропреносната мрежа и по високи сгради. Снася 4 – 6 яйца, има едно поколение годишно през периода март-юли. **Миграция и зимуване:** Постоянен вид. **Природозащитен статус в България:** Не е застрашен.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида е представен 2-20 двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A086 Малък ястреб (*Accipiter nisus*) **Храна и местообитания:** Ловува дребни пойни птици (врабчета, синигери), но може да улавя и по-едри жертви (сойки). **Гнездене:** Гнезди по дървета в гори, но и в градски паркове със стари големи дървета. Снася 4 – 5 яйца, има едно поколение годишно през периода март-юни. **Разпространение в България:** Среща се в цялата страна, с изключение на безлесни земеделски райони в равнините. В гористите райони е с по-висока плътност. **Миграция и зимуване:** У нас се среща целогодишно. През зимата е многоброен и в населените места. **Природозащитен статус в България:** Застрашен.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 15 (14-16) гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида

върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в 33 е (C) – значима стойност.

- A087 Обикновен мишелов (*Buteo buteo*) **Разпространение в България:** Среща се в цялата страна, като през размножителния период не е установен в обширни безлесни райони с преобладаващи обработваеми площи. По-чест в полупланинските райони, където има разнообразни местообитания от гори, ливади, пасища и обработваеми земи. **Храна и местообитания:** Храни се основно с полевки и други дребни гризачи, но също така и с насекоми, земни червеи, влечуги, земноводни и дребни пойни птици. При липса на друга храна се храни и с умрели животни. Обитава гори в близост до открити пространства, мозаечни местообитания от ливади, пасища, орна земя с ивици от дървета и крайречни гори. **Гнездене:** Гнездото е разположено в короната на дървета, най-често в окрайнини на гора, но понякога и в по-малки групи от дървета сред открити пространства. Снася 2 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода март-юни. **Миграция и зимуване:** У нас се среща целогодишно. Птиците от Северна Европа зимуват в южните част на континента, включително и в България. През зимата е многоброен в открити земеделски райони, често в близост до пътища и магистрали. **Природозащитен статус в България:** Не е застрашен.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 17-39 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в 33 е (C) – значима стойност.

- A072 Осояд (*Pernis apivorus*). У нас е разпространен основно в планински и гористи райони - Стара планина, Рила, Пирин, Родопи, Средна гора, Странджа, Сакар и др., като в равнините е по-рядък. Гнездещо-прелетен, широко разпространен в миналото вид. В началото на 80-те години на XX в. числеността е определена на 200–350 двойки. Обитава и гнезди в горски територии с гори в средна и зряла възраст.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на миграционната популация на вида в зоната е представен от 3 (3-4) гнездящи двойки, чийто брой, спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната, е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в 33 е (B) – добра стойност.

- A379 Градинска овесарка (*Emberiza hortulana* Linnaeus, 1758).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на България. **Местообитание:** Открити територии с рядка и предимно ниска дървениста растителност сред тях, проредени участъци и по-големи по площ поляни сред и до горски масиви, млади горски насаждения и горски култури и пр. подобни местообитания. **Характер на пребиваване** Прелетен (гнездещ прелетник). Миграционната популация в 33 се състои от 675 (650-700) гнездящи двойки и 10 индивида. **Хранене:** Основно семена, дребни насекоми и други безгръбначни, които индивидите търсят изключително в открити терени сред тревостоя по земната повърхност, но не и под склопа на насаждения или по короните на дървесни и храстови индивиди. Малките биват изхранвани изключително с посочената животинска храна.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на миграционната популация на вида в зоната е представен от 113-446 гнездящи двойки, чийто брой, спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната, е оценен с (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

-A229 Земеродно рибарче (*Alcedo atthis* Linnaeus, 1758).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на страната, по-често в ниските и равнинните части на страната. **Местообитание:** Обитава реки, езера, потоци, морското крайбрежие, като двойките гнездят в изкопани от самите тях гнездови места(убежища) в стръмни и песъчливи речни и морски брегове. **Характер на пребиваване** Местен(постоянен), в т. ч. и скитащ през извънгнездовия период, вид. **Хранене** Основно малки рибки, а също и водни насекоми.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация се състои от 2-4 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

- A307 Ястребогушо коптиварче (*Sylvia nisoria* Bechstein, 1795).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на България. **Местообитание:** Храсталачни територии, храсталачно-горски петна, проредени участъци на гори и пр. подобни местообитания, като често се среща и гнезди в такива местообитания заедно с червеногърбата сврачка. **Характер на пребиваване:** Гнездещ прелетник. **Хранене:** Дребни насекоми, а също и сочни и месести плодове.

В Стандартния формуляр е отчетено, че зоната се посещава за размножаване от 200-300 гнездящи двойки. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (C) значима стойност.

- A089 Малък креслив орел (*Aquila pomarina*). Гнездещ-прелетник, преминаващ и отчасти зимуващ вид. В миналото е бил често срещан, но през периода 1950–1980 г. става все по-рядък. Понастоящем близо 50% от популацията му (350–400 гнездещи двойки) е концентрирана в Източни Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и Странджа, около 25% са концентрирани в Източна Стара планина и Източна Средна гора и около 15% са в Дунавската равнина и по крайбрежието на р. Дунав и островите. Гнезди основно на широколистни дървета, на височина 6–25 м във вече възрастни горски масиви от бук, дъб или смесени насаждения, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, в които индивидите и двойките ловуват.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на вида в ЗЗ е представен от 200-220 двойки и 7-8 преминаващи индивида, популацията на които спрямо числеността на

вида в страната, е оценена на (В) 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- А 320 Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*)

Разпространение в България: Общата численост в страната е 700–1000 двойки при средна плътност 1 двойка/50–100 ha; в Централна Стара планина има 400–500 двойки. **Храна и местообитания:** Главно стари букови гори с естествена структура и 600–1550 m н. в. В Странджа гнезди във вековна гора от благун. Храни се с насекоми. Улавя плячката в кратък кръгов полет. Наблюдавана е да търси храна и по земята. Прелетите са през април–май и края на август–октомври. **Гнездене:** Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Установен е да гнезди спорадично в Североизточна България (вероятно Лудогорие и/или Източна Стара Планина), в Камчийския лонгоз, а постоянно гнезди в Източна и Западна Стара Планина и Странджа. **Миграция и зимуване:** У нас се среща целогодишно. **Природозащитен статус:** В България уязвим VU А, ЗБР-II, III; международен: ДП-I; БеК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 25-65 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (В) – 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- А442 Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*)

Разпространение в България: Поради разглеждането му в миналото като подвид на беловратата мухоловка (*Ficedula albicollis*), е трудно да се проследи развитието на популацията във времето. Възможно намаляване, предизвикано от по-интензивното изсичане на старите гори. Сега е с неравномерна численост, като в повечето от находищата гнездят десетки двойки/100 km². Най-висока (повече от 100 двойки/100 km²) е числеността в някои крайречни и по-обширните равнинни и нископланински гори. Най-често плътността намалява с нарастване на надморската височина. Основната част от популацията е съсредоточена в Източна и Централна Стара планина, лонгозните гори по долните течения на реките Батова, Камчия и Ропотамо, както и в Странджа. Общо в страната гнездят около 1500–3500 двойки. **Местообитания и гнездене:** Главно стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), дъб (*Quercus* spp.), бук (*Fagus sylvatica*, *Fagus orientalis*) и др. Сравнително по-рядко стари овощни градини, дървесни плантации, градски паркове и градини. Находищата са от морското равнище до 800 m н. в., по-рядко до 1500 m н. в. **Природозащитен статус:** В България: уязвим VU B[2(a)]+C, ЗБР-II; международен: IUCN-почти застрашен; ECS-спес 2, намаляващ; БеК-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 95-615 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (А) – 100% $\geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- А231 Синявица (*Coracias garrulus*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. В миналото е често срещан в равнини и по-рядко в хълмисти райони и предпланини до около

800–1000 m н. в. Сега гнезди по поречието на р. Дунав и притоците ѝ, Лудогорието, Добруджа, Югоизточна България, на много малко места в Западна България, предимно по долината на р. Струма в общо около 270 УТМ квадрата. Най-многобройна е по поречието на р. Дунав. Общата численост в страната е между 3000 и 4000 двойки, между 2500 и 5500 гнездещи двойки. **Местообитания.** Равнинни и хълмисти терени с единични стари дървета, оврази, суходолия, земни и лъсови стени. **Природозащитен статус:** В България уязвим VU; ЗБР-II, III; *международен:* IUCN-NT; БеК-II; БоК-II; ДП-I; ЕКС-2.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-10 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A402 Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)

Разпространение и численост в България. Постоянен и преминаващ вид. В миналото е бил широко разпространен и многоброен вид. Сега през гнездовия период се среща почти в цялата страна; с най-висока численост в планините и предпланините (Стара планина, Пирин, Славянка, Витоша) и Черноморското крайбрежие. По-рядък е в равнините и низините. Числеността на гнездещата популация в България нараства – под 1000 двойки, 1000 двойки; 2200 двойки; 1500–2000, а на зимуващата – 2000–5000 птици. **Местообитания.** Гори и окрайнините им в равнините, предпланините и планините до алпийския пояс. През гнездовия период по-чест в планините и в широколистните гори. **Природозащитен статус:** в България: **застрашен вид EN**; *международен:* БеК-II, CITES-II, БоК-II, ЗБР-III.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 4-6 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A017 Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*)

Разпространение в България: Колониите са локализирани основно по дунавските острови, в близост до големи реки, езера, язовири и морето. **Храна и местообитания:** Храни се с риба, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба. **Гнездене:** В България гнезди колониално, основно по дървета, но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа. Образува и смесени колонии с лопатарка, сива, нощна и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, има едно поколение годишно през периода април-май. **Миграция и зимуване:** Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи незамръзващи водоеми и по морското крайбрежие. **Природозащитен статус:** в България: **незастрашен вид**, ЗБР-II и III; *международен:* **незастрашен вид EN**, БеК-II, БоК-II, ДП-I.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 147 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A079 Черен лешояд (*Aegypius monachus*) – **Разпространение и численост в България.** Постоянен и скитащ вид. Гнездене е установено през XIX в.: през 1865 и 1866 г. - 3 гнезда и през 1877 г. - 1 гнездо. За 1985 г. се предполага гнездене на 1-2 двойки. Последното известно находище на размножаваща двойка е от 1993 г., когато е открито гнездо, а през 1994 г. двойката не го обитава. Към 2006 г. се предполага епизодично гнездене на не повече от 2 двойки. Птиците, които се наблюдават в България, гнездят в Гърция и посещават страната при търсене на храна. В резултат на природозащитните дейности и редовните подхранвания, в района на Бяла река и в резерват "Вълчи дол" периодично се наблюдават постоянни групи от 6-8 индивида [ОБД-Зелени Балкани, НБОИ-БДЗП]. Най-голямата група хранещи се черни лешояди (42 индивида) е регистрирана на площадка на до с. Пелевун през 2000 г. [Орнитологична база данни, Зелени Балкани, Пловдив]. **Местообитания.** Долини на големи реки или язовири с храстови или тревни съобщества, най-характерни в Източните Родопи. **Биология.** Гнезди в рехави колонии или поединично, като изгражда гнездата си най-вече в короната на дървета, рядко върху скали. Храни се с мърша (предимно средни и големи трупове на домашни и диви животни). **Природозащитен статус:** в България: изчезнал ЕХ; ЗБР-II, III; международен: IUCN - почти застрашен; ECS-Spec 1; ДП-I; БеК-II; CITES-II, БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1 индивид, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq$ $p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A077 Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*) - най-дребният от четирите вида лешояди, срещащи се в Европа. С размах на крилете до 180 см и дължина на тялото 60-70 см, той е известен още под името малък лешояд. Оперението на възрастните птици е бяло с черни махови пера и голо жълто-оранжево лице. Стърчащите заострени пера по главата придават характерен облик на тази необикновена птица. В полет може да се сбърка с белия щъркел, от който се отличава по клиновидната опашка и късите крака и шия. **Местообитания:** Египетският лешояд обитава отворени хълмисти и нископланински територии. **Гнездене:** Гнезди основно на скали и скални стени, нерядко и в близост до населени места. Гнездата си разполага в скални ниши, площадки, цепнатини. Едно гнездо обикновено се използва в продължение на няколко години. **Разпространение и численост в България:** В миналото се е оказавал като често срещан вид на територията на цяла България като гнездене е установено дори по тепетата в Пловдив. Днес една от най-сигурните крепости на вида са Източните Родопи. Все още се среща в Русенски Лом, Провадийско-Роякското плато както и Източна Стара планина. Египетският лешояд е типичен далечен мигрант. **Природозащитен статус:** в България: Червена книга, ЗБР-II, III; международен: застрашен вид EN; БеК-II; БоК-II, CITES.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 3 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (A) – 100% $\geq$ $p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A073 Черна каня (*Milvus migrans*)

Разпространение и численост в България. Гнезедощо-прелетнен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. В миналото е бил сравнително често срещан около реките Дунав, Марица и др., както и по Черноморието. За 1982 г. се съобщава численост от 100–500 двойки. През последните години популацията се изчислява на 130–170 двойки. През размножителния сезон е най-често по р. Дунав и притоците му, поречието на реките Марица, Тунджа и техните притоци, Сакар, Девентски възвишения. По време на скитания и миграции е навсякъде из страната, но по-значима е миграцията по Черноморското крайбрежие. **Местообитания.** Равнинни и хълмисти райони на страната, без планинската зона над 1000 m н. в. Има предпочитание към места в близост до влажни зони, дори при засилен антропогенен натиск. **Биология.** Гнезди поединично или в разредени колонии до 30 двойки. Събира се на групи по време на хранене, скитане, почивка и миграция. Полифаг, храни се с мърша, често отнема плячката на други птици, лови насекоми и дребни гръбначни животни. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU, ЗБР-II,III; международен: IUCN – слабо засегнат; ECS-spec 3, уязвим; ДП-I, БеК-II, CITES-II, БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 40-120 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A078 Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*)

Местообитания. Скалисти райони в долините на големи реки, често при наличие на вълци. През 70-те години се смята за изчезнал, но в края на десетилетието екип на Комисията по опазване на околната среда към БАН открива оцеляла малка колония (1 гнездяща двойка и 17-18 неполовозрели птици) в района на язовир "Студен кладенец" в Източни Родопи. След това бива обявен резерват "Вълчи дол", където гнезди единствената двойка на вида. **Биология.** Гнезди колониално (до 10–12 двойки) в големи скални комплекси като периодично сменя гнездовищата. Известни са и единични гнезда (включително до пътища) [НБОИ-БДЗП]. Снася през януари 1 яйце. Мършояден, зависим от свободно пасящи домашни животни и от ветеринарно-санитарното обслужване. На едно място за хранене могат да се съберат десетки птици. **Природозащитен статус:** в България: застрашен вид EN. ЗБР-II; III, международен: ДП-I; БеК-II; CITES-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-4 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A339 Черночела сврачка (*Lanius minor*)

Храна и местообитания. Храни се основно с едри насекоми, но лови и дребни гущери, птици и бозайници. Обитава пасища и обработваеми земи с единични дървета и храсти. **Гнездене.** Гнезди по дървета. Снася 5 - 7 яйца, има едно поколение годишно през периода май-юни. **Разпространение в България.** Има разпръснато разпространение в ниските части

на страната, по-многочислена в Дунавската равнина, Добруджа и Югоизточна България. **Миграция и зимуване.** Зимува в Африка. Пролетната миграция е през април-май, а есенната - през август-септември. **Природозащитен статус в България.** Не е застрашен.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-9 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A081 Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ. В миналото се е срещал често, но през втората половина на XX в. е все по-рядък. През периода 1950–1984 г. са установени общо 38 гнездови находища с 40–60 двойки (предимно по острови на р. Дунав, блата, езера и устия на реки по Черноморското крайбрежие и влажни зони в Софийското поле и в Горнотракийската низина), от които 16 сигурни с 27 гнездещи двойки. Сега през размножителния сезон е установен в около 150 десеткилометрови УТМ квадрата (от които 54 със сигурно гнездене), разположени в ниските части от територията на страната. Оценката на гнездовата популация е 30–50, 400–600, 80–150 и 220–240 двойки, което показва известно увеличение през последните години. **Местообитания.** Блата, езера и устия на реки с гъста растителност от тръстика и папур. По време на миграции и зимуване обитава различни естествени и изкуствени влажни зони в ниските части на страната. **Биология.** Преобладават единично гнездещите двойки, но са познати и малки гнездови колонии. Гнездото е трудно достъпно, разположено ниско сред гъста блатна растителност. Отглежда 4–5 малки, които излитат през юли. **Природозащитен статус: в България:** застрашен вид EN D; ЗБР-II, III (I). международен: ESC-спес 2; рядък; БеК-II; БоК-II; ДП-I; CITES-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-3 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (A) – 100% $\geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A092 Малък орел (*Hieraetus pennatus*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. В края на XIX в. е повсеместно разпространен, но не много често срещан. Постепенно числеността му намалява до около 100 гнездящи двойки. Сега е разпространен в цялата страна, но с ниска плътност – основно в Стара планина и Предбалкана, Средна гора, Източните Родопи, Странджа, Сакар, Добруджа и Лудогорието. По-многоброен е в Източна България. В Дунавската равнина и Тракийската низина е по-рядък. Гнездовата популация е между 150 и 200 двойки. Числеността е стабилна, вероятно с лек спад поради масовото изсичане на старите гори у нас през последните 10 години. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие. **Местообитания.** Стари широколистни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 m н. в. и ниските части на по-високите планини. **Биология.** Двойките заемат гнездовата територия в края на март, началото на април. Брачният полет е характерно, вълнообразно гмуркане. Гнездото е разположено в

стари широколистни или смесени гори, рядко гнезди на скали. Снася 2 яйца. Мътенето продължава 36–39 дена, а малките остават в гнездото около 50 дена. Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU, ЗБР-III; международен: IUCN-застрашен; ECS; ДП-II; Бек-III; CITES-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 4-7 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$; Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A083 Степен блатар (*Circus macrourus*)

Разпространение и численост в България. Сега е преминаващ и отчасти зимуващ, в миналото е гнездил в Добруджа, в околностите на Ихтиман и Пазарджик, както и при с. Дъбравино, Варненско. През територията на страната преминава южната граница на ареала му. През последните десетилетия е регистриран само по време на миграция. Подходящите местообитания, както и районите на миналото му разпространение напоследък са сравнително добре проучени в орнитологично отношение и резултатите сочат, че най-вероятно не гнезди на територията на страната. **Местообитания.** Открити местности, степи, ливади, заблатени понижения, често в близост до вода, напоследък установен в житни култури. **Биология.** Гнезди поединично или в малобройни колонии (3–5 двойки) на земята в естествени тревни съобщества (ливади, пасища), по изключение в земеделски житни култури. Снася от 3 до 6 яйца от началото на май до края на юни. Храни се главно с дребни гризачи (мишки и полевки), гущери и дребни видове птици (предимно наземно гнездящи видове от разред Passeriformes). **Природозащитен статус:** в България: изчезнал EX, ЗБР-II, III; международен: IUCN – почти застрашен; ECS-спес 3, застрашен; CITES-II, ДП-I; Бек-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-4 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A082 Полски блатар (*Circus cyaneus Linnaeus, 1766*) **Разпространение и численост в България.** Преминаващ, зимуващ и вероятно гнезещ вид. В миналото е съобщаван предимно за източните равнинни части на страната и Черноморското крайбрежие. Сега през размножителния период има наблюдения в Горнотракийската низина, Дунавската равнина и Добруджа, но без доказателства за гнездене. Брачни игри при 2 двойки са регистрирани на 09.06.1997 г. до с. Оризово, Пловдивско. На 31.05.2002 г. са наблюдавани 2 отделни индивида, съответно до гр. Раковски и до с. Момино село, Пловдивско. През юни 1998 г. в северозападната част на бившето Стралджанско блато е видян 1 женски индивид. Една птица е регистрирана до с. Камен бряг между 18 и 24.06.1997 г. Отделни индивиди и двойка са наблюдавани неколkokратно през периода 1994–1996 г. между селата Къшин, Къртожабене и Търнене, Плевенско. Размерът на гнездова популация в страната е от 0 до 6 двойки. Броят на зимуващите в България индивиди през отделните години варира от няколко десетки до

няколко стотици. **Местообитания.** Тревни съобщества, обработваеми земи, стоящи сладководни водоеми с постоянен или сезонен характер. **Биология.** Гнездовата биология у нас е непроучена. В други части на ареала женската снася 1–7 яйца през април–юни. Гнездото е на земята, сред гъста тревна или блатна растителност, храсталаци, житни култури. През размножителния период се храни основно с дребни бозайници (полевки, мишки) и птици, в по-малка степен с насекоми (скакалци), влечуги и земноводни, през зимата и с мърша. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR; ЗБР-II, III; международен: ECS-спес 2; намалял; IUCN – слабо засегнат; БеК-II; БоК-II; ДП-I; CITES-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1 индивид, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A027 Голяма бяла чапла (*Egretta alba*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. От средата на XIX в. досега са известни 4 гнездови находища; през първата половина на миналия век видът е смятан за изчезнал; от 1956 г. насам гнезди редовно само в резервата "Сребърна", където числеността варира (през периода 2001–2003 г. 2–12 двойки). Отделни двойки гнездят епизодично и в Бургаските езера. Има регистрирани и 21 находища с възможно гнездене по крайбрежието на Дунав, Марица, Арда, Камчия. По време на миграцията и през зимата се среща по Черноморското крайбрежие (до 687 птици в езерото Вая през декември 2001 г.) и по-рядко в ниски части от вътрешността на страната (най-много в яз. "Кърджали", "Студен кладенец" и "Ивайловград"). **Местообитания.** Сладководни езера и блатата, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства. По време на миграции и зимуване се среща и в крайбрежни бракични водоеми, незамръзващи язовири, канали за напояване, обработваеми площи (предимно люцерни) и др. **Биология.** Гнезди единично, в малки самостоятелни колонии или по периферията на смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани; в езера и блатата с обширни тръстикови масиви. Известни са и самостоятелни гнезда на дървета. Отглежда 2–3 малки, които започват да летят от началото на юли. Храни се основно с риба, попови лъжички, водни насекоми и ларвите им. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR, ЗБР-II, III; международен: БеК-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 10–40 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A026 Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид. В миналото е гнездил по Дунавското и Черноморското крайбрежие, както и по долините на реките Вит, Марица, Тунджа, Сютлийка. През последните години е регистрирана като гнездеща и в блато източно от София. Сега са установени 147 гнездови находища с различна степен на достоверност, от които 44 със

сигурно гнездене. Общата численост е оценена на 1500–2000, 500–1500, 1400–2000, 800–1000 гнездещи двойки. **Местообитания.** Сладководни езера и блата, заливни и дъбови гори, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства. По време на миграции и през зимата се среща и в крайбрежни бракични водоеми, язовири, канали за напояване. **Биология.** Гнезди винаги в смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани. Гнездата са разположени в тръстика или по върби и тополи. Отглежда 4–6 малки, които започват да летят от началото на юли. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU; ЗБР-II, III (I); международен: ДП-I, БеК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-4 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A029 Ръждива чапла (*Ardeola purpurea*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен вид, в миналото разпространен само във водоемите край Дунав и Черно море. Рядка в поречието на големите вътрешни реки. През последните години гнезди основно в блата и езера по Дунавското и Черноморското крайбрежие, в Софийското поле и на места в поречието на реките Марица, Тунджа и Струма с общо 54 гнездови находища, голяма част от които се нуждаят от потвърждение. Рядка в цялата страна – в повечето находища са установени под 5 гнездещи двойки. Числеността според различни автори се определя в доста широки граници – 75, 100, 120; 50–200, 150–250 гнездещи двойки. **Местообитания.** Открити, предимно, сладководни басейни с гъста блатна растителност от тръстика и папур; крайречни равнинни дъбови гори, най-често в места до 300 m н. в., но навсякъде в непосредствена близост с обширни водоеми. **Биология.** Гнезди в самостоятелни или в смесени колонии. В големите смесени колонии (от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и големи корморани) разполага гнездата си по периферията, скрити сред тръстиковите масиви. През април–юни снася 2 (2–8) яйца. Мъти 25–27 дни. Малките излитат на възраст 45–50 дни. Обикновено има 1 люпило. Гнездовият успех е 2,1 малки/гнездо. Храни се с риба (най-често с дължина 5–15 cm), жаби, водни насекоми и ракообразни, водни змии, гущери, дребни птици и бозайници (предимно мишевидни гризачи). **Природозащитен статус:** в България: застрашен вид EN; ЗБР-II, III; международен: ECS-spec 3, БеК-II, БоК-II, ДП-I.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-26 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A028 Сива чапла (*Ardeola cinerea*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. В миналото е гнездила около р. Дунав и по-големите реки във вътрешността на страната, както и в блата по Черноморското крайбрежие. През втората половина на XX в. са установени общо 24 гнездови колонии с численост около 500 гнездещи двойки. Сега са регистрирани 86 гнездови находища със сигурно гнездене, предимно по Дунавското и

Черноморското крайбрежие, Предбалкана и долините на по-големите реки. Оценките за гнездовата численост в страната са твърде различни 200–2000, 500–700, 1000–1400. **Местообитания.** Сладководни езера и блата, заливни и дъбови гори, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства. По време на миграции и зимуване се среща и в крайбрежни бракични водоеми, както и в язовири, люцернови ниви, оризища, канали за напояване, главно в ниските части на страната. **Биология.** Гнезди в самостоятелни или в смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани. Гнездата са разположени в тръстикови масиви, по дървета (бяла върба, бяла и хибридна топола, дъб, ясен, липа, бук) и рядко на скали. Отглежда 4–5 малки, които започват да летят от средата на юни. Храната се състои от риба, мишки, жаби и др. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU, ЗБР-III; международен: БеК-III.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 28-50 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A023 Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и рядко зимуващ вид. Както в миналото, така и сега гнезди по Дунавското и Черноморско крайбрежие, много по-рядко във вътрешността на страната до около 400 m н. в. (по изключение до 550 m). Установена е в 69 находища (9 от които по-значими) разположени по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Северна България, долините на реките Марица, Тунджа и Арда. През втората половина на XX в. общата численост в страната не е превишавала 1500 двойки. По-късно тя е оценена между 560 и 5000, 1000 и 1500, 1800 и 2500 двойки. **Местообитания.** Сладководни езера и блата, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства, заливни и равнинни дъбови гори до влажни зони от различен характер. По време на миграции се среща и в крайбрежни бракични водоеми, язовири, канали за напояване. **Биология.** Гнезди предимно в смесени колонии от чапли, блестящи ибиси, лопатарки и малки корморани. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви или по върби и тополи. Отглежда 4–5 малки, които започват да летят от началото на юли. Храната се състои предимно от риба, жаби, мишки. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU; ЗБР-II, III; международен: БеК-II; ДП-I; ECS-спес 3, намалял.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-18 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A022 Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен вид. Среща се почти в цялата страна, главно под 600 m н. в. и в някои планини (Стара планина, Средна гора, Лозенска планина). Зимуващи птици са регистрирани край Пловдив, Белославското езеро, с. Струмско, Благоевградско и с. Тюленово, Добричко. Сега гнездовото му разпространение обхваща главно Дунавското и Черноморското крайбрежие и по-рядко във вътрешността на

страната. Числеността се определя на 1000, 200–2000, дори 5000 гнездещи двойки. Най-висока концентрация на гнездови находища има в Дунавската равнина, Тракийската, Тунджанската и Бургаската низина и в Софийското поле. **Местообитания.** Предимно сладководни водоеми в ниските части на страната. Предпочита обширни тръстикови масиви и храсти в сладководни блата и разливи и в долните течения на големите реки. В извънгнездовия сезон се среща и в нетипични за вида местообитания като пустеещи терени и крайнини на гори в ниските части на планините. **Биология.** Обитава обрасли водоеми. Снася 2–9 яйца, които мъти 16–21 дни. Има от 1–3 поколения годишно. Храни се с насекоми, паяци, мекотели ракообразни, рибки и дребни земноводни и ларвите им. **Природозащитен статус:** в България: застрашен вид EN [C], ЗБР-II, III; международен: ECS-спес 3, БеК-II, БоК-II, ДП-I.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 2-20 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A084 Ливаден блатар (*Circus pygargus* Linnaeus, 1758)

Разпространение и численост в България. Гнездещо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид. До 1985 г. се среща в цялата страна по време на прелет, по-често по Черноморското крайбрежие; през зимата са отбелязвани единични птици. Сега гнезденето е доказано за редица райони от Западна България (включително Софийското поле), долината на Марица и Югоизточна България. Територии с най-висока гнездова плътност са Дервентските възвишения, районът на яз. "Малко Шарково", Ямболското и Старозагорското поле. Числеността му за 1990 г. се оценява на не повече от 30–50 двойки за 1997 г. – 30–60 двойки, а през 2004 г. – до 180–220 двойки. Според други оценки общата численост е 220–270 гнездещи двойки. **Местообитания.** Разнообразни влажни зони (включително влажни ливади, блата, торфища), към които проявява силно изразена привързаност. В България често гнезди в обработваеми площи, най-често засети с пшеница. Извън размножителния сезон връзката с влажните зони значително отслабва. **Биология.** Гнезди поединично или в разредени колонии. Мигрира поединично или по двойки, особено през есента, понякога формира малки ята с други ястребови птици при пресичане на големи водни площи. Храни се с яйца и малки на наземно гнездящи птици, гризачи, малки зайци, гущери, едри насекоми. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU C, ЗБР-III; международен: IUCN, слабо засегнат, ДП-I, БеК-II, CITES-II, БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 130-380 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (A) – $100\% \geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A404 Кръстат царски орел (*Aquila heliaca*) **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. В началото на XX в. е широко разпространен и оценен с численост 1824 двойки. През последните 20 години са регистрирани общо 19 сигурни гнездови находища, които попадат в 3 физико-географски

области: Средногорие, Родопи и Среднотунджанско поречие. **Местообитания.** Предимно крайнини на широколистни и иглолистни гори, ливади или пасища, но винаги в близост до течаща вода на разстояние до 300–350 m. Биология. Размножителният период настъпва през март с укрепване на старото или строеж на ново гнездо, със синхронни полети на двойката. През първата половина на април снася 2, рядко 1 или 3–4 яйца. Малките излитат от гнездата в края на юли и началото на август. Основен компонент в храната е лалугерът. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR; ЗБ–II, III; международен: IUCN-VU, ECS-спес 1, рядък; ДП-I; Бек-II; CITES-I; БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-2 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (A) – $100\% \geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A094 Орел рибар (*Pandion haliaetus*) **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. В миналото са известни 31 находища от гнездовия период като общо в страната "са се задържали" около 10–20 двойки. Сега се среща в ограничен и непостоянен брой находища. Има данни за 3 случая за сигурно (яз. "Ивайловград", яз. "Пясъчник", рибарници "Алеко Константиново") и 5 – за твърде вероятно гнездене (при с. Хаджидимово, микроязовир при с. Брезово, Пловдивско, яз. "Асеновци", Сливенско, яз. "Тича" и о. Белене. Общата численост на вида в страната се оценява на 3–6 и 10 гнездещи двойки. **Местообитания.** Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. **Биология.** В България е непроучена. Размножаването започва от 3–6 годишна възраст. Гнезди единично. Използва главно дървета, в някои случаи скали, както и изкуствени съоръжения (включително стълбове на високоволтови линии). Снася 2–3 яйца от втората половина на април до началото на май. Инкубационният период е 34–40 дни. До есенната миграция младите птици са свързани с възрастните. Мигрира на широк фронт. Храни се изключително с риба. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR. ЗБР-III; международен: IUCN – уязвим, CITES-I, ECS-спес 1, рядък; ДП-I; Бек-II; БоК-I, II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1 гнездяща двойка и 1 преминаващ индивид, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A429 Сирийски (градински) пъстър кълвач (*Picoides(Dendrocopos) syriacus Hemprich & Ehrenberg, 1833*).

Разпространение в България: Обитава(среща се на) ниски н. в.(обикновено под 1000 m н. в.) по цялата територия на страната. **Местообитания:** Най-вече в населени места и на други антропогенизирани територии с наличието на възрастна и средновъзрастна дървесна

растителност в тях, а също в гори(както с естествен, така и с изкуствен произход), храсталачни територии с наличие в тях на възрастна и средновъзрастна дървесна растителност и разстроени, т. е. силно проредени гори, овощни градини, паркове, в т. ч. и вътрешноградски(Кючуков, 1995, 2000а, 2001а,б, 2002), вилни зони и пр. **Характер на пребиваване:** Постоянен вид. **Хранене** Основно насекоми, а през есенно-зимния период и плодове(с месести ядки) и семена.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 94-380 гнездящи двойки, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A034 Бяла лопатарка (*Platalea leucorodia*) Разпространение и численост в България.

Гнездещо-прелетен и преминаващ, по изключение зимуващ вид. В миналото е съобщен само за водоемите край Дунав, Софийското поле и в Стралджанското блато, а през 1938 г. е гнездил в Мандренското езеро. Към средата на XX в. известен само от ез. Сребърна. Докъм 80-те години на XX в. гнезди по Дунавското и Черноморското крайбрежие, но през размножителния период се е срещал и в блата в Софийско, Самоковско, Стралджанско блато, блатото при с. Попина (Силистренско), с. Ген. Колево (Варненско), местн. Пода (Бургаско), дунавския о. Цибър, Карнобатско и др. През 1992 г. гнезди (няколко десетки дв.) на остров Цибър. През 1998–2001 г. гнездови колонии има на о. Белене (5–15 гнездещи двойки), Вардим (2 до няколко десетки гнездещи двойки), яз. "Горни Дъбник" (3 двойки). През 2004 г. 10 двойки са гнездили в смесена колония с чапли на о. Голям Близнак при км. 777 (Т. Мичев, устно съобщ.). Най-голяма концентрация на гнездовата популация има в Бургаска и Плевенска област. Общата численост в страната възлиза на 50–70, 100–110, 105, 100–120, 80–150 гнездещи двойки. **Местообитания.** Плитки и обширни езера и блата, речни разливи в равнини и низини, устия на реки; след размножителния период – разнообразни влажни зони, включително свръхсолени водоеми. **Биология.** Гнезди в смесени колонии, разположени в тръстикови масиви или на бели тополи и бели върби. В северната част на ареала и у нас снася от април до юли по 3–4 (до 7) яйца, които женската мъти 24–25 дни. Малките напускат гнездото на 45–50 дни. Смъртността на малките в гнездата е до 17,2%. Полова зрялост достигат на 3–4 години. Храна: водни бръмбари и техните ларви, водни кончета, ручейници, скакалци, двукрили и други насекоми, дребни мекотели, ракообразни, червеи, включително пиявици, жаби, дребни риби, водорасли, зелени части от висши водни растения. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR. ЗБР-II, III (I); международен: IUCN, CITES-II, ECS-spec 2, застрашен, ДП-I, БеК-II, БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 10 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A097 Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*) Разпространение и численост в България.

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. В края на XIX в. е известно само едно гнездово находище до Ямбол (Reiser, 1894). По-късно единични птици или двойки са установени и в

Софийска, Ловешка, Разградска и Варненска област. През последните 25 години е установяван да гнезди при Дуранкулак, Шабла, Калиакра, Добруджа и в Дунавската ранина (основно Златията) Нови гнездови колонии са установени по долината на Арда и Светиийски възвишения, където 1–4 двойки гнездят ежегодно през периода 1998–2004 г. Общата гнездова численост в страната се оценява на 150–250 двойки според други оценки – 160–200 двойки. Посочените данни са явно завишени, тъй като през 2005 и 2006 г. при целенасочено търсене в цялата страната е намерена само една гнездеща двойка (Е. Тодоров – устно съобщ.). **Местообитания.** Открити пространства край селскостопански площи, полезащитни пояси и други горски насаждения. **Биология.** Гнезди колониално от средата на май в полезащитни пояси от акация, ясен и др. Използва стари гнезда на свраки и на посевни врани. Пълното мътило е от 3–4 яйца. Малките излитат след 26–28 дни. Мигрира от края на април и началото на май. Есенният прелет е през втората половина на септември до началото на октомври, като в Европа единствено над Бургас се наблюдават концентрации (до 3110 птици през 1989 г. с дневен максимум 1200 индивида на 20.09.1998). Хранителният спектър включва основно попови прасета, водни кончета, скакалци, бръмбари, гущери, дребни бозайници. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR E; ЗБР-III; международен: CITES-II, ECS-spec 3, застрашен; БеК-II; БоК-II, II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 300–700 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (A) – $100\% \geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (A) – отлична стойност.

- A068 Малък нирец (*Mergus albellus*) **Разпространение и численост.** Гнезди в северните части на Скандинавия полуостров и Азия. Зимува в останалата част на Европа (включително и в България), южните части на Азия- Китай, Япония и Иран. **Местообитания.** В България е представен с не много голяма численост – основно край езерата по Дунавското и Черноморското крайбрежие. Обитава езера и реки в тундрата и тайгата. **Биология.** Обществена птица. Живее на малки групи, с изключение на периода на мътене. Социален вид е и може да живее в група и с други видове патици. Храни се предимно с животинска храна, дребни безгръбначни, риби до 6 cm дължина, водни насекоми, много малък дял от диетата и заема растителната храна. Обикновено търси храна в плитките води, деном. Прави гнездото си в хралупи на дървета. Чифтосва се март-април. Гнезди май-юни и мъти около 4 седмици. Гнезди край езера, заобиколени от гори. Снася 5–11 кремави яйца. Мъти само женската в продължение на 26–28 дни. Майката сама отглежда малките. Малките се излюпват достатъчно развити за да могат да се придвижват и хранят сами. Когато мъжкият изпълнява брачен танц, обикаля около женската и изправя кичура пера, който се намира над челото му. **Природозащитен статус:** в България: застрашен E; ЗБР-III; международен: незастрашен; БеК-II; БоК-II,.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1 индивид, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A038 Поен лебед (*Cygnus cygnus*) **Разпространение и численост в България.** Преминаващ и зимуващ основно около големите водоеми по Черноморското крайбрежие: Южното – (средно 68 и максимално 444) и Северното – (средно 138 и максимално 554). Във вътрешността на страната е по-малоброен; максималната установена численост за страната е 1107 индивида през 1997 г. Най-големи концентрации са установени около Мандренското езеро – над 1000 птици. Общата зимуваща популация се оценява на около 500 индивида. **Местообитания.** Крайбрежни бракични или солени езера, морски плитчини, орни земи, пасища. Биология. В България се храни предимно в зимни посеви в съседство с големи незамръзващи водоеми, където ношува. **Природозащитен статус:** в България: застрашен вид EN D (2), ЗБР-III; международен: БеК-II; БоК-II, III.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 12 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в 33 е (B) – добра стойност.

- A031 Бял щъркел (*Ciconia ciconia* Linnaeus, 1758).

Разпространение в България: Наблюдава се из цялата страна. **Гнездови местообитания:** Населени места и други антропогенно засегнати със застрояване територии, и особено такива, в близост до влажни зони. **Хранителни местообитания:** Водоеми и влажни зони, открити територии. **Характер на пребиваване:** Прелетен (гнездещ прелетник) и преминаващ. **Хранене:** Влечуги, земноводни, риба, птици, бозайници и не на последно място – насекоми и др. безгръбначни.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида е представена от 22 гнездящи двойки и 3900-4800 преминаващи индивида. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (C) $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (B) добра стойност.

- A030 Черен щъркел (*Ciconia nigra* Linnaeus, 1758).

Разпространение в България: Наблюдава се почти по цялата територия на страната. **Местообитание:** За разлика от белия щъркел, който живее в населени места и в други застроени територии, **черният щъркел** избягва човешкото присъствие – обитава извънселищни територии. Гнезди основно по непристъпни скални масиви, а, макар и рядко – и по едроразмерни дървета в гори. **Хранене:** Ловните територии са основно водни обекти – реки, рекички, потоци, езера, блатата, а по-рядко – и мочурливи места и влажни ливади с ниска тревна растителност. За разлика от белия щъркел, черният много по-често и то основно, се храни с риба. **Характер на пребиваване:** Прелетен(гнездещ прелетник) и преминаващ.

В Стандартния формуляр е отчетено, че зоната се посещава за размножаване от 120-160 индивида. Размерът и плътността на популацията на вида, съотнесени с популациите на цялата територия на страната се оценява на (B) $15\% \geq p > 2\%$. Цялостната оценка на стойността на обекта за опазването се оценява на (A) отлична стойност.

- A020 Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*) **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. В миналото гнездови колонии е имало по Дунавското и Черноморското крайбрежие и в Стралджанското блато. От средата на XX в. гнезди само в езерото Сребърна (през периода 1954–2005 г. между 29 и 128, средно 67 двойки). По време на миграцията и през зимата се среща по Черноморското крайбрежие и по-рядко във вътрешността на страната. В района на Бургаския залив между 10 август и 30 октомври са установени средно 226 мигриращи птици. През зимата е установен в най-голям брой в Бургаските езера (Мандренското езеро – 420 птици през януари 1997 г. и Вая – 323 птици през януари 1999 г.). **Местообитания.** Сладководни езера и блатата, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства; по време на миграции и зимуване – предимно крайбрежни бракични водоеми и на замръзващи язовири във вътрешността на страната. **Биология.** Гнезди в езера и блатата с обширни и труднодостъпни тръстикови масиви, обикновено от началото на февруари. При търсене на храна възрастните птици се отдалечават до 20–30 km от гнездовите колонии. Мътилото е от 1–5 яйца. Малките започват да летят през юли-август. Гнездовият успех в Сребърна е средно 0,84 малки/гн. дв. Храни се изключително с риба. **Природозащитен статус:** в България: критично застрашен CR [B1a+B2a+D], ЗБР-II, III; международен: IUCN – VU, ECS-спес 1, рядък; CITES-I; ДП-I; БеК-I; БоК-I, II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-7 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A019 Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*) **Разпространение и численост в България.** Сега е преминаващ и отчасти зимуващ; в миналото и гнездещ в две колонии – в Стралджанското блато (до 30-те години на XX в.) и Мандренското езеро (до около средата на XX в.). След 1985 г. са регистрирани два опита за гнездене в колонията на къдроглавите пеликани в езерото Сребърна, последният от които успешен. По време на миграцията се среща предимно по Черноморското крайбрежие, и по-рядко във вътрешността на страната. В района на Бургаския залив между 10 август и 30 октомври са установени средно 15 000 и максимално 20 000 мигриращи птици, като през последните години съществува тенденция към увеличение до 23 000 индивида. През зимата най-голям брой е установен в Бургаските езера (Мандренското езеро – 69 индивида през януари 1988 г. и Вая – 20 индивида през януари 2000 г.). **Местообитания.** Сладководни езера и блатата с обширни тръстикови масиви, язовири и микроязовири, рибарници и рибовъдни стопанства. През зимата – предимно крайбрежни бракични водоеми. **Биология.** Образува големи гнездови колонии в обширни и труднодостъпни тръстикови масиви в езера и делти на реки; мигрира на ята до около 4000 птици. Храни се изключително с риба. **Природозащитен статус:** в България: изчезнал EX, ЗБР-III; международен: ECS-спес 3, рядък; ДП-I; БеК-II; БоК-I, II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 1-4 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата

територия на страната е оценен с (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A002 Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*) **Разпространение в България.** Среща се по Черноморието, р. Дунав и други части на страната. **Хранене.** Риби, миди, ракообразни и други. **Характер на пребиваване:** Мигриращ, зимуващ и летуващ вид за България. **Природозащитен статус:** в България: ЗБР-III; международен: незастрашен; ДП-I; БеК-II; БоК-I, II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че гнездовият комплекс на местната популация на вида в зоната е представен от 6-15 индивида, като спрямо числеността на вида върху цялата територия на страната е оценен с (B) – 15% $\geq p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (B) – добра стойност.

- A060 Белоока потапница (*Aythya nyroca*). **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. В края на XIX в. е широко разпространен и многоброен, често по р. Дунав и Черноморското крайбрежие. От средата на XX в. се наблюдава спад в числеността. До средата на 90-те години са известни 20 гнездови находища с 100–150 двойки. При картиране през 1997 г. са установени 35 находища с 150–210 двойки. През 2002 г. е установено изчезването на 13 гнездови находища (от общо 35), но са установени нови 8, като са регистрирани общо 185 дв. Гнездовата популация варира от 150 до 230 двойки. През юни-август по р. Дунав са установявани струпвания до 3000 индивида. Рядък през зимата – от 0 до 70 птици, по-редовно зимуване се регистрира след 1996 г. **Местообитания.** Предимно по-плитки рибарници, блата и микроязовири с мозаечно разположена растителност или големи тръстикови масиви с малки водни огледала и канали, с полегати брегове и тинести плитчини и хидрофитна растителност. По време на миграции – разнообразни влажни зони. При зимуване – езера, язовири и малки морски заливи по Черноморското крайбрежие. **Биология.** Започва да гнезди през втората половина на май. Мъти в блатна растителност или на брега, непосредствено до водата. Снася 8–10 (5–14) яйца. Основно растителноядна, но се храни и с водни безгръбначни и ларви на насекоми. **Природозащитен статус:** в България: уязвим VU [A1c+B2a,b,c+V3a,b+C1+E], ЗБР-III; международен: IUCN-почти застрашен; ECS-спес 1, уязвим; ДП-I; БеК-III; БоК-II.

В Стандартния формуляр на е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 1 гнездяща двойка и 12 преминаващи индивида, като спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (C) – 2% $\geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

- A095 Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*) **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. В миналото с многобройни колонии, предимно в селища в Южна България. Към 1960 г. числеността рязко намалява, повечето от колонии изчезват. След 1985 г. гнезди главно в Родопите, долината на р. Русенски Лом, Източния Балкан, Сакар и Югозападна България. През 2005 г. вероятно са се наблюдавали само единични двойки, няма известни гнезда. Мигрира в неизвестна численост над цялата страна, след 2000 г. – предимно по Черноморието, възможно и в Източна България. Местообитания.

Скали и земни стени във вътрешността на страната, в миналото – и в населени места и крайречни стари дървета. Биология. Колониален вид, гнезди в ниши, площадки или кухни в сгради или дървета. След 1985 г. гнезди и поединично или с по няколко двойки. Долита през март-април, снася 4–5 яйца през май. Малките излитат юли–август. Прелет от средата на март до началото на май и от началото на август до средата на октомври. Храна - насекоми и дребни влечуги. Природозащитен статус: в България: критично застрашен CR; ЗБР-II, III; международен: IUCN – уязвим; ECS-спес 1, намалял; ДП-I; БеК-II; CITES-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр на е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 3 гнездящи двойки и 1-2 преминаващи индивида, като спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (А) – $100\% \geq p > 15\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (В) – добра стойност.

- A090 Голям креслив орел (*Aquila clanga*) Разпространение и численост в България. Преминаващ, зимуващ и вероятно гнезещ вид. В миналото сведения за единични гнезда без доказано размножаване има за гара Синдел, Кричим, селата Ярлово, Бухово, Елешница и Чурек, Софийско и Рила. Прелита по Черноморското крайбрежие, Пирин и Славянка, зимува в Камчийския лонгоз. След 1985 г. през гнездовия период е регистриран по Черноморското крайбрежие, Странджа (възможно гнездене през 1989 г.), Тракийската низина, Добруджа, Източните Родопи и Сакар, без доказателства за размножаване. В района на възможно гнездене през 1989 г. намерен мъртъв млад индивид. Мигрира редовно по Черноморието (Калиакра, Балчик, Албена, р. Камчия, Слънчев бряг, Атанасовско езеро, р. Ропотамо), при Котленска планина, Бяла река в Източните Родопи и др. Зимува около Шабленското и Дуранкулашкото езеро, р. Ропотамо, яз. "Овчарица" и др. Местообитания. Влажни зони с концентрации на водолюбива птици и високи дървета наоколо, заливни и други широколистни гори, брегове на водоеми, открити югоизточни склонове с възходящи въздушни течения по миграционния път. Биология. Липсват данни. В други страни гнезди на дървета. Снася 2 яйца, които мъти 42–44 дни. Храни се с дребни и средно едри гръбначни, насекоми, мърша. Природозащитен статус: в България: критично застрашен CR; ЗБР-II; III (I); международен: IUCN – уязвим; ECS-спес 1, застрашен; ДП-II; БеК-II; CITES-II; БоК-II.

В Стандартния формуляр на е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 1 индивид, като спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (С) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (В) – добра стойност.

- A104 Лещарка (*Bonasia bonasia*) **Разпространение в България:** У нас се среща в планините Рила, Пирин, Западни Родопи, Стара планина, Витоша, Осоговска планина, Беласица и Средна гора. **Храна и местообитания:** Храни се с реси на дървета, семена, пъпки и други зелени части на растенията, както и с плодчета и насекоми. Обитава широколистни, смесени и иглолистни гори в планините. **Гнездене:** Гнезди на земята в основата на храст или паднало дърво. Снася 6 – 12 яйца, има едно поколение годишно през периода април-юни. **Миграция и зимуване:** Постоянен вид. **Природозащитен статус в България:** Застрашен вид.

В Стандартния формуляр на е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 390 гнездящи двойки. Този брой гнездящи двойки, спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (В) – 15% $\geq$ $p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (А) – отлична стойност.

- A127 Сив жерав (*Grus grus*) **Разпространение и численост в България.** Сега е преминаващ и рядко зимуващ вид, който към края на XIX в. е гнездил по Дунавското крайбрежие и в блата във вътрешността. До първата половина на XX в. в гнездовия сезон е наблюдаван из цялата страна – Плевенско, Добричко, Варненско, Бургаско, Софийско, в Родопите, край Пловдив и др. Последните гнездови находища са бившето Баташко блато и Шабленското езеро, където е мътил до 1950 г. През пролетния прелет е регистриран в Софийско, Добричко, Пернишко, Силистренско, Хасковско, Кърджалийско, Бургаско, Варненско, Плевенско, Дуранкулашкото езеро. По време на есенната миграция през 1979–1983 г. между 10 август и 30 октомври в района на Бургаския залив са преминавали средно 1800 птици (макс. численост 4181 индивида през 1979 г.). Есенен прелет на ято от 20 индивида е регистриран през 1993 г. край Плевен. Числеността му е неизвестна. **Местообитания.** Обширни равнини в близост до водоеми, блата в предпланини и планини, ливади, мочурища. По време на прелет – по ливади, угари, ниви, оризища, речни разливи, горски поляни и др. Консервативен относно местата за стационариране при прелет. **Биология.** Наземно гнездец, моногамен, прелетен вид. Малките са гнездобегълци. Напролет се събират да токуват със сложни предсватбени танци. Женската снася 2 (1–3) яйца, които мъти 28–31 дни на смени с мъжкия. Младите достигат половата си зрялост на 4–6 година. За малките се грижат и двамата. Почти всеяден. **Природозащитен статус:** в България: **изчезнал ЕХ**; ЗБР-III, международен: ECS-Spec 1, уязвим; ДП - I, БеК-II, CITES-II, БоК-II.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 6-40 индивида, като спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (В) – 15% $\geq$ $p > 2\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (В) – добра стойност.

- A193 Речна рибарка (*Sterna hirundo*) **Разпространение и численост в България.** Гнездещо-прелетна и преминаваща. В началото на XX в. е гнездила с голяма численост по р. Дунав, по поречието на р. Марица, Поморие, Созопол, вероятно и край София. Основната популация след 80-те години е съсредоточена в Бургаските влажни зони, където гнезди върху изкуствени острови и платформи. Сега гнезди в 13 находища, по-важни от които са Атанасовско езеро, Поморийско езеро, ЗМ "Пода", Змийския остров, устието на р. Ропотамо, острови и блата на р. Дунав и някои от по-големите вътрешни реки. В ез. Сребърна през 2001-2004 г. са гнездели 31 двойки. Две находища са нови – окислителните езера на "ЛУКОЙЛ" край Бургас (през 2003–2006 г. – 160–222 гнездещи двойки) и опашката на яз. "Порой", Бургаско (2003–2005 г. – 12–24 гнездещи двойки) (К. Бедев, непубл. данни). Гнездовата популация в България е оценена на максимум 500–540 двойки. Според други оценки тя е между 700–1500 двойки. **Местообитания.** Разнообразни сладководни, бракични и свръхсолени естествени и изкуствени влажни зони. **Биология.** Гнезди в самостоятелни или в смесени колонии с малката белочела рибарка, кафявокрилия огърличник, саблеклюна, черноглавата и речната чайка. Гнездото е разположено в трапчинка на земята оформено с

миди, водорасли и треви. Храни се с риба, скариди, насекоми. **Природозащитен статус:** в България: застрашен вид EN.

В Стандартния формуляр е отчетено, че местната популация на вида в ЗЗ е представена от 27 индивида, като спрямо числеността на вида в страната, е оценен на (C) – $2\% \geq p > 0\%$. Цялостната оценка на възможностите за опазване на вида в ЗЗ е (C) – значима стойност.

5. Описание и анализ на вероятността и степента на въздействие на елементите на проекта за ОУП върху предмета и целите на опазване на защитените зони.

5.1 Описание и анализ на въздействието на ОУП за община Елена върху типовете природни местообитания и видовете, предмет на опазване в защитените зони, степен на въздействие.

За оценка на степента на въздействие на елементите на ОУП върху местообитанията и видовете, предмет на опазване в защитените зони е използвана 10-степенна скала на оценка, която позволява да се отчетат различните параметри на значимостта на едно въздействие, спрямо стандартните показатели за оценка на степента на въздействие. Степените на използваната скала на оценка са представени по – долу в Таблица No 5.1 и Таблица No 5.2.

Таблица № 5.1

Матрица за оценка степента на въздействие	
Степен	К р и т е р и и
0	Реализацията на проекта не оказва въздействие.
1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.
2	Реализацията на проекта може да предизвика временни отрицателни въздействия. Тук могат да се отнесат и въздействията с изцяло обратим характер непосредствено след преустановяването им.
3	Реализацията на проекта може да предизвика краткосрочни отрицателни въздействия. Тук могат да се отнесат и обратимите въздействие в по – дългосрочен план след преустановяването им.
4	Реализацията на проекта може да предизвика вторични отрицателни въздействия. Тук могат да се отнесат и средносрочните въздействия с период между 1 и 2 г, които при прилагане на стандартни превантивни мерки са в приемливи граници. Въздействията са до голяма степен обратими и без прилагане на специални възстановителни мероприятия.
5	Реализацията на проекта може да предизвика кумулативни отрицателни въздействия. Тук могат да се отнесат и дългосрочните въздействия с период над 2 г., които при прилагане на допълнително препоръчани превантивни и смекчаващи мерки са в приемливи граници. Въздействията са частично обратими без прилагане на специални възстановителни мероприятия.
6	Реализацията на проекта може да предизвика синергични въздействия. Тук могат да се отнесат и дългосрочните въздействия с период над 2 г, които при прилагане на допълнително препоръчани ограничителни мерки са допустими. Въздействията, без специални възстановителни мероприятия са слабо обратими.
7	Реализацията на проекта може да предизвика вторични, кумулативни, синергични отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсиращи мерки.
8	Реализацията на проекта може да предизвика значителни, вторични, кумулативни, синергични отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсиращи мерки.
9	Реализацията на проекта предизвиква значителни, средносрочни или дългосрочни/постоянни

	отрицателни въздействия. Въздействието може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсиращи мерки.
10	Реализацията на проекта предизвиква значително и постоянно/необратимо отрицателно въздействие. Въздействието не може да бъде премахнато чрез смекчаващи/компенсиращи мерки.

При прилагането на изнесената по – горе матрица могат да бъдат диференцирани 5 прага на въздействие:

Таблица № 5.2

Степен	Критерии
0	Реализацията на проекта не оказва въздействие.
От 1 до 3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията;
От 4 до 6	Средно по степен въздействие, което е необходимо да се отчете в комбинация с други фактори и да се препоръчат мерки за намаляване, ограничаване или премахване;
От 7 до 9	Значително въздействие, което е необходимо да бъде премахнато чрез избор на алтернативи или прилагане на смекчаващи и компенсаторни мерки.
10	Реализацията на проекта предизвиква значително и постоянно/необратимо отрицателно въздействие, което не може да бъде премахнато или сведено до допустимо чрез смекчаващи/компенсаторни мерки. При тази степен на въздействие се прилага нулевата алтернатива.

5.1.1 Очаквани влияния и степен на въздействие върху местообитанията, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”.

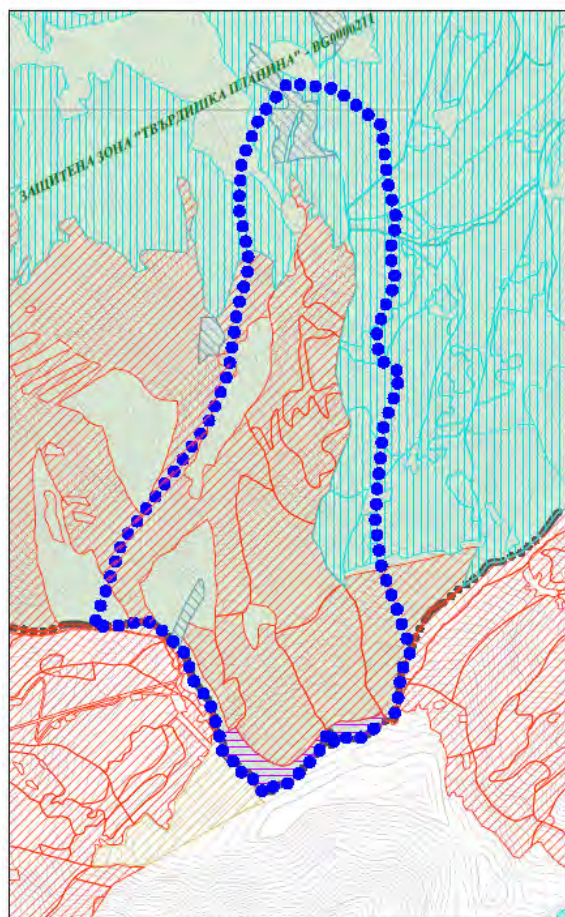
Оценката на степента на въздействие върху природните местообитания (по Дир. 92/43/ЕИО) в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река” на ОУП на община Елена се основава на влиянието върху всеки от критериите за Благоприятен природозащитен (консервационен) статус – площ на местообитанията в съответната зона (където има специфични по-малки по площ, но важни местообитания се отчитат отделно), качество на местообитанията (структурни и функционални параметри), бъдещи перспективи (заплахи и влияния), отделно се отчитат и други структурни и функционални параметри, като общата функционална роля на съответната зона за свързаността на мрежата – географска свързаност. Съгласно дефиницията за „Благоприятен консервационен статус” определена с Член 1(д) на Директивата за хабитатите (92/43/ЕИО), консервационния статус на едно природно местообитание се счита за „благоприятен”, ако:

- неговото естествено разпространение (ареал), както и площите, които то покрива в границите на това разпространение, са постоянни или се разширяват, и
- съществуват необходимите структура и функции за дългосрочното му поддържане и е вероятно да продължат да съществуват в обозримо бъдеще, и
- консервационния статус на характерните за него видове е благоприятен, в съответствие с определението за консервационен статус на вид.

В случая, на база направената характеристика на разпространените растителни съобщества в района на общината и предвид характеристиките на ОУПО и най-вече факта, че новопредвидените устройствени зони не засягат границите на защитена зона „Златаришка река“ BG0000280, в резултат от цялостната реализация на плана не се очаква да настъпи каквато и да било пряка загуба и фрагментация или други подобни въздействия в границите

местообитания, които са предмет на опазване в защитената зона. Не могат да се очакват и съществени косвени въздействия.

Що се отнася до 33 „Твърдишка планина“ BG0000211, вследствие реализацията на потенциалната ски зона се засягат някои растителни местообитания, показани на следващата фигура.

хабитат 9130 151,4 ха - площ, попадаща в територията с допустима промяна на предназначението за еко, планински и зимен туризъм	
хабитат 9150 65,8 ха - площ, попадаща в територията с допустима промяна на предназначението за еко, планински и зимен туризъм	
хабитат 9180 6,8 ха - площ, попадаща в територията с допустима промяна на предназначението за еко, планински и зимен туризъм	
хабитат 9110 7,2 ха - площ, попадаща в територията с допустима промяна на предназначението за еко, планински и зимен туризъм	
хабитат 4060 0 ха - площ, попадаща в територията с допустима промяна на предназначението за еко, планински и зимен туризъм	
ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ С ДОПУСТИМА ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО ЗА ЕКО, ПЛАНИНСКИ И ЗИМЕН ТУРИЗЪМ (според ОУП на община Елена) - обща площ 266 ха; допуска се промяна на предназначението за макс. 5% от общата площ	

Съгласно информацията от Стандартния формуляр, местообитание 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum* е развито на площ от 3733,82 ха, от които 151,4 ха попадат в обхвата на зоната за допустима промяна на предназначението или това се равнява на 4,05% от общата площ на местообитанието.

Местообитание 9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*) е развито в защитената зона на площ от 7220,46 ха, от които 65,8 ха попадат в обхвата на зоната за допустима промяна на предназначението, което се равнява на 0,91% от общата площ на местообитанието.

Местообитание 9180* Смесени гори от съюза *Tilio – Acerion* върху сипеи и стръмни склонове е развито на площ от 1111,25 ха, от които 6,8 ха попадат в обхвата на зоната за допустима промяна на предназначението или това се равнява на 0,61% от общата площ на местообитанието.

Местообитание 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum* е развито на площ от 30,91 ха от които 7,2 ха попадат в обхвата на зоната за допустима промяна на предназначението или това се равнява на 23,3% от общата площ на местообитанието.

Съгласно предвижданията на ОУП, от предложената за допустима промяна на предназначението площ от 266 ха, едва 5% се предвиждат за реално усвояване, което се равнява на 13,3 ха, което от своя страна значително ограничава площта на засягане на посочените по-горе местообитания. Възможно е да се прояви фрагментация на местообитание 9130, поради което се препоръчва в процеса на бъдещото подробно проектиране да се използват предимствено съществуващи горски пътища и пътеки, попадащи в обхвата на това местообитание.

Посоченото по-горе показва, че на практика значително отрицателно влияние, породено от потенциални площни загуби може да се очаква само върху местообитание 9110, поради което се предлага мярката при бъдещо изграждане на ски-зона съоръженията да се проектират така, че да не засягат това местообитание.

Що се отнася до определените с ОУП Смесени многофункционални зони, разположени върху урбанизирани, но незастроени терени- УЗ Смф2 югозападно и североизточно от с.Каменари засягат местообитание 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii на обща площ от 13,17 дка. или 3,07% от общата площ на местообитанието в зоната. Смф2 северозападно от с.Светославци засяга 4,115 дка или 0.77% от площта на местообитание 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове.

На тази база се въвеждат и следните мерки към реализацията на предвижданията на плана:

- Бъдещо застрояване в урбанизираната, но незастроена част от терените югозападно и североизточно от с.Каменари, определени като УЗ Смф2 да се проведе така, че да не засяга местообитание 8230.
- Бъдещо застрояване в урбанизираната, но незастроена част от терена северозападно от с.Светославци, определена като УЗ Смф2 да се проведе така, че да не засяга местообитание 8220.

Оценката на влиянието и въздействието от реализацията на ОУП върху всички местообитания, включени в предмета на опазване на 33 BG0000211 „Твърдишка планина” и 33 BG0000280 „Златаришка река” са представени в следващите таблици:

Таблица № 5.1.1

Очаквано въздействие върху местообитанията предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река”													
Хабитат (код)	Начин на въздействие		Времетраене		Продължителност			Кум. ефект	Вид на въздействието		Критерий, по който се въздейства		
	Пряко	Непряко	Временно	Постоянно	Краткотрайно	Среднотрайно	Дълготрайно		Отр.	Полож.	Загуба на площ (%)	Качество	Перспективи
3260	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8210	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9180*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91G0*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91M0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91S0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91E0*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Таблица № 5.1.2

Очаквано въздействие върху местообитанията предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“													
Хабитат (код)	Начин на въздействие		Времетраене		Продължителност			Кум. ефект	Вид на въздействието		Критерий, по който се въздейства		
	Пряко	Непряко	Временно	Постоянно	Краткотрайно	Среднотрайно	Дълготрайно		Отр.	Полож.	Загуба на площ (%)	Качество	Перспективи
4060	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6210*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
62A0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8220	5	0	0	5	0	0	5	0	5	0	5	0	0
8230	5	0	0	5	0	0	5	5	5	0	5	0	0
8310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9110	5	0	0	5	0	0	5	5	5	0	7	0	0
9130	3	0	0	3	0	0	3	2	3	0	3	0	0
9150	3	0	0	3	0	0	3	2	3	0	3	0	0
9170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9180*	2	0	0	2	0	0	2	2	2	0	1	0	0
9530*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91AA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91E0*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91G0*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91M0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

5.1.2 Очаквани влияния и степен на въздействие върху ихтиофауната, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“

Реализацията на разглеждания ОУПО не е свързана със заустване на непречистени отпадъчни води. При спазване на нормативните изисквания за третиране на отпадъците, не се очаква въздействие от реализацията на ОУПО върху местообитанията и популацията на видовете риби, предмет на опазване.

Обобщеното въздействие върху **рибите**, включени в предмета на опазване съответно на **33 BG0000280 „Златаришка река“** и **33 BG0000211 „Твърдишка планина“**, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представена в **Таблица №5.2.1** и в **Таблица №5.2.2**, е както следва:

Таблица № 5.2.1

РИБИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река“			
Вид			Оценка за степента на въздействие
Черна (балканска) мряна	<i>Barbus meridionalis</i>	0	Липсва въздействие.
Европейска горчивка	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	0	Липсва въздействие.
Обикновен щипок	<i>Cobitis taenia</i>	0	Липсва въздействие.
Балкански щипок	<i>Sabanejewia aurata</i>	0	Липсва въздействие.

Таблица № 5.2.2

РИБИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000211 “Твърдишка планина“			
Вид			Оценка за степента на въздействие
Черна (балканска) мряна	<i>Barbus meridionalis</i>	0	Липсва въздействие.
Маришка мряна	<i>Barbus plebejus</i>	0	Липсва въздействие.
Европейска горчивка	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	0	Липсва въздействие.
Балканска кротушка	<i>Gobio kessleri</i>	0	Липсва въздействие.
Главоч	<i>Cottus gobio</i>	0	Липсва въздействие.
Балкански щипок	<i>Sabanejewia aurata</i>	0	Липсва въздействие.

5.1.3 Очаквани влияния и степен на въздействие върху херпетофауната, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“.

Клас Земноводни (Amphibia):

Новопроектираните устройствени зони не засягат потенциални или ефективно заети местообитания на видовете земноводни, предмет на опазване в двете защитени зони.

Реализацията на разглеждания ОУПО не е свързана със заустването на непречистени отпадъчни води. При спазване на нормативните изисквания за третиране на отпадъците, не се очаква въздействие от реализацията на ОУПО върху местообитанията и популацията на видовете земноводни, предмет на опазване в защитените зони.

Що се отнася до горската територия с допустима промяна на предназначението – в обхвата ѝ попадат площи, определени като слабопригодни и пригодни местообитания на жълтокоремната бумка. Общата площ на местообитанието ѝ в зоната е 10254,69 ха като това означава, че при реализацията на бъдещи инвестиционни намерения ще се засегне незначителна площ от пригодни местообитания на вида, а оптимални местообитания няма да бъдат засегнати.

Същото се отнася и за голям гребенест тритон, местообитанията на който възлизат на 12418.13ха.

Обобщеното въздействие върху **земноводните**, включени в предмета на опазване съответно на 33 BG0000280 „Златаришка река“ и 33 BG0000211 „Твърдишка планина“, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представена в **Таблица №5.3.1** и в **Таблица №5.3.2**, е както следва:

Таблица № 5.3.1

ЗЕМНОВОДНИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО., предмет на опазване в 33 BG0000280 “Златаришка река“			
Вид			Оценка за степента на въздействие
Жълтокоремна бумка	<i>Bombina variegata</i>	0	Липсва въздействие.
Червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i>	0	Липсва въздействие.
Голям гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i>	0	Липсва въздействие.

Таблица № 5.3.2

ЗЕМНОВОДНИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, , предмет на опазване в 33 BG0000211 “Твърдишка планина“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Жълтокоремна бумка	<i>Bombina variegata</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията
Голям гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията

Клас Влечуги (Reptilia):

Новопроектираните устройствени зони и режими в ОУП не са определени като оптимални потенциални местообитания на видовете от херпетофауната *E. orbicularis*, *T. graeca*, *E. sauromates*. Не се засягат ефективно заети местообитания. Не се очаква въздействие, което да доведе до промяна на ПС на видовете в рамките на 33. Не се получава разделяне на потенциални местообитания.

По отношение на шипоопашата костенурка (*T.hermanni*) част от определените като Смф2 устройствени зони, които въпреки че съгласно КВС са урбанизирани територии, но понастоящем са незастроени, засягат ефективно заето местообитание (общо местообитание) на вида. Това се отнася за Смф2 северозападно от с.Светославци, южно от с.Крумчевци, южно и западно от с.Палици и до м.Горска махала както и за части от Земеделските земи с допустима промяна на предназначението североизточно от с.Майско. Общата площ на засегнатото местообитание възлиза на около 110 дка или 0,4% от площта на местообитанието в 33 BG0000211 „ТВЪРДИШКА ПЛАНИНА“. Предвид факта, че въпреки липсата на застрояване тези терени са урбанизирани, вероятността от регистрация на вида в тях е много малка, респективно въздействието може да се оцени като незначително. В допълнение към това, урбанизираните по КВС терени в границите на зоната са определени като „увердени“ в картите, изготвени по проекта за Картиране на местообитанията, *Обособена позиция 3: Картиране и определяне природозащитното състояние на земноводни и влечуги.*

Земеделските земи с допустима промяна на предназначението, разположени североизточно от с.Майско засягат незначителни площи от потенциално местообитание на *E. suromates*. Предвид местоположението на тези земи в непосредствена близост до населеното място, и факта, че са епизодично обработваеми не предполага влошаване на ПС на вида в зоната при евентуална промяна на предназначението на тези земи и бъдеща реализация на инвестиционни предложения в тях.

Обобщеното въздействие върху **влечугите**, включени в предмета на опазване съответно на **33 BG0000280 „Златаришка река“** и **33 BG0000211 „Твърдишка планина“**, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представена в **Таблица №5.4.1** и в **Таблица №5.4.2** и , е както следва:

Таблица № 5.4.1

ВЛЕЧУГИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i>	0	Липсва въздействие.
Шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i>	0	Липсва въздействие.
Шипоопашата костенурка	<i>Testudo hermanni</i>	0	Липсва въздействие.
Смок	<i>Elaphe sauromates</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.

Таблица № 5.4.2

ВЛЕЧУГИ, включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i>	0	Липсва въздействие.
Шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i>	0	Липсва въздействие.
Шипоопашата костенурка	<i>Testudo hermanni</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията
Смок	<i>Elaphe sauromates</i>	0	Липсва въздействие.

5.1.4 Очаквани влияния и степен на въздействие върху бозайниците, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“.

Разред Прилепи (Chiroptera):

По отношение видовете прилепи, предмет на опазване по Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, може да се направи изводът, че в обхвата на новопроектираните устройствени зони и режими е много малко вероятно видовете да се срещнат при ловуване. Не се засягат летни или зимни убежища, както и ефективно заети местообитания, тъй като такива отсъстват в обхвата на новопроектираните устройствени зони. Реализирането на дейности в тях няма да доведе до трайна промяна на естествените характеристики и общата площ на потенциалните ловни местообитания на вида в 33. Дейностите в устройствените зони не засягат убежища и са без пряко въздействие върху индивидите. Устройствозните зони и режими в плана не могат да бъдат считани за фактор, предизвикващ функционална фрагментация на местообитанията. Пространствената фрагментация е с незначително въздействие и няма да предизвика структурни промени в популацията. Не се прекъсват трайно характерни ландшафтни елементи, използвани от видовете прилепи по време на миграции в зоните.

Възможни са слаби косвени въздействия върху потенциални местообитания от реализацията на устройствена зона 1Жм1 в землището на С. Костел, от шумово и светлинно замърсяване върху популациите на Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*, Schreber), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteini*) поради близостта ѝ до границите на 33.

Обобщеното въздействие върху **прилепите**, включени в предмета на опазване на **ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина“**, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, е както следва:

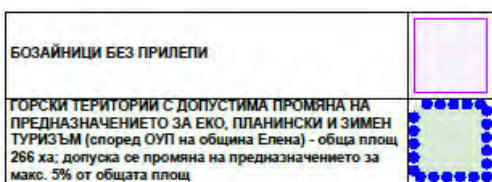
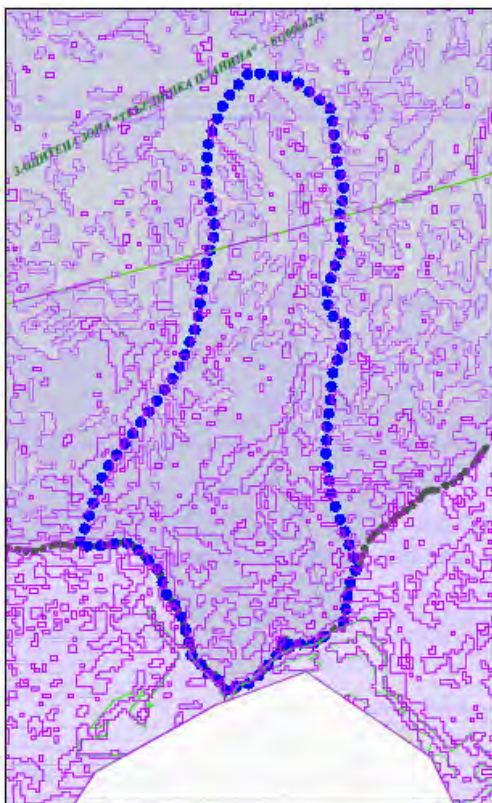
Таблица № 5.5.1

ПРИЛЕПИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 “Твърдишка планина“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Широкоух прилеп	<i>Barbastella barbastellus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.
Малък подковонос	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.
Голям нощник	<i>Myotis myotis</i>	0	Липсва въздействие
Голям подковонос	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.
Дългокрил прилеп	<i>Miniopterus schreibersi</i>	0	Липсва въздействие
Дългопръст нощник	<i>Myotis capaccinni</i>	0	Липсва въздействие
Остроух нощник	<i>Myotis blythii</i>	0	Липсва въздействие
Средиземноморски подковонос	<i>Rhinolophus blasii</i>	0	Липсва въздействие
Трицветен нощник	<i>Myotis emarginatus</i>	0	Липсва въздействие
Южен подковонос	<i>Rhinolophus euryale</i>	0	Липсва въздействие
Дългоух нощник	<i>Myotis bechsteini</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие.

Бозайници (без прилепи):

Не се очаква реализацията на предвижданията на плана да се отразят негативно на потенциалните или ефективно заети местообитания на видовете видра, хомяк и лалугер в ЗЗ или на популациите им в района.

По отношение на вида пъстър пор (*V.peregusna*) част от определените като Смф2 устройствени зони, които въпреки че съгласно КВС са урбанизирани територии, но понастоящем са незастроени, засягат ефективно заето местообитание на вида. Това се отнася за Смф2 северозападно от с.Светославци, южно от с.Крумчевци, южно и източно от с.Палици и западно от с.Майско както и за части от Земеделските земи с допустима промяна на предназначението североизточно от с.Майско. Общата площ на засегнатото местообитание възлиза на около 120 дка или 0,18% от площта на местообитанието в ЗЗ BG0000211 „ТВЪРДИШКА ПЛАНИНА“. Предвид факта, че въпреки липсата на застрояване в някои от тях тези терени са урбанизирани или разположени в близост до населени места, вероятността от регистрация на вида в тях е много малка, респективно въздействието може да се оцени като незначително.

На фигурата в ляво е показано разпространението на оптималните местообитания на видовете европейски вълк и кафява мечка.

Съгласно данните от картирането на „Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи“ общата площ на подходящите нефрагментирани местообитания на вълка възлизат на 22 802 ха., което означава, че при евентуална бъдеща промяна на предназначението ще бъдат засегнати пряко 13,3 ха или 0,058% от тези местообитания. Съгласно информация от доклада по тази Обособена позиция, местоположението на територията с допустима промяна на предназначението се намира в непосредствена близост и частично съвпада с територия, в която се развива горскостопанска дейност, което на практика означава, че не се очаква увеличаване на фактора безпокойство, прогонване и други подобни увреждания.

Съгласно данните от картирането на „Обособена позиция 4: Картиране и определяне природозащитното състояние на бозайници, без прилепи“ общата площ на потенциалните местообитания на мечката възлизат на 12 500 ха., което означава, че при евентуална бъдеща

промяна на предназначението ще бъдат засегнати пряко 13,3 ха или 0,11% от тези местообитания.

Територията с допустима промяна на предназначението и евентуални бъдещи елементи в нея не предполагат бариерен ефект и прекъсване на биокоридори на вида кафява мечка.

Обобщеното въздействие върху **бозайници (без прилепи)**, включени в предмета на опазване съответно на **33 BG0000280 „Златаришка река“** и **33 BG0000211 „Твърдишка планина“**, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представена в *Таблица №5.6.1* и в *Таблица №5.6.2*, е както следва:

Таблица № 5.6.1

Бозайници (без прилепи), включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000280 „Златаришка река“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Видра	<i>Lutra lutra</i>	0	Липсва въздействие.
Европейски вълк	<i>Canis lupus</i>	0	Липсва въздействие.
Пъстър пор	<i>Vormela peregusna</i>	0	Липсва въздействие.
Добруджански среден хомяк	<i>Mesocricetus newtoni</i>	0	Липсва въздействие.

Таблица № 5.6.2

Бозайници (без прилени), включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Видра	<i>Lutra lutra</i>	0	Липсва въздействие.
Европейски вълк	<i>Canis lupus</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията
Пъстър пор	<i>Vormela peregusna</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията
Лалугер	<i>Spermophilus citellus</i>	0	Липсва въздействие.
Кафява мечка	<i>Ursus arctos</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията

5.1.5 Очаквани влияния и степен на въздействие върху безгръбначните животни, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“.

Клас Ракообразни (Crustacea):

Реализацията на разглеждания ОУПО не е свързана със заустване на непречистени отпадъчни води. При спазване на нормативните изисквания за третиране на отпадъците, не се очаква въздействие от реализацията на ОУПО върху местообитанията и популацията на видовете ручеен рак и бисерна мида в защитените зони.

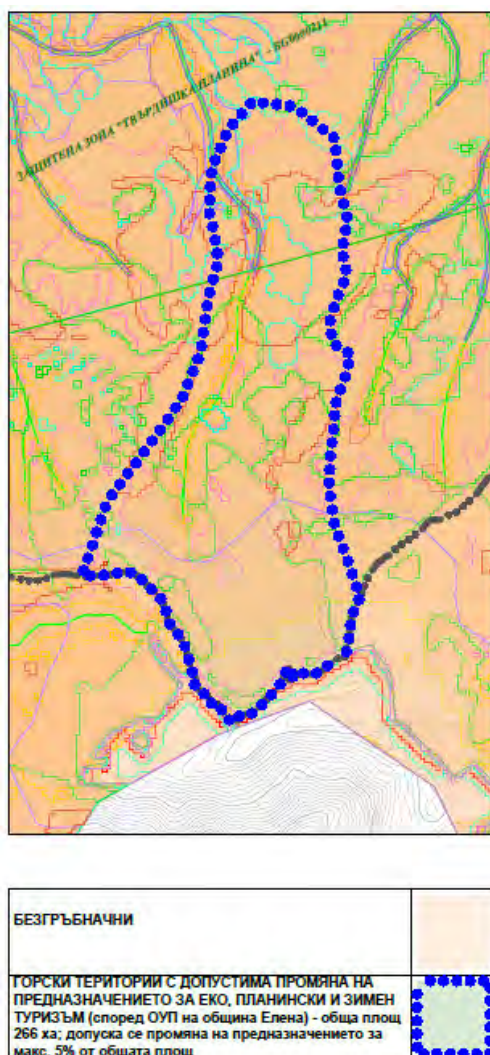
Клас Насекоми (Insecta):

Новопроектираните УЗ в ОУПО в близост до 33 не са определени като потенциални местообитания и следователно не може да се очакват преки или косвени въздействия върху видовете безгръбначни, предмет на опазване в 33.

Част от урбанизираните според КВС, но незастроени терени, определени с ОУП като Смф2 засягат потенциални местообитания на *E. aurinia*, (Смф2 до м.Горска махала, източно от с.Палици, както и Смф2, южно и източно от селото, Смф2 южно от с. Крумчевци, Смф2 западно от с. Майско), и на *C. quadripunctaria*, *C. heros*, *E. aurinia*, *L. cervus* (Смф2 южно и източно от с. Палици и Смф2 северозападно от с. Светославци). Предвид факта, че се касае за урбанизирани (макар и не напълно застроени) терени въздействието върху видовете се оценява като незначително.

В подкрепа на горното, в картите, изготвени по *Обособена позиция 1: Картиране и определяне природозащитното състояние на безгръбначни животни урбанизираните според КВС територии са определени като „увредени“ за описаните по-горе видове.*

Територията определена с режим за допустима бъдеща промяна на предназначението е определена като потенциално местообитание на видовете алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *C. quadripunctaria*, бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*) и буков сечко (*Morimus funereus*). (вж. фигурата по-долу).

Фиг.№3 Разпространение на безгръбначни в обхвата на територия с режим на допустима промяна

Анализът на потенциалното косвено въздействие вследствие загуба на местообитания показва следното:

— по отношение вида алпийска розалия – резултатите по проект Картиране и определяне природозащитното състояние на безгръбначни животни показват, че общата площ на подходящите местообитания на вида възлиза на 16017.31 ха или вследствие бъдеща реализация на инвестиционни намерения ще бъдат засегнати 0,08% от тях.

— по отношение *C. Quadripunctaria*, общата площ на потенциалните местообитания е 27 238.12 ха или вследствие бъдеща реализация на инвестиционни намерения ще бъдат засегнати 0,048% от тях.

— по отношение на вида бръмбар рогач - общата площ на подходящите местообитания е 6983.23 ха или вследствие бъдеща реализация на инвестиционни намерения ще бъдат засегнати 0,19% от тях.

— по отношение вида Обикновен паракалоптенус - общата площ на потенциалните местообитания е 2556.91 ха или вследствие бъдеща реализация на инвестиционни намерения ще бъдат засегнати 0,52% от тях.

— по отношение вида буков сечко – общата площ на подходящите местообитания е 26031.61 ха или вследствие бъдеща реализация на инвестиционни намерения ще бъдат засегнати 0,05% от тях.

Видно от казаното до тук най-голям косвен ефект вследствие площна загуба на местообитание се очаква да има върху вида обикновен паракалоптенус.

Важно е да се има предвид, че бъдещите дейности в територията с допустима промяна на предназначението няма да я превърнат в „територия с влошено качество“, която за видовете насекоми по-горе включва опожарени територии, открити рудници и кариери, населени места, ерозирали участъци.

Обобщеното въздействие върху **безгръбначни**, включени в предмета на опазване съответно на **ЗЗ BG0000280 „Златаришка река“** и **ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина“**, съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представена в Таблица №5.7.1 и в Таблица №5.7.2, е както следва:

Таблица № 5.7.1

БЕЗГРЪБНАЧНИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в ЗЗ BG0000280 „Златаришка река“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Бисерна мида	<i>Unio crassus</i>)	0	Липсва въздействие.
Обикновен сечко	<i>Cerambyx cerdo</i>	0	Липсва въздействие.
Бръмбар рогач	<i>Lucanus cervus</i>	0	Липсва въздействие.
Буков сечко	<i>Morimus funereus</i>	0	Липсва въздействие.
Алпийска розалиа	<i>Rosalia alpina</i>	0	Липсва въздействие.
Ивичест теодоксус	<i>T. transversalis</i>	0	Липсва въздействие.

Таблица № 5.7.2

БЕЗГРЪБНАЧНИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина“			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Ручеен рак	<i>Austropotamobius torrentium</i>	0	Липсва въздействие.
Бисерна мида	<i>Unio crassus</i>	0	Липсва въздействие.
Обикновен сечко	<i>Cerambyx cerdo</i>	0	Липсва въздействие.
Бръмбар рогач	<i>Lucanus cervus</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Буков сечко	<i>Morimus funereus</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде

			избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Алпийска розалиа	<i>Rosalia alpina</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Полиоматус	<i>Polyommatus eroides</i>	0	Липсва въздействие.
	<i>C. quadripunctaria</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Обикновен паракалоптенус	<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Еуфидриас	<i>Euphydryas aurinia</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.
Кордулегастер	<i>C. heros</i>	3	Слабо въздействие, което може да бъде избегнато без прилагане на специални мерки освен спазване на най-добрите практики при строителството и експлоатацията.

5.1.6 Очаквани влияния и степен на въздействие върху птиците, предмет на опазване в 33 BG0002029 „Котленска планина”.

ОУПО не съдържа устройствени решения, разположени в близост до 33 „Котленска планина“ което означава, че не се очаква пряко въздействие върху популациите и местообитанията на видовете **птици**, предмет на опазване. Възможни са незначителни косвени въздействия съгласно матрицата за оценка на степента на въздействие, представени в Таблица № 5.8, както следва:

Таблица № 5.8

ПТИЦИ , включени в Приложение II на Директива 92/43/ЕИО, предмет на опазване в 33 BG0002029 „Котленска планина”			
Вид		Оценка за степента на въздействие	
Бухал	<i>Bubo bubo</i>	0	Липсва въздействие
Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	Липсва въздействие
Ливаден дърдавец	<i>Crex crex</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Сив кълвач	<i>Picus canus</i>	0	Липсва въздействие
Черен кълвач	<i>Dryocopus martius</i>	0	Липсва въздействие
Червеногърба свръчка	<i>Lanius collurio</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много

			слабо отрицателно въздействие
Среден пъстър кълвач	<i>Picoides medium</i>	0	Липсва въздействие
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	0	Липсва въздействие
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>	0	Липсва въздействие
Скален орел	<i>Aquila chrysaetos</i>	0	Липсва въздействие
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>	0	Липсва въздействие
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	0	Липсва въздействие
Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>	0	Липсва въздействие
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Орко	<i>Falco subbuteo</i>	0	Липсва въздействие
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>	0	Липсва въздействие
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i> <i>Linnaeus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Земеродно рибарче	<i>Alcedo atthis Linnaeus</i>	0	Липсва въздействие
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria Bechstein</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	0	Липсва въздействие
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>	0	Липсва въздействие
Червеногуша мухоловка	<i>Ficedula parva</i>	0	Липсва въздействие
Полубеловрета мухоловка	<i>Ficedula semitorquata</i>	0	Липсва въздействие
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Голям корморан	<i>Phalacrocorax carbo</i>	0	Липсва въздействие
Черен лешояд	<i>Aegypius monachus</i>	0	Липсва въздействие
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>	0	Липсва въздействие
Черна каня	<i>Milvus migrans</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Белоглав лешояд	<i>Gyps fulvus</i>	0	Липсва въздействие
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Тръстиков блатар	<i>Circus aeruginosus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Малък орел	<i>Hieraaetus pennatus</i>	0	Липсва въздействие
Степен блатар	<i>Circus macrourus</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Полски блатар	<i>Circus cyaneus Linnaeus</i>	0	Липсва въздействие
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>	0	Липсва въздействие
Малка бяла чапла	<i>Egretta garzetta</i>	0	Липсва въздействие
Ръждива чапла	<i>Ardeola purpurea</i>	0	Липсва въздействие
Сива чапла	<i>Ardeola cinerea</i>	0	Липсва въздействие
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>	0	Липсва въздействие
Малък воден бик	<i>Ixobrychus minutus</i>	0	Липсва въздействие
Ливаден блатар	<i>Circus pygargus Linnaeus</i>	0	Липсва въздействие

Кръстат орел	<i>Aquila heliaca</i>	0	Липсва въздействие
Орел рибар	<i>Pandion haliaetus</i>	0	Липсва въздействие
Сирийски пъстър кълвач	<i>Picoides syriacus</i>	0	Липсва въздействие
Бяла лопатарка	<i>Platalea leucorodia</i>	0	Липсва въздействие
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>	0	Липсва въздействие
Малък нирец	<i>Mergus albellus</i>	0	Липсва въздействие
Поен лебед	<i>Cygnus cygnus</i>	0	Липсва въздействие
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>	1	Реализацията на проекта има незначително до много слабо отрицателно въздействие
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>	0	Липсва въздействие
Розов пеликан	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	0	Липсва въздействие
Черногуш гмуркач	<i>Gavia arctica</i>	0	Липсва въздействие
Белоока потапница	<i>Aythya nyroca</i>	0	Липсва въздействие
Белошипа ветрушка	<i>Falco naumanni</i>	0	Липсва въздействие
Голям креслив орел	<i>Aquila clanga</i>	0	Липсва въздействие
Лещарка	<i>Bonasia bonasia</i>	0	Липсва въздействие
Сив жерав	<i>Grus grus</i>	0	Липсва въздействие
Речна рибарка	<i>Sterna hirundo</i>	0	Липсва въздействие

По принцип, увеличението на застроената площ в обхвата на ОУП, както и в други такива случаи, ще доведе до известно увеличаване на обитаващите населени места и други застроени площи видове птици, докато индивидите на избягващите селищната среда видове ще се изтеглят извън засегнатите площи.

В застроените терени ще протече процес на увеличаване количествата на индивидите на видовете, които нормално се размножават в населени места – най-вече на т. нар. завършени (пълни) и развити синурбанисти – домашно врабче, селска лястовица, полудив гълъб, гугутка, бял щъркел, (от пълните синурбанисти) и полско врабче, градска лястовица, кадънка (щиглец, кардарина), зеленика, обикновен скорец, голям синигер, син синигер, сива врана, сврака, чавка, обикновена кукумявка и др. (от развитите синурбанисти), като индивиди на една част от тези видове ще бъдат привлечени от новия сграден фонд, а друга част – от внесената при озеленяването на застроените площи.

В крайна сметка, като цяло върху територията на общината, фауната ще претърпи известна промяна от сегашното си състояние към по-селитебен (селищен) тип, но само в количествено отношение, т. е. с известно и то пропорционално на големината на обхванатите площи увеличение на количеството на селитебния фаунистичен компонент като цяло, което е съпътстващо в такива случаи и непредотвратимо като явление.

По отношение на ЗЗ, от направения анализ дотук се вижда, че реализацията на предвижданията на ОУП не засяга в негативен план приоритетните видове птици. След приключване на строителството предвидено за някои от устройствените територии (извън ЗЗ) и след извършването на съответните озеленителни мероприятия, вкл. покрай съществуващите пътища, ще се подобрят местата за гнездене и съответно има вероятност да се увеличи броят на гнездящите двойки на видовете, понасящи човешко присъствие и гнездящи в дървесната и храстова растителност.

Заключение: Реализацията на ОУПО не се очаква да окаже негативно въздействие на орнитофауната в този район на страната и на видовете предмет на опазване в 33. Не се очаква новопроектираните устройствени зони и режими да предизвикат структурни промени в популациите им, както и да са непреодолима пречка при полета им, тъй като не представляват бариера при използване на потенциалните местообитания от птиците при миграциите, при ловуване и търсене на храна.

5.2 Описание и анализ на въздействието на ОУПО върху целостта на защитените зони с оглед на тяхната структура, функции и природозащитни цели (загуба на местообитания, фрагментация, обезпокояване на видове, нарушаване на видовия състав, химически, хидроложки и геоложки промени и др.), както по време на реализацията, така и при експлоатацията на елементите на разглеждания ОУП.

5.2.1 Преки въздействия.

Унищожаване (загуба) на местообитания.

Не се очаква пряко негативно въздействие и няма да бъде нарушен благоприятния природозащитен статус по време на строителството и експлоатацията на предложените за урбанизирани територии върху местообитания, обект на защита в 33 BG0000280 „Златаришка река“, свързани с усвояване, увреждане или видоизменяне на площи от реализацията на ОУПО.

Общите въздействия върху 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ могат да бъдат свързани със слаби до средни преки и косвени въздействия, изразени в засягане на части от някои от местообитанията, за което са предложени и съответните превантивни мерки, на база на които ще се запазят тяхното сегашно състояние, площ, структура и функции. Не се налага мярка, изискваща отпадане на територията с режим за допустима промяна на предназначението.

На *Приложение № 2* към ОСВ е даден картен материал с нанесено местоположение на елементите на разглеждания ОУП спрямо 33 BG0000211 „Твърдишка планина“, 33 BG00002029 „Котленска планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“.

Фрагментация.

По отношение на местообитанията, предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина“ и 33 BG0000280 „Златаришка река“ ефект на фрагментация не се очаква. Независимо от това, в т.6 са предложени някои мерки, базирани на принципа за предпазването.

По отношение фрагментацията в 33 BG00002029 „Котленска планина“ не се очаква негативен ефект, още повече, че при птиците фрагментацията на местообитанията не е в такава степен силно изразена, както при бавно подвижните животни като влечуги, земноводни и пълзящи безгръбначни, също някои бозайници (без прилепи), защото птиците използват за придвижване и въздушното пространство. Освен това, новопредвидените устройствени зони (с много малко изключения) са разположени в непосредствена близост до населените места,

т.е. фрагментация на местообитания на бозайници, земноводни и безгръбначни е много малко вероятно.

Устройствен принцип на ОУП на община Елена е планиране на „прекъсната урбанизация“, осигуряваща свързаност на природните ареали и по-хармонично вписване на природните елементи.

Смъртност на индивиди (унищожаване на видове).

При реализацията на предвижданията на ОУП не се очаква да бъдат пряко физически унищожени растителни и животински видове, включени в Приложения № 2 на ЗБР и Директива 92/43 ЕИО за хабитатите или птици от Приложение № 2 на ЗБР и Приложение I на Дир. 2009/147/ЕС. Риск от целенасочено и умишлено унищожаване на такива индивиди (вкл. гнезда с яйца или малки) извън пределите на предвижданото застрояване от недобронамерени жители или посетители на града и околните села несъмнено съществува. Всички територии, попадащи в плана, ще продължат да се ползват, както досега и по отношение на птиците, рискът се очаква да се запази близо да настоящето си равнище.

Безпокойство на животински видове - прогонване на индивиди от ЗЗ.

Може да се очаква известен ефект на безпокойство само за някои видове птици и бозайници, за които има потенциална вероятност да се срещнат в близост до територията, предвидена за реализация на обектите от ОУПО. Като цяло не се очаква силно проявено безпокойство върху тези видове, тъй като такъв ефект тук съществува и в момента. Предвидените с ОУПО 1896 легла в обекти за настаняване в общината са пренебрежимо малко, за да се предполага увеличаване на антропогенния натиск върху ЗЗ.

Промяна на видовия състав.

Има вероятност от нарушаване на видовия състав в района, което е свързано основно с риск от инвазия на чужди и нетипични агресивни видове в резултат от интродуциране на такива при масово озеленяване. В тази връзка към предвидените проекти, които по – нататък ще се изготвят за отделните устройствени зони и територии на ОУПО, е необходимо да бъде разработена и реализирана проектна част „Озеленяване“, като в нея бъде заложено такова да се извършва само с представители на характерните за страната или геоботаническият район дървесни и храстови видове, с оглед недопускането на инвазия на чуждоземни и/или нехарактерни за района храсти и дървета.

5.2.2 Непреки въздействия.

Влошаване на качеството на местообитания в ЗЗ вследствие химически промени.

Няма да има химически промени в границите на защитените зони, тъй като ОУП не предвижда в близост до тях да се реализират химически производства или добив на полезни изкопаеми, които да емитират такива замърсители.

Влошаване качеството на местообитания в ЗЗ вследствие на хидроложки и хидрогеоложки промени и нарушаване на водния баланс в района.

В хидроложки и хидрогеоложки план чувствителни промени по отношение качеството на природните местообитания в защитените зони не могат да се очакват и няма да има.

Няма да има хидроложки изменения, които да доведат до промени в режима на водния отток на реките, тъй като няма да има заустване на непречистени отпадъчни води в тях и не се предвижда изграждане на хидротехнически съоръжения..

Въздействията от реализацията на елементите на ОУП върху хидрогеоложките параметри в обхвата му ще се запазят на нивото от сега съществуващото застрояване в района.

Влошаване качеството на местообитания в ЗЗ вследствие замърсяване на водите.

Отрицателни въздействия ще се проявяват само в резултат на аварии. Ако това се допусне, въздействието върху подземните води ще бъде отрицателно, пряко, временно и обратимо, с ограничен териториален обхват в обсега на обекта, също и при изкопите и насипите за ново строителство, въздействието се оценява като незначително, т.е не може да се предизвика влошаване качеството на подземни води в обхвата на естествени природни местообитания.

По отношение на отпадъчните води, реализацията на разглеждания ОУПО не е свързана със заустване на непречистени отпадъчни води в нерегламентирани приемници. При това положение не може да се очаква влошаване качеството на местообитания на видовете, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”, чиито биотопи са свързани с водното течение – риби, земноводни, както и някои безгръбначни (ручеев рак), бозайници (видра) и птици.

Влошаване качеството на местообитания в ЗЗ, вследствие на геоложки промени.

Предвижданията на ОУПО не предполагат настъпване на каквито и да било неблагоприятни геоложки промени и процеси в района, които да доведат до влошаване на качеството на местообитания в ЗЗ BG00002029 „Котленска планина” по Дир. 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици и в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река” по Дир. 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Реализацията на ОУП не е свързана с добив на полезни изкопаеми от нови кариери за инертни материали в разглеждания периметър и в съседство. Въздействието върху земните недра по време на бъдещото строителство ще бъде аналогично на осъщественото в застроената урбанизирана територия. То ще се изрази главно в изкопни и насипни работи за изграждане на жилища, обслужващи съоръжения за спорт и туризъм, техническа, транспортна и социална инфраструктура и пр. и се оценява като незначително, тъй като ще засегне само малка част от приповърхностната зона на земните недра, която впоследствие частично ще се възстанови. По обхват се ограничава в обсега на третираните с ОУП устройствени зони и територии, без да засяга терени и респективно природни местообитания извън тях.

Влошаване качеството на местообитания в ЗЗ вследствие на натрупване на отпадъци от инертни материали извън определените за целта места и безразборно изхвърляне на битови отпадъци.

Създаването на нерегламентирани депа за строителни отпадъци в резултат от недобросъвестно отношение и на незаконни сметища за битови отпадъци от жизнената дейност на населението и гостите на общината би могло да доведе до значително влошаване качеството на околната среда в района и респ. качеството на целеви хабитати в ЗЗ и статуса

на целеви животински видове. При спазване на изискванията на нормативната уредба по отношение на управлението на отпадъците, няма да настъпят такива рискове, както в обхвата на ОУПО, така и в прилежащите територии.

Повишена опасност от пожари.

Опасността от пожари съществува най-вече през сухите и топли периоди на годината, като резултат нерегламентирано изхвърляне на незагасени фасове, при работа с небезопасни ел. уреди и др. Разпространението на така възникнали пожари може да застраши гнезда и малки на опазвани птици. Този риск е налице и в момента от жизнената дейност в община Елена и съставните населени места. Тук е необходимо да се отбележи, че рискът за разпространение на това въздействие е нисък, т.к. при проявата му подлежи на бързо неутрализиране от отговорната служба. При това положение не се очаква опасността от пожари в резултат на реализацията на ОУПО да се повиши значително над съществуващия и в момента риск.

Влошаване качеството на местообитания в ЗЗ вследствие нахлуване на чужди видове при озеленяване

Обикновено, при провеждане на озеленителни мероприятия съществува практиката да се ползват чужди и нетипични за страната, най-вече храстови и дървесни видове, които чрез разпространение при размножаване могат да станат „врагове” и конкуренти на типични растения с определяща роля за формиране на някои целеви местообитания в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина” и ЗЗ BG0000280 „Златаришка река”, като постепенно ги изместят от техния ареал на разпространение и променят облика и респ. типа на хабитата. В тази връзка, препоръката да не се прилагат такива видове е задължителна.

Влошаване на качеството на местообитания в ЗЗ вследствие на извънредни ситуации и аварии.

Характерът, съдържанието и параметрите на разглеждания ОУПО е такъв, че реализацията му не може да доведе до възникването на извънредни ситуации, свързани със залпово изпускане на значителни количества замърсяващи емисии или токсични вещества, проява и развитие на значителни по площ свлачищни процеси и други подобни в обхвата и прилежащите територии на проекта. Не се предвижда обособяването на устройствени територии и зони, предназначени за химически и други мащабни промишлени производства, като големи заводи, фабрики и пр. Основният риск е свързан с разливи на гориво–смазочни материали от аварии при пътно-транспортни произшествия, но те имат инцидентен и временен характер, като след отстраняване на разливите въздействието върху околната среда е обратимо, и предвид че е съсредоточено в периметъра на улиците и пътищата, не може да окаже значим ефект върху ценни местообитания на целеви видове птици в ЗЗ BG0000209 „Котленска планина” не могат да се очакват въздействия.

5.2.3 Обобщение на очакваните неблагоприятни въздействия върху Защитените зони BG0000211 „Твърдишка планина“, BG0000280 „Златаришка река“ и BG0002029 „Котленска планина“ от Европейската екологична мрежа Натура 2000, с оглед предмета и целите на опазване върху тях.

По отношение опазването на биоразнообразието в обхвата на ОУП, вкл. и в обхвата на ЗЗ плана предвижда следните мерки:

- ОУПО не предвижда нова териториално-устройствена намеса в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие; територията, резервирана за бъдещо развитие на ски-зона, не се разглежда като устройствена зона и не съдържа конкретни териториално насочени предвиждания. ОУПО я определя като „Горска територия с допустима промяна на предназначението за планински и зимен туризъм“ (вж. долната фигура). Съгласно предвижданията на Плана, за тази територия /266ха/ се допуска най-много на 5% от цялата ѝ площ да бъдат реализирани конкретни обекти. Точното местоположение, площта и конкретните устройствени параметри на тези площи ще бъде конкретизирано с Подробен устройствен план, след детайлно специализирано проучване и с последващи инвестиционни проекти за конкретните съоръжения, при спазване на екологичните изисквания и действащата законова и нормативна уредба.

- за горските територии, попадащи в защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР, които са специални горски територии, е установен режим за превантивна устройствена защита по чл. 10, ал.3 от ЗУТ, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават качествата им;

- запазват се и се доразвиват „зелени коридори“, осигуряващи естествена миграция на животински видове и изпълняващи климаторегулиращи, хидрологични, противоерозионни и др.подобни функции;

- предвидени са редица мерки за опазване и възстановяване на естествените и антропогенни ландшафти, в т.ч. специфични изисквания по отношение опазването на характерни техни елементи, като крайнините на горите, полезащитните пояси, пасищата и ливадите, естественото озеленяване по протеженията на водните течения, крайпътното озеленяване и др.;

- устройственото зониране е направено при съблюдаване на принципа за „прекъсната урбанизация“ и осигуряване на непрекъснатост на природната среда.

Вероятни промени в структурата на защитените зони – очакват се слаби промени в структурата на ЗЗ. Устройствозните зони и територията с режим на допустима промяна не се очаква да предизвикат структурни промени в популациите на видовете, както и не са непреодолима пречка, т.к. не представляват бариера при използване на потенциалните местообитания. УЗ не се очаква да предизвикат промени в популациите на видовете.

Вероятни промени във функциите на защитените зони – не се очакват промени във функциите на ЗЗ.

Фрагментация на отделни природни местообитания – няма и не се очаква.

Нарушаване на видовия състав -възможно, в по-значителна степен на предвидените за строеж територии и в незначителна степен на предвидените за озеленяване площи.

Извод: При реализацията на проекта на ОУП на община Елена се очакват слаби до средни въздействия върху местообитания на видове, предмет на опазване в ЗЗ „Твърдишка планина“.

6. Предложения за смекчаващи мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на ОУПО върху защитените зони и определяне на степента им на въздействие върху предмета на опазване на защитените зони в резултат на прилагането на предложените смекчаващи мерки.

6.1 Оценка на възможните мерки и дейности за предотвратяване, смекчаване и възможно възстановяване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на ОУПО върху консервационно значимите групи организми и местообитания, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина“, ЗЗ BG0000280 „Златаришка река“ и ЗЗ BG0002029 „Котленска планина“.

Възможните мерки и дейности за предотвратяване, смекчаване и възможно възстановяване на потенциалните неблагоприятни преки и косвени въздействия от осъществяване на ОУПО върху консервационно значимите групи организми и местообитания, предмет на опазване в ЗЗ BG0000211 „Твърдишка планина“, ЗЗ BG0000280 „Златаришка река“ и ЗЗ BG0002029 „Котленска планина“ са представени по-долу в *таблица № 6.1.1.*

Таблица № 6.1.1.

№	Мярка за предотвратяване, смекчаване или възможно възстановяване на негативното въздействие	За кое природно местообитание/вид се отнася мярката	За смекчаване на кое негативно въздействие се отнася мярката и/или ефект от прилагането и.	Пространствено местоположение, където мярката да се прилага
1.	В Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО да се въведе мярка при бъдещо изграждане на ски-зона в Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд съоръженията да се проектират така, че да не засягат площта на местообитание 9110	9110 Букови гори от типа <i>Luzulo-Fagetum</i>	Недопускане загуба на площ от местообитанието	Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд
2.	В Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО да се въведе мярка при бъдещо изграждане на ски-зона в Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд, при подробното проектиране на съоръженията да се използват предимствено съществуващи горски пътища и пътеки, попадащи в обхвата на местообитание 9130	9130 Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i>	Намаляване на евентуална фрагментация	Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд
3.	В Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО да се въведе мярка при бъдещо изграждане на ски-зона в Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд, при подробното проектиране на съоръженията да не се засягат водни течения	Риби, земноводни и някои безгръбначни, предмет на опазване в ЗЗ „Твърдишка планина“.	Пряко въздействие върху местообитания	Горски територии с допустима промяна на предназначението – Гд
4.	В Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО да се въведе мярка при бъдещо застрояване в урбанизираната, но незастроена част от терените югозападно и североизточно от с.Каменари, определени като УЗ Смф2 същото да се проведе така, че да не засяга местообитание 8230	8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите <i>Sedo-Scleranthion</i> или <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>	Пряко въздействие върху местообитания	Смф2 югозападно и североизточно от с.Каменари
5.	В Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО да се въведе мярка при бъдещо застрояване в урбанизираната, но незастроена част от терена северозападно от с.Светославци, определена като УЗ Смф2 да се проведе така, че същото да не засяга местообитание 8220.	8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	Пряко въздействие върху местообитания	Смф2 северозападно от с.Светославци
6.	ППП/ИП произтичащи от предвижданията на ОУПО, за които се изисква провеждане на процедура по реда на глава шеста от ЗООС (ОВОС или ЕО) и/или по реда на ЗБР, да се одобряват по реда на съответния специален закон, само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентния орган по околна среда.	За всички природни местообитания, видове и техните местообитания	Минимизиране на безпокойство, шум, фрагментация, вкл. минимизиране фрагментацията на биокоридори	За всички устройствени територии в границите на ОУПО
7.	Към отделните планове или проекти, които по – нататък ще се	Растителни съобщества в и	Предотвратяване на	За всички устройствени зони в

	изготвят за отделните устройствени зони и територии на ОУПО в проектна част „Озеленяване”, да бъде заложено същото да се извършва само с представители на характерните за геоботанически район дървесни и храстови видове, включително и по отношение на озеленяването покрай пътната инфраструктура. Общинската управа да съблюдава изпълнението на заложените изисквания и параметри в проектите при мероприятията по озеленяването и при неспазването им да налага санкции	извън границите на ЗЗ .	разпространението на чужди инвазивни видове храсти и дървета в района, които могат да навлязат и постепенно да подменят видовата структура на коренната растителност характерна за местообитанията, предмет на опазване	границите на ОУПО, за които се предвижда озеленяване
8.	Предотвратяване унищожаване на целеви видове - преди започване на строителни работи да се извършва обход и при наличие на видове от фауната, същите да се преместват на подходящи места, вкл. преместване на защитени видове растения	Видове, предмет на опазване в ЗЗ	За избягване на потенциални преки и косвени негативни въздействия върху целеви видове птици	За целия обхват на ОУПО.
9.	По време на строителните дейности на отделните обекти в съответната устройствена зона на ОУПО да не бъдат засягани пряко по какъвто и да било начин терените, оставащи извън определените им граници, като се съблюдава в тях да не навлиза безразборно и строителна техника. За целта да се маркират с трайни знаци и табели външните регулационни граници на тези територии и зони.	Прилежащо биоразнообразие	Предотвратяване на ненужни преки въздействия върху подходящи местообитания и местообитания на целеви видове от фауната.	Прилежащите терени, оставащи извън определените граници на устройствените зони и територии, които се обособяват с разглеждания ОУПО.
10.	За новите устройствени зони да се осигури приоритетно изграждане на водоснабдителни и канализационни мрежи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води	Подходящи местообитания на голяма част от видовете предмет на опазване в защитените зони и всички естествени биотопи на видове, с които външните граници на населените места от ОУПО граничат.	Влошаване качеството на съседни местообитания, както в ЗЗ така и извън тях.	За целия обхват на ОУПО.

6.2. Предложени компенсиращи мерки по чл. 34 на ЗБР.

По отношение на местообитанията и видовете предмет на опазване в 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”, при изпълнение на заложените в предната точка смекчаващи мерки, предписването и изпълнението на компенсиращи такива не се налага.

7. Разглеждане на алтернативни решения и оценка на тяхното въздействие върху защитените зони, включително нулева алтернатива.

7.1 Алтернативи по териториалния обхват на ОУПО.

Алтернативи по териториалния обхват на ОУПО не съществуват и не са разглеждани, т.к. принципно проектите за общо устройство на общинската територия като цяло не предлагат концептуални алтернативи.

Единствената алтернатива на разглеждания териториален обхват на плана е нулевата.

7.2 Алтернативи по местоположение на отделните компоненти на ОУПО.

7.2.1 Предложени алтернативи за местоположение на отделните компоненти от проектантите изготвили ОУПО.

ОУПО е изработен в съответствие със Задание от възложителя, Община Елена, като с него се обособяват следните типове устройствени зони /чл. 107 от ЗУТ/:

- жилищни територии;
- производствено – складови територии;
- територии за паркове и градини, територии за спорт и забавления;
- територии за обществено обслужване;
- територии с обекти на културно- историческо наследство;
- територии за курортно –туристическо и вилно строителство;
- територии за мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура;
- земеделски територии;
- горски територии;
- територии за природозащита;
- нарушени територии за възстановяване;
- територии със специално, с друго или със смесено предназначение;

Варианти по отношение на това разположение не се разглеждат, т.к., както е казано по-горе проектите на ОУПО не съдържат алтернативи.

7.2.2 Предлагана алтернатива от колектива от експерти изготвил оценката за степента на въздействие (ОС) върху 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”.

Към настоящия момент не се налага предлагане на алтернативи по отношение на разположението на отделните устройствени територии и зони, предвиждани с ОУПО. Такава необходимост може да възникне едва на следващия етап на планиране, свързано с прилагането на ОУПО.

7.3 Нулева алтернатива

Според т. 8 на допълнителните разпоредби на Наредбата за оценка на съвместимостта на планове и програми с целите на опазване на защитените зони, „нулевата алтернатива” е описание на настоящото състояние и последиците от него в случаите когато инвестиционните намерения, които се прилагат, не могат да бъдат осъществени. Нулевата алтернатива, т.е. неосъществяването на ОУПО, няма да предизвика каквото и да било неблагоприятно въздействие върху компонентите на околната среда извън съществуващото от други фактори в момента в защитените зони. Тази алтернатива е изцяло съвместима с целите и предмета на опазването им.

Развитието на територията на общината без прилагане на ОУПО не може да се приеме като нулева алтернатива, защото това би означавало общината да се лиши от един важен и законово регламентиран инструмент за управление на социално-икономическото ѝ развитие и благоустрояване на селищната и природната ѝ среда.

8. Картен материал с местоположението на всички елементи на ОУПО спрямо защитените зони и техните елементи

Картен материал с местоположението на опорния план и елементите на ОУПО, фаза Предварителен проект спрямо защитените зони и техните елементи е даден в електронен вариант като отделни приложения към оценката за степента на въздействие.

9. Заключение за вида и степента на отрицателно въздействие съобразно критериите по чл. 22.

По отношение целостта и структурата на защитени зони 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”

Не се очакват значителни неблагоприятни въздействия върху 33 в резултат от предвижданите устройствени зони и режими в проекта на ОУПО.

По отношение на целевите местообитания в защитените зони 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”

Не се очаква значително пряко негативно въздействие и няма да бъде нарушен благоприятния природозащитен статус по време на строителството и експлоатацията на предложените за урбанизирани територии върху местообитанията, предмет на опазване в 33.

По отношение на целевите местообитания в защитените зони 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”

Не се очаква значителна загуба на площи от техни местообитания или фрагментация на такива в 33 или в близост до тях.

При изготвянето на настоящата оценка за съвместимост и степен на въздействие на ОУПО върху предмета и целите на опазване на защитените зони 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина” е спазен принципа за превантивността, като предметът на опазване на защитените зони е изведен приоритетно при отчитането на всички екологични ефекти, които противоречат на екологичните цели за обявяването им. Възприет е възможно най-лошият сценарий за всяко вероятно въздействие в рамките на научните предпоставки за съществуването на последното.

В заключение, при изпълнение на смекчаващите и превантивни мерки, предвидени по законов и нормативен ред, както и тези, предложени от настоящия доклад, ще се гарантира недопускане на негативно действащите фактори върху целите и предмета на опазване на 33 BG0000211 „Твърдишка планина”, 33 BG0000280 „Златаришка река” и 33 BG0002029 „Котленска планина”, при което реализацията на разглеждания ОУПО ще бъде съвместимо с тях.

10.Наличие на обстоятелства по чл. 33 ЗБР, включително доказателства за това и предложение за конкретни компенсиращи мерки по чл. 34 ЗБР - когато заключението по т. 9 е, че предметът на опазване на съответната защитена зона ще бъде значително увреден от реализирането на плана, програмата и проекта, и че не е налице друго алтернативно решение.

Предвид направеното по-горе заключение, реализацията на разглеждания ОУПО ще бъде съвместимо с предмета и целите на опазване в защитените зони, не е необходимо да се разглеждат изключения по чл. 33 (1) от Закона за биологичното разнообразие и да се посочват компенсиращи мерки по чл. 34 от същия закон.

11. Информация за използваните методи на изследване, включително времетраене и период на полеви проучвания, методи за прогноза и оценка на въздействието, източници на информация, трудности при събиране на необходимата информация.

11.1 Използвана литература и източници на информация.

Използвани са флористични, геоботанически и екосистемни методи за оценка на съвременното състояние и прогноза за измененията на флората, фауната и типовете местообитания. При разработването на Доклада за оценка степента на въздействие са използвани стандартните методи за полеви изследвания, прилагани за определяне на видовия състав при висшите растения и гръбначните животни.

Оценката за степента на въздействие и прогнозата за бъдещи изменения е направена на базата на резултатите от:

- Теренни проучвания – оглед на места, определени за устройствени зони, наблюдение за птици, обхождане на трансекти за гнезда на птици, наличие на земноводни и влечуги и защитени растения. Наблюденията са провеждани през м. септември 2015 г.
- Проучване на съществуващата научна информация – „Червена книга на България, „Орнитологично важните места в България и Натура 2000, „Атлас на гнездящите птици в България;
- Резултатите от докладите от проучванията по проект на МОСВ: „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I;
- Изискванията на основните нормативни документи, свързани с природозащитното законодателство: Инструкция за оценка на защитени зони по чл.7 ал. 3 във връзка с чл. 6 ал. 1 т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие;
- Стандартни формуляри за набиране на данни за защитените зони; Заповеди за обявяване на защитените зони;

Наблюденията на птиците са извършвани с помощта на бинокъл Opticron с увеличение 8 x 40.

При проучванията на фауната в района са използвани и данните от следните литературни източници: Бигон и др. (1989а,б), Ботев & Пешев (1985), Бешков & Нанев (2002), Костадинова (1997, 2002), Нанкинов (2000), Нанкинов и др. (1997), Наумов & Станчев (2004), Петров (1990), Симеонов & Мичев (1991), Симеонов и др. (1990), Костадинова & Михайлов (2002), резултатите от докладите от проучванията по проект на МОСВ: „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I.

При изследване на растителния свят в границите на устройствените зони е използван маршрутният и полустационарен метод за визуално наблюдение. Определянето на видовете е извършено по Флора на Република България, том 1-10 (Йорданов, 1963- 1979; Велчев, 1982-1989, Кожухаров, 1995) и по Определител на висшите растения в България

(Кожухаров, 1992) и по Определител на растенията в България (Делипавлов и Чешмеджиев, 2003).

Определянето на местообитанията е според Ръководството за определяне на местообитания от европейска значимост в България (Кавръкова, Димова, Димитров, Цонев & Белев, 2005).

За определяне на земноводните и влечугите е ползван Определител на земноводните и влечугите в България. София, Зелени Балкани, 2007г.

При определяне на засегнатите площи е работено в среда на Географски информационни системи.

Методи за прогноза и оценка на въздействието

Оценките са извършени въз основа на нормативната база по българското екологично законодателство, адаптирано с европейското - Закона за опазване на околната среда, Закона за биологичното разнообразие и Закона за защитените територии и произтичащите от тях нормативни документи. Методиката за оценка се основава на изискванията на Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, като в детайлите са следвани изискванията на методичното ръководство на Европейската комисия за Оценка на планове и проекти, значително засягащи Натура 2000 места.

При прогнозите и оценките на въздействието е ползван многогодишния практически опит, натрупан при проучването и мониторинга на, защитени територии, на редки, застрашени и защитени видове в България.

При определяне на параметрите, според които се оценява въздействието върху видовете, са използвани резултати резултатите от докладите по „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I”, както и литературни данни. Вzeti са предвид и методическите указания в „Оценка на планове и проекти значително засягащи НАТУРА 2000 места, Методическо ръководство по разпоредбите на чл. 6 (3) и чл. (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО”.

За определяне представителността на природните местообитания в планираните устройствени зони и оценяване на въздействието е използвано Ръководство за определяне на местообитания от Европейска значимост в България (2005), резултатите от докладите по „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I” и Ръководство за определяне и установяване на благоприятния природозащитен статус на видове и местообитания от Директива 92/43/ЕИО (Зингстра и др. 2009). Приложени са критериите описани в Ръководството за оценка на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете по НАТУРА 2000 в България (2009) . Вzeti са под внимание консервационната

стойност на хабитатите съгласно Закона за биологичното разнообразие (2002), респ. съгласно Директива 92/43/ЕЕС.

За оценка и прогноза на въздействието върху компонентите на природната среда и възможността за преки и косвени въздействия върху местообитания са използвани главно методиките упоменати в "Справочник на съществуващите методи за оценка и прогноза на въздействието върху околната среда", издание на МОСВ, 1997 год.

За оценка и прогноза на въздействието върху земноводни и влечуги е използвана базата данни от „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I“.

За оценка състоянието на бозайната фауна са използвани преки теренни наблюдения и литературни източници. Оценка са извършени въз основа на нормативната база по българското екологично законодателство, адаптирано с европейското. Ползвани са и „Червена книга на България“, Натура формулярите на защитените зони, наличната Информационна система за защитени зони от екологичната мрежа на Натура 2000.

Степента на въздействие е оценена на базата на стандартните критерии за оценка на въздействията, залегнали в Европейските директиви - дългосрочност, обратимост, периодичност, кумулативност, тип на въздействие (основно, вторично), възможност да бъдат приложени смекчаващи/компенсиращи мерки. Направените анализи и изводи са в съответствие с изискванията на Директивите на Европейския съюз, на всички международни конвенции, по които Република България е страна и хармонизираното българско природозащитно законодателство. За оценка на кумулативния ефект върху защитените зони е ползвана информация, предоставена от РИОСВ.

11.2 Използвана литература и източници на информация.

- i. Общ устройствен план (ОУП) на община Елена, фаза „Предварителен проект“
- ii. Конвенция на ООН за опазване на биологичното разнообразие (в сила в България от 16.07.1996 г. – ДВ бр. 19/1999 г.)
- iii. Закон за опазване на околната среда, обн. ДВ бр. 91/25.09.2002 г., попр. бр.98/18.10.2002 г., посл. изм. в бр. 22/11.03.2014 г. Закон за биологичното разнообразие (Обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002 г., посл. изм. бр. ДВ., бр. 62 от 14.08.2015 г.)
- iv. Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Обн. ДВ. бр.73 от 11 Септември 2007 г., посл. изм. ДВ бр.94 от 30 Ноември 2012г.)
- v. Директива на Съвета 92/43/ЕИО от 21.05.1992 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. - OJ L 206, 22.7.1992
- vi. Директива на Съвета 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици

- vii. Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30.11.2009 относно опазването на дивите птици
- viii. НАТУРА 2000 стандартен формуляр за защитена зона 33 BG0000211 „Твърдишка планина”
- ix. НАТУРА 2000 стандартен формуляр за защитена зона 33 BG0000280 „Златаришка река”
- x. НАТУРА 2000 стандартен формуляр за защитена зона 33 BG00002029 „Котленска планина”
- xi. География на България, 2002, Географски институт при БАН
- xii. Обща биогеография. Университетско издателство „Св. Климент Охридски” 1994 г.
- xiii. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България
- xiv. Бондев, И., 1991. Растителността на България. Карта в М 1:600000 с обяснителен текст. Университетско издателство “Климент Охридски”. София
- xv. Апостолова, И., Славова, Л., 1997. Конспект на растителните съобщества в България. София, БАН
- xvi. Любенова М., 2004. Фитоекология. Академично издателство “Марин Дринов”, София
- xvii. Асьов, Б., А. Петрова, Д. Димитров, Р. Василев, 2006. Конспект на висшата флора на България. Българска фондация Биоразнообразие, София
- xviii. Велчев, В. (отг. ред.). 1982. Флора на НР България. Т. 8. Изд. БАН, София.
- xix. Велчев, В. (отг. ред.). 1989. Флора на НР България. Т. 9. Изд. БАН, София.
- xx. Йорданов, Д. (отг. ред.). 1963-1979. Флора на НР България. Т. 1 – 7. Изд. БАН, София.
- xxi. Велчев, Вл., Ст. Кожухаров, М. Анчев (ред.), 1992. Атлас на ендемичните растения в България. БАН, София.
- xxii. Кожухаров, С. (ред.). 1992. Определител на висшите растения в България. Наука и изкуство, София.
- xxiii. Пешев, Ц., Д. Нанкинов, Д. Пешев, 2003. Гръбначните животни в България. „Булвест”, София
- xxiv. Пешев и др., 1964. „Учебна практика по зоология на гръбначните животни”, ДИ „Наука и изкуство”, София.
- xxv. БЕШКОВ, В., К. НАНЕВ, 2002. ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ В БЪЛГАРИЯ. „ПЕНСОФТ”. София
- xxvi. Бисерков, В. (Ред.). 2007. Определител на земноводните и влечугите в България. София, Зелени Балкани
- xxvii. Карапеткова М., М. Живков, 1995. Рибите в България. Sofia. "Гей Либрис"
- xxviii. Карапеткова М., М. Живков, Александрова-Колеманова К. 1993. Статус и оценка на рибните ресурси в България. В: Национална Стратегия за опазване на биоразнообразието. Том I.
- xxix. Попов, В., А. Седефчев, 2003. Бозайниците в България. Определител. „Геософт” ЕООД, София

- xxx.Иванова, Т., 2005. Концепция за опазване на прилепна фауна и местообитания в България в рамките на Натура 2000. Национален природонаучен музей – БАН.
- xxxі. Петров Б.2008. Прилепите – методика за изготвяне на оценка за въздействие върху околната среда и оценка за съвместимост. Наръчник за възложители и експерти в областта на околната среда. Национален природонаучен музей – БАН, 88 с.
- xxxіі. Янков П. ВИДОВ СЪСТАВ НА КЪЛВАЧИТЕ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА БЪЛГАРИЯ. “ПРИРОДА”, (НРБ), 1986
- xxxііі. ОРНИТОЛОГИЧНО ВАЖНИ МЕСТА В БЪЛГАРИЯ И НАТУРА 2000. БДЗП, София
- xxxiv.СИМЕОНОВ С., Т. МИЧЕВ. 1991. ПТИЦИТЕ НА БАЛКАНСКИЯ П-ОВ. ПЕТЪР БЕРОН, СОФИЯ
- xxxv.АТЛАС НА ГНЕЗДЯЩИТЕ ПТИЦИ В БЪЛГАРИЯ, БЗДП, 2007 г.
- xxxvi.ЧЕРВЕНА КНИГА НА БЪЛГАРИЯ, БАН, 2012 г.
- xxxvii. Основни райони за пеперуди в България ([http:// www.lepidopterology.com/butterfly_areas_bg/index_bg.php](http://www.lepidopterology.com/butterfly_areas_bg/index_bg.php).
- xxxviii. Ботев, Б., Ц. Пешев, (ред.), 1985. Червената книга на НР България.1985. Том II: Животни, Изд. на БАН, София.
- xxxix.Списък на обекти за мониторинг, предложени за включване в НСМБР - видове и типове местообитания (хабитати).
- xl.[HTTP://NATURA2000.MOEW.GOVERNMENT.BG/](http://NATURA2000.MOEW.GOVERNMENT.BG/)

Използвани ръководства.

- i Интерпретационен наръчник за хабитатите в Европейския съюз, 1999. Издание на Сдружение „Зелени Балкани”.
- ii Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К., /ред./ 2005. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Първо издание, 129 с. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация „Зелени Балкани”.
- iii Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ 2009. Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание, 131 с. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация „Зелени Балкани”.
- iv Managing Natura 2000 Sites. The provisions of Article 6 of the “Habitats” Directive 92/43/EEC. European Communities, 2000.
- v Assessment of plans and projects significantly affecting NATURA 2000 sites, Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC, EC, November 2001.
- vi Оценка на планове и проекти значително засягащи НАТУРА 2000 места – методическо ръководство по разпоредбите на чл. 6(3) и (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО, Ноември 2001 г.
- vii Guidance document on Article 6(4) of the “Habitats” Directive 92/43/EEC. Clarification of the concepts of: alternative solutions, imperative reasons of overriding public interest, compensatory measures, overall coherence, opinion of the commission, January, 2007.

- viii Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София
- ix Инструкция за оценка на защитени зони по чл. 7, ал. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, включващи местообитания на видове птици.
- x Костадинова И., М. Михайлов (съст.), 2002. Наръчник за НАТУРА 2000 в България. БДЗП, Природозащитна поредица. Книга 5. БДЗП, София
- xi Собствени теренни наблюдения и проучвания

12. Документи по чл. 9, ал. 2 и 3.

- Копие от Диплома за завършено висше образование, с образователно-квалификационна степен „магистър”;
- Документи, удостоверяващи стаж по специалността, съгласно чл. 9, ал. 1 т. 2 и т. 3 от Наредбата за ОС;
- Декларации, съгласно чл. 9 ал. 3 от Наредбата за ОС

.....